

Jaan

ḡrɔ a

ᖃnyɔnudisa

ᖃḡanyɔɔ wema əla a, Jaan i ḡrɔ ε. ᖃ nyi ɔeka lə Yesu əmədɔɔɔɔɔ wo mə (Matie 10:2). ᖃḡanyɔɔ wema əla i nyi amənə a tɔ lə əgununu wema yeye a mə. Lə wema a mə a, Jaan nu ənu kə Yesu wɔ lə anyigban ji awo, ənu kə ì kpɔ amə awo; sigbə ì ku mɔ a, kidə sigbə i nyɔ co l'əku mɔ a. ᖃḡanyɔɔ wema Jaan tɔ a, ḡ ɔi kə Matie, Makə kidə kə Luka wo ḡrɔ awo sùgbɔ o. Kpɔdɔḡ a i nyi bə: Jaan nu ənujiḡu kə Yesu wɔ a kidə əxolɔlɔ ɔewo, i wo ḡ lə əḡanyɔɔ wema amətɔn ɔeya wo mə o. ᖃnu jiḡu kidə əxolɔlɔ awo ɔoo kə: Yesu co əci trɔzun vɛɛn (Jaan 2 :1-11). Yesu kidə nyɔrun samaritɔ a (Jaan 4:1-42). Yesu vɔɔɔ nə dɔnɔ ɔeka lə Betizata ətɔ to (Jaan 5 :1-9); Yesu nyɔ Laza co l'əku va àgbə (Jaan 11:38-44). Jaan ḡrɔ wema a i se lə ɔə disa bə Yesu i nyi Kriso Xɔḡantɔ a, i gbə nyi Mawu ᖃvi cagbətɔ nə amə wo na xɔ ε sə, i a kpɔ àgbə mavɔ (Jaan 20:31). ᖃnyɔta kə ji Jaan xonu do awo ɔoo kə : Yesu i nyi ənyɔ a; Yesu i nyi Kriso Xɔḡantɔ a; Àgbə mavɔ; Rɔnrɔn; Xɔsə ɔoɔo də Yesu ḡ.

Cocomə mə kə wema a hən a wo kə

ᖃnyɔ kə na nə kəkrə kidə àgbə amə a (1:1-18)

Jaan Mawucilənəmətɔ a kidə Yesu ye dəkprɔvi ḡkɔtɔ wo (1:19-51)

Èdɔ kə Yesu wɔ nə d̀̀kɔn awo (2--12)

Yesu nu ye yiyi ye nyc nə ye dəkprɔviwo (13--17)

Vəvə səsə Yesu tɔ kidə ye ku (18--19)

Yesu nyc co l'aku, i do də ye dəkprɔvi wo ji (20--21).

Yesu i nyi ənyɔ a

1 Gb̀̀xo Mawu a d̀̀o xixə a, Ənyɔ a lɛ; Ənyɔ a lɛ kidə Mawu, i Ənyɔ a nyi Mawu. ²Ənyɔ a lɛ kidə Mawu co g̀̀m̀̀əjəjə. ³Yeji i Mawu to, i wɔ ənu wo see; η wɔ ənuɔkɛn ya ma ləmə o. ⁴Ye mə i àgbə lə, i àgbə nyi k̀̀krə nə àgbətɔ wo. ⁵K̀̀krə a lə kɔ lə zubrumə, i zubru ηj xɔ ε o.* ⁶Mawu dɔ aməɔkə d̀̀ɔɔ, i wo yɔ nə ε bə Jaan. ⁷É va sigbə àkunnu d̀̀ətɔ ənə, i a d̀̀'əkunnu nə k̀̀krə a, nə amə wo see na toji, i xɔsə. ⁸Íj nyi yɛnta i nyi k̀̀krə a o, v̀̀ a, ə d̀̀o la d̀̀'əkunnu nə k̀̀krə a. ⁹K̀̀krə hunna d̀̀kɛn i nyi k̀̀krə àd̀̀d̀o, kə va xixə a mə, i kɔ nə àgbətɔ wo see a. ¹⁰Ənyɔ a lə xixə a mə, i Mawu d̀̀o xixə a to ji; v̀̀ a, xixə a mə tɔ wo ηj d̀̀əsi i o. ¹¹É va yetɔ wo gbɔ, i yetɔ wo ηj xɔ ε o. ¹²Amə d̀̀esyadə kə xɔ ε, i ka d̀̀əji awo a, é na wo àcɛ nə wo a trɔzun Mawuvi. ¹³Wó ηj trɔzun Mawuvi sigbə wo ji nə əvi ənə o, nɔmi to àgbətɔ ə jro mə o, v̀̀ a, Mawu ηta, i cɔ wo wɔ əvi awo. ¹⁴Ənyɔ a, trɔzun àgbətɔ, i nɔ mía domə, é d̀̀o nə àfənu kidə àd̀̀d̀o. Mi kpɔ ye gaŋgan. Gaŋgan hunna kə Əvi akɔŋgo a xɔ co D̀̀d̀à gbɔ a. ¹⁵Jaan d̀̀ə àkunnu nə ε, i də àxa bə: «Amə kə y'ənyɔ i η nu, g̀̀əkəmə η nu bə: "Amə d̀̀eka lə tiin ηgbə gbɔnɔ, Amə hunna wu əgan η, d̀̀o é lɛ gb̀̀xo η va jɔ a kə."» ¹⁶To r̀̀nr̀̀n gaŋgan kə ì d̀̀o nə mí a mə a, ə na àd̀̀k̀̀

* **1:5** Ənu kə wo ηrɔ də Grɛkə gbə mə a, wo co wo a gbə s'ənu jəmə bə: zubru ηj tə kpace nə ε o.

nu wo míawo see, i wo àfənu wo nə mí èdè də èdè ji. ¹⁷ Mawu na mí əsə to Moyizi ji, vò a, àfənu kidə àdòdo va to Yesu Kriso ji. ¹⁸ Amə də ɲ kpɔ Mawu kpɔ o, vò a, əvi akɔŋgo kə nyi Mawu, i ne kidə Dàdà a, i də e disa nə mí.

Jaan Mawucilənamə tɔ a d'əkunnu nə Yesu

(Matie 3:1-12; Makə 1:1-8; Luka 3:1-18)

¹⁹ Ēkunnu kə Jaan də gəkəmə jifugan kə lə Jərizaləmù a wo dɔ Mawuvɔsato wo kidə levii vi wo dɪɖa ε, nə wo a ve ka ε sə bə: «Mə ε i ə nyi?» a kə. ²⁰ Ē dɔ ɲti nə wo, i də mə nyɔŋgbɪn lə amə wo see ɲkɔ bə: «Nyi ɲ nyi Kriso Xɔgantɔ a o.» ²¹ I wó ka ε sə bə: «Mə ε i ə nyi? Ewo i nyi Elii a a?» Ē gbə nə wo bə: «Eo, ənyə i goo», Wó gbə ka ε sə bə: «Mawugbədɔtɔ a i ə nyi a?» Ē gbə nə wo bə: «Eo» ²² Wó va ka ε sə xotɔn bə: «Mee i ə nyi tutu? Mí dɔ a ve dɔ əgbè nə amə kə dɔ mi dɪɖa awo, mə ε i wo ɲta ə nya bə ye nyi?» ²³ Jaan nu nə wo bə: «Ənyə i nyi amə kə lə də àxa lə zɔgbəji a: "Mi gra əmɔ do nə Àxotɔ a", sigbə Mawugbədɔtɔ Ezayi nu i a.» ²⁴ Farizì wo lə amə kə wo dɔ dɪɖa Jaan gbɔ awo domə. ²⁵ Wó ka ε sə bə: «Kə ɲ nyi Kriso Xɔgantɔ a o, nɔmi Eli o, nɔmi Mawugbədɔtɔ a o, nukée jɔ i ə lə lè Mawuci nə amə wo?» ²⁶ Jaan nu nə wo bə: «Ənyə a, əci i ɲ sə lə lè Mawuci nə mi, vò a, amə dɛka lə miadomə, i mi ɲ dəsi i o. ²⁷ Ē lə tiin ɲgbə gbɔnɔ, nyi ɲ jə i a tu àfɔkpakawo lə àfɔ nə ε kpete o.» ²⁸ Ənu hunna wo jɔ lə Betanii, lə Judɛn tɔ a ɲgbə, lə fi Jaan lè Mawuci nə amə wo lə a.

Arengbɔvi Mawuto

²⁹ Lə ye ŋkəgbə a, Jaan kɔɔ Yesu i ì gbɔnɔ gbɔ, i ì bə: «Mi kɔɔ! arengbɔvi Mawu tɔ ke cɔ nə àgbətɔ wo see gɔjəjə sə kə wo a kə. ³⁰ Amə əla i nyi Amə kə y'ənyɔ i ŋ nu, gàkəmə ŋ nu bə: "Amə dɛka lə tiin ŋgbə gbɔnɔ, Amə hunna wu əgan ŋ, dɔ é lɛ gbɔxo ŋ va jɔ." ³¹ Nyi ŋ desi i dɛdɛca o, vɔ a, ŋ va lə Mawuci nə amə wo kidə əci, nə ma dɛ e disa nə Izrayelə dukɔn a.» ³² Jaan d'əkunnu bə: «Ŋ kɔɔ Mawu gbɔngbɔn dɛ co əji sigbə alonkùkù ənə, i va jə də ji. ³³ Nyi ŋ desi i dɛdɛca o, vɔ a, Mawu kə dɔ ŋ dɛdɛca bə ma cɔ əci lə Mawuci nə amə wo a, nu ŋ bə: "Amə kə ji aa kɔɔ Mawu gbɔngbɔn la dɛ do, i la nɔ ji a. Amə hunna i la cɔ Gbɔngbɔn Kɔkɔ sə lə Mawuci nə amə wo. ³⁴ Ənyə ŋta ŋ kɔɔ ənu hunna, i dɛ əkunnu bə ye i nyi Mawu Əvi"

Yesu ye dəkprɔvi jə ŋkɔtɔ wo

³⁵ Ye ŋkəgbə a, Jaan gbə leena, kidə ye dəkprɔvi aməvə. ³⁶ Kə i kɔɔ Yesu vayikɔ a, ə nu bə: « Mi kɔɔ ! Arengbɔvi Mawu tɔ a kə.» ³⁷ Kə Jaan ye dəkprɔvi aməvə awo sə ənyɔ kə ì nu a, wo kɔɔ Yesu do. ³⁸ Yesu trɔ kɔɔ ŋgbə, i kɔɔ bə wo kɔɔ əye do, i ka wo sə bə: «Nukee mi lə ji?» Wó rɔn nə ε bə: «Rabi fi ə nɔnɔ?» Rabi a ye gɔmə i nyi "Ənukpramətɔ." ³⁹ Yesu rɔn nə wo bə: «Mi va kɔɔ lə fi ŋ nɔnɔ a.» Wó kɔɔ ε do yi ləfi i nɔnɔ a, i nɔ gbɔ gbona na. Ənu hunna lə jɔ lə wetɔ gə amənə mə yikɔ. ⁴⁰ Andre kə nyi Simɔd Pyɛ ye nɔvi a, lə àdəkprɔvi aməvə ke sə Jaan ye nyɔ, i kɔɔ Yesu do awo mə. ⁴¹ Andre yi i ve kɔɔ nɔji a Simɔd jəŋkɔ, i nu nə ε bə: «Mí kɔɔ Mɛsya a» Mɛsya a gɔmə i nyi «Kriso Xɔgantɔ a!» ⁴² Ə kɔɔ ε va Yesu gbɔ. Yesu kɔɔ

Simɔ̀d nyɔ̀ngbin, i nu nɛ ɛ bɛ: « Ɛwo i nyi Simɔ̀d, Jaan y'ɛvi, wo a yɔ n'ɛwo bɛ Sefasi.» Sefasi a gɔmɛ i nyi ɛkpɛ.

Filipù kidɛ Natanayelɛ kprɔ Yesu do

⁴³Lɛ ye ŋkɛgbɛ a, Yesu cɔ gbɛta bɛ ye a yi Galilee. Ɛ́ dogo Filipù i nu nɛ ɛ bɛ: «Kprɔ ŋ do!» ⁴⁴Filipù a Betisayidatɔ i ì nyi, ɛ̀dùgan kɛ mɛ Andre kidɛ Pyɛɛ ca co a. ⁴⁵Filipù vɛ kprɔ Nathanayelɛ i nu nɛ ɛ bɛ: « Amɛ kɛ ŋu Moyizi ŋrɔnu do l'ɛsɛ wema mɛ, i Mawugbɛɔtɔ wo ca wo ŋrɔ do a, mí kprɔ ɛ. Yesu Nazaretɔ Jozefu ɛvi a i.» ⁴⁶Natanayelɛ nu nɛ Filipù bɛ: «Ɛnu nyɔ̀ngbin ɔ̀ɛ a tɛ ŋ co Nazaretɛ a ?» Filipù rɔn nɛ ɛ bɛ: «Va, nɛ na kprɔ.» ⁴⁷Kɛ Yesu kprɔ Natanayelɛ gbɔnɔ gbɔ a, ɛ nu dɛ ŋ bɛ: «Mi kprɔ! Izrayelɛvi à̀dòdo, kɛ ŋu jɔjɔ amɛ brɛɔtɔ ɔ̀ɛ ŋ lɛ a kɛ.» ⁴⁸Natanayelɛ ka Yesu sɛ bɛ: «Fi ɛ dɛsi ŋ co?» i Yesu nu nɛ ɛ bɛ: «Gbɔ̀xo Filipù na va yɔ ɛwo, gɛ̀kɛmɛ ɛ lɛ Figiti gɔmɛ a, ŋ kprɔ ɛwo.» ⁴⁹Natanayelɛ nu bɛ: «Ɛnukpramɛtɔ! Ɛwo i nyi Mawuvi a, ɛwo i nyi Izrayelɛfyɔ.» ⁵⁰Yesu nu nɛ ɛ bɛ: «Cagbɛ kɛ ŋ nu bɛ ŋ kprɔ ɛwo lɛ figiti gɔmɛ a, ɛ xɔsɛ, aa gbɛ kprɔ ɛnu kɛ ganŋgan wu ɛnɛ awo.» ⁵¹Ɛ́ gbɛ nu deji bɛ: «Ma nu à̀dòdo nɛ mi, mi a kprɔ i jɔ̀kɔri la hun, i Mawuŋɛɔtɔ wo la lɛ yi ɛ̀ji, i la lɛ ɔ̀i dɛ Àgbɛtɔ yevi a ji.»

Yesu wɔ ɛnujiwun jɛ̀ŋkɔtɔ

2 Lɛ ye ŋkɛkɛ ɛtɔn a tɔ gbɛ a, wo lɛ lɛ alɔ lɛ Kana lɛ Galilee kanmɛ, i Yesu ɛ nana leena. ²Wó yɔ Yesu kidɛ ye dɛkprɔvi wo ca, dɛ alɔlɛlɛ a toho. ³Kɛ vɛɛn va vɔ a, Yesu ɛ nana va nu nɛ ɛ bɛ: «Vɛɛn vɔ lɛ wo si.» ⁴Vɔ̀ a, Yesu ɔ̀ɛ ŋti nɛ ɛ bɛ: « Nana, hunna ŋ nyi tɔ̀nyɔ o, tiinga ŋ xo haɔo o.» ⁵Ye nana nu nɛ amɛ kɛ lɛ ma ɛnuɔ̀ɔ̀ɔ̀ awo bɛ: «Mi wɔ ɛnu ɔ̀ɛsyɛɔ̀ɛ kɛ à nu nɛ mi a.» ⁶Ɛ́ ɛwɛ ɛwɛ cɔ ɛkpɛ sɛ

wɔ a, amadən leena, i jifu wo du nə əci də mə, i na sə wɔ əkɔnu cɔcɔ də kɔkɔjito. Ɛdən awo ɔeka ɔeka xɔ nə əci sigbə litri kavə(80) nɔmi katɔn(120) ənə. ⁷Yesu nu nə ənuɔɔɔɔmatɔ awo bə: «Mi du əci ɔɔ ədɔn hunna wo.»; i wɔ du əci ɔɔ wo treɔe. ⁸Yesu nu nə wo bə: «Ifia, mi ku i sə yi nə ənuɔɔɔɔjɔkɔtɔ a,» i wo ku i sə yi nə ε. ⁹Ɛnuɔɔɔɔjɔkɔtɔ a ɔɔ əci kə trɔzun vɛen a kɔɔ, ɔɔ dəsi ləfi vɛen hunna co o. Vɔ a, ənuɔɔɔɔmatɔ kə dū əci də ədɔn a mə awo nya. Ɛnə a, ənuɔɔɔɔjɔkɔtɔ a yɔ nyɔrundɔtɔ a, ¹⁰i nu nə ε bə: «Vɛen nyɔɔɔɔɔɔbin a i amə ɔəsyadə na nə amə wo jəɔkɔ, i nə amə wo nu əhà i ì sun wo jrɔ a, wo a va ɔə əhà kə ɔɔ nyɔ ɔɔ ənə a do. Vɔ a, wa cɔ vɛen nyɔɔɔɔɔɔbin a ɔə kəkə jə ifia.» ¹¹Dəsi jəkɔtɔ kə Yesu ɔə disa to ənu jɔɔ mə a nə. Ɛ wɔ ε lə Kana, lə Galile kanmə. Sigbə Yesu ɔə ye ɔɔsən disa mɔ a nə, i ye dəkɔɔɔviwo xɔ ε sə. ¹²Hunna ɔɔgbə a, Yesu trɔ va yi kapenawumù, kidə ye nana, ye nɔvi wo kidə ye dəkɔɔɔvi wo; i wo nɔ leena nə ɔkəkə hɔɔeka.

Yesu nya ənusatɔwo do lə Mawusənxo

Matie 21:12-13; Makə 11:15-17; Luka 19:45-46

¹³Dìdivayixo jifu wo tɔ ye ɔɔɔɔɔɔzan təbɔ, i Yesu yì Jərizalemù ¹⁴Yesu kɔ amə wo lə sa lala wo kidə arengbɔ wo, kidə alonkùkù wo lə Mawu sənxo a. Ɛ kɔ əho ɔɔritɔwo ca i wo kanren ɔə də wo kɔɔ wo to. ¹⁵Kə i kɔ ənə a, ə cɔ əka i sə wɔ əxye, i nya wo see ji i lə Mawusənxo a, ə nya wo kidə arengbɔ wo, kidə lala wo; ə kaka əhoɔɔritɔ wo ho, i fri wo kɔɔɔn wo də anyigbanmə. ¹⁶Ɛ nu nə amə kə lə sa alonkùkù awo bə: « Mi lə ənu hunna wo see ji lela, mi ɔ ka cɔ tiin Dada ye xomə sə wɔ əjɔ doxo o.» ¹⁷Ye dəkɔɔɔvi wo ɔɔɔɔ bə wo ɔɔ ɔə bə: «Rɔnɔɔn ɔɔɔn kə ɔ wɔ ɔə nə taaxo a, lə bi l'ənyə mə

sigbã àzò ɛnã.» ¹⁸ Vð a, jifugan wo xɔ nuxo i læ byɔ ɛ sã bã: «Ɛnujiɲu kã e i aa jrã, i la sã disa nã mi bã é wɔ àcɛ dɛ, i a wɔ ɛnã?» ¹⁹ Yesu dɔ ɲti nã wo bã: Mi gban Mawusɛnxo ɛla, naa trɔ tu i læ ɲkãkã ɛtɔn mã.» ²⁰ Jifu wo nu nã ɛ bã: «Ɛxo hoka ciadɛn (46) i wo cɔ d'ɛtã i sã tu Mawusɛnxo ɛla, i wa la cɔ ɲkãkã amɛtɔn sã trɔ ɛ tu a?» ²¹ Vð a, Mawusɛnxo kã ɛ nyɔ Yesu læ nu a, i nyi ye ɲtiran. ²² Yeidɔ, gãkãmã Yesu nyɔ cɔ ɛku a, ye dãkprɔvi wo dɔɲu bã, é nu ɛnã nã yewo kpɔ; i wó xɔ ɛnu kã wo ɲrɔ dã Mawunyɔ wema me awo kidã ɛnyɔ kã Yesu nu nã wo awo sã.

²³ Gãkãmã Yesu læ Jãrizalemù læ dìdivayixo gamã a, amã sùgbɔ xɔ ɛ sã, dɔ wo kpɔ dãsi kã i dɛ disa to ɛnujiɲu mã awo. ²⁴ Vð a, Yesu ɲ ka dã wo ji o, dɔ é dãsi wo see nyðɲgbin; ²⁵ ɲ gbã hian bã wo a nu ɛnyɔ dã nã ɛ dã amã dã ɲ o, dɔ ye ɲta dãsi ɛnu kã læ àgbɛtɔ wo ye mã a.

Nikodẽmù va Yesu gbɔ

3 ɲucu dɛka læ farizì wo mã, i wo yɔ nã ɛ bã Nikodẽmù; é nyi dɛka læ jifu gan wo mã. ² Ɛ vɛ kpɔ Yesu l'ɛzan mã, i nu nã ɛ bã: «Ɛnukpramɛtɔ, mí nya bã Mawu i dɔ ɛwo djiɖa nã na kpɔra ɛnu mí, dɔ amã dɛ ɲ ka tã ɲ dã dãsi huna wo disa to ɛnujiwun kã ɛ læ wɔ awo mã nã Mawu ɲ læ kidã e o.» ³ Yesu rɔn nã ɛ bã: «Ma nu àdòdo n'ɛwo: nã amã dã ɲ gbã dɛkia dɛ i wo trɔ ɛ ji o, ɲ ka tã ɲ kpɔ Mawu fyɔ dudu o.» ⁴ Nikodẽmù læ ka ɛ sã bã: «Nã wo a wɔ mɔ i la tã ɲ trɔ amã kã cin a ji ? A gbɛtrɔ dɔ ye nana dɔnmã, i wo a trɔ ɛ ji zãvã a tɔ i à?» ⁵ Yesu rɔn nã ɛ bã: «Ma nu àdòdo n'ɛwo, nã wo ɲ ji amãdã to ɛci kidã Gbðngbðn Kɔkɔ mã o, ɲ ka tã ɲ dɔ Mawufyɔ dudu mã o. ⁶ Amã kã àgbɛtɔ ji a, àgbɛtɔ i ì nyi, amã kã wo ji to Gbðngbðn Kɔkãmã a, nyi

Gbòngbòn Kòkò tó. ⁷Íj ka kpaca əwo bə η nu nə wo bə: "É lə vəvəfə bə mia gbə mia đeki wo đe nə wo a trə mi ji o". ⁸Aya xo nɔ yi ləfi jro e a, i ə sə nɔ ye xoxo, v̄ə a, η nya nɔ fi ì cɔ nɔ nɔmi fi ì yìkò o. Nənə kə i ì gbə nyi nə aməsyamə kə wo ji to Gbòngbòn Kòkò mə a nə.» ⁹Nikodemù nù nə ε bə: « Nə ənu a tə η nyi ənə mɔ?» ¹⁰Yesu nu nə ε bə: «Ènukpramətɔ gaŋgan đeka i ə nyi lə Izrayelə, i η dəsi ənu hunna wo à?» ¹¹Ma nu àdòdo n'əwo: «Ènu kə mí nya a, ye nyc i mí lə nu, i mí lə đə èkunu co ənu kə mí kpɔ a η, gaŋkə mi íj xɔ mía kunu đeđe sə o. ¹²Nə η lə nu ənyɔ nə mi də anyigban əla ənu wo η, i mi íj xɔ sə o, nə mi a wɔ mɔ i la xɔ tiinyɔ sə gəkəmə na va lə nu ənyɔ nə mi də ənu kə lə səxo awo η a? ¹³Amə đeken íj yi səxo gbɔ kpɔ gbəfə, zən lə Àgbətɔ Èvi kə đì co səxo a η o. ¹⁴I sigbə Moyizì cɔ ədan də èji lə zògbèji a, nənə kə i wo a cɔ Àgbətɔ Èvi a də èji a nə. ¹⁵Nə aməđəsyadə kə a xɔ ε sə a, na kpɔ àgbè mavɔ. ¹⁶Nyawo a, Mawu rɔn àgbətɔ wo đo ənə, i cɔ Èvi a àkoŋgo sə na, nə amə đəsyadə kə a xɔ ε sə a, íj ka crɔn o, v̄ə a, na kpɔ àgbè mavɔ. ¹⁷Đo, Mawu íj do Èvi a đìđà xixə a mə, nə à va đo kojo nə xixə a o, v̄ə a, É do ε đìđà nə xixə a na kpɔ xògan toji. ¹⁸Amə kə xɔ ε sə a, wo íj ka đo kojo nə ε o, v̄ə a, amə kə íj xɔ ε sə a, wo đo kojo nə ε vɔ. Đo íj xɔ Mawu Èvi akoŋgo a sə o. ¹⁹Ènu kə do i Mawu la đo kojo a, kə: «Kèkrə va xixə a mə, v̄ə a, amə wo rɔn zubru wu kèkrə a, đo wo nu wɔwɔ wo bađa. ²⁰Amə đəsyadə kə wɔ nə ənuvɔɛn a, gbə nə kèkrə, i η ji nɔ a təbɔ ε o, đo é vɔnvɔn nɔ, cəgbə ənuvɔɛn kə i wɔ nɔ awo íj ka jə gbəŋgba o. ²¹V̄ə a, amə kə kpɔ nə àdòdo a do lə y'enu wɔwɔ wo mə a, va nə kèkrə nu, nə amə wo na kpɔ ənu jə ənyɔɛ kə ì wɔ nɔ awo η, đo y'enu wɔwɔ wo sògbə kidə Mawu ye jromənu.

Yesu kidə Jaan Mawucilə naməto a

²²Lə hunna ɲgbə a, Yesu kidə ye dəkprɔvi wo yi Judee kanmə, Ǝ̄ nɔ leena kidə wo, i lə lè Mawuci nə amə wo. ²³Jaan ca lə lè Mawuci nə amə wo lə Ayinɔɔ, lə ma diɲdin mə də Salimù, ɔo əci sùgbɔ leena. Amə wo yi nə gbɔ, i a lə lè Mawuci nə wo. ²⁴Ɖo wo ɲ lə Jaan də gəkpramə ganamə o. ²⁵Ǝnə a, àɔikà dèdè ɔeka ɔo Jifu ɔeka kidə Jaan ye dəkprɔvi wo domə, də cɔcɔ də kɔkɔ ji y'əkɔnu wɔwɔ ɲ. ²⁶Wo yi Jaan gbɔ, i ve nu nə ε bə: « Ǝnukpraməto, amə kə nɔ Judeen tɔ ɲgbə kidə əwo ɔɔɔɔ, i ə ɔ'əkunnu nə ε a ca lə lè Mawuci nə amə wo, i àgbəto sùgbɔ lə yi gbɔ.» ²⁷Jaan nu nə wo bə: « Nə Mawu ɲ na ənu ɔə aməɔə o, ɲ ka tə ɲ kpɔ ε o. ²⁸Mia ɲta wo mi a ɔ'əkunnu ɲ bə, ɲ nu bə: " Ɔ̄ ɲyi ənyə i ɲyi Kriso Xɔgantə a o, vɔ a, Mawu ɔo ɲ ɔiɔa i ɲ jə ɲkɔ nə ε. ²⁹Nyɔrundəto tɔ i ɲyi nyɔrun, vɔ a, nyɔrundəto a ye xɔ nɔ nə gbɔ, i nə i lə sə nyɔrun ɔeto a ye gbə a, ə kpɔ nə jijɔ. Nənə i ɲca ɲ lə kpɔ jijɔ ifia nə, i tiin jijɔ kpɔkpɔ lə brəbu. ³⁰Ǝ̄ jə bə ye ɲkɔ na lə yi əji, nə tinyə na lə yi àgɔmè.

Amə kə co səxo va a

³¹Amə kə co səxo va a, wugan ənu ɔəsyadə. Amə kə lə anyigban ji a, anyigban ji tɔ i ì ɲyi, i nu nə anyigban ji ye nyɔ wo. Vɔ a, amə kə co səxo va a wugan ənu ɔəsyadə nyawo. ³²Ǝ̄ ɔə nə əkunnu nə ənu kə ì kpɔ a, kidə ənu kə ì sə a. Vɔ a, aməɔə ɲ xɔ nə ye kunu ɔəɔə o. ³³Amə kə xɔ ye kunu ɔəɔə awo ɔə nɔ disa bə Mawu nu n'ənyɔ dòdo. ³⁴Amə kə Mawu ɔo ɔiɔa a, Mawu nyɔ i ì nu nɔ. Ɖo Mawu ɲ ɔə nə rixɔ nə ye Gbɔngbɔn kə i na nɔ amə kə ì ɔo ɔiɔa a o. ³⁵Dàdà a rɔn əvi a, i cɔ ənu wo see də àsi mə nə ε. ³⁶Amə kə xɔ əvi a sə a, kpɔ

àgbè mavɔ; vɔ a, amə kə ɲ sə nə ètonu nə èvi a, ɲ ka kpɔ àgbè mavɔ o, i Mawu ye xoməfyen lə amə hunna ji."»

Yesu xonu kidə nyɔrun Samari tɔ ɖeka

4 Yesu nya bə Farizì wo sə bə ye lə wɔ i amə sùgbɔ lə trɔzun àdàkprɔvi wo wu Jaan, i ye gbə lə lè Mawuci nə amə wo wu i. ²Vɔ a, lə àdòdo mə a, Yesu ɲta ɲ lə lè Mawuci nə aməɖə o, ye dəkprɔvi wo i lə lè e nə amə wo. ³Ènə a, È co lə Judee kanmə, i trɔ yi Galilee kanmə. ⁴È ɖo la to Samari kanmə. ⁵Ènə a, Yesu va ɖo Samaridugan ɖeka kə wo yɔ nɔ bə Sicaa à mə, lə ma diɲdin mə də anyigban kə Jakɔbù na èvia Jozefù ɖɛɖɛca à. ⁶Leena tutu i Jakɔbù èdotɔ lə. Kə ənu tikɔ nə Yesu cagbə èmɔ kə i zɔn a tɔ a, È kanren də èdotɔ a to. È va leena lə gawivə mə ənə. ⁷Nyɔrun Samaritɔ ɖeka va èci dù gbə. Yesu nu nə ε bə: «Na èci ɲ, ma nu.» ⁸Ganamə a, ye dəkprɔviwo yi ənuɖùɖù xrə gbə l'ədùgan a mə. ⁹Vɔ a, nyɔrun Samaritɔ a nu nə ε bə: «Nə əwo kə nyi Jifù a, la va lə byɔ èci nunu ənyə kə nyi nyɔrun Samaritɔ a mɔ? Ɖo Jifu wo kidə Samaritɔ wo ɲ nyinɔ o.» ¹⁰Yesu ɖo ɲti nə ε bə: «È nyi ə mənɛ dəsi Mawu y'enu nana, i dəsi amə kə byɔ əwo^a bə: "Na èci ɲ, ma nu i a", əwo i la byɔ ε, i à na əwo èci kə na nə àgbè amə a.» ¹¹Nyɔrun a nu nə Yesu bə: «Aməgan, ənu duci ɲ lə àsi əwo o, i ètɔ a ca yigu. Fi aa ji èci kə na nə àgbè amə a co? ¹²Wa wugan mía tɔgbi Jakɔbù, kə kù èdotɔ əla ɖɛ nə mí, i ye ɲta nu y'eci, èvia wo kidə y'eran wo ca wo nu a i à?» ¹³Yesu rɔn nə ε bə: «Amə ɖəsyadə kə a nù èci əla a, ècigɔmə la gbə ten ε; ¹⁴vɔ a, amə kə la nù èci kə naa na ε a, ècigɔmə ɲ ka gbə ten ε gbəɖə o; ɖo èci kə maa na ε a, la trɔzun ètɔjɔxo kə mə èci kə na nə àgbè mavɔ amə a ca nɔ co a. ¹⁵Nyɔrun a nu nə ε bə: «Aməgan,

na η òci hunna, nà òcigòmà í ka gbə ten η, nà nyi í ka gbə va nò òci dù gbə lə lela o.» ¹⁶ Yesu nu nà ε bə: «Vε yò àcu əwo, nà mi a trɔva lela.» ¹⁷ Nyɔrun a rɔn nà ε bə: «Nyi í wò àcu dε o.» Yesu nu nà ε bə: «Àdòdo i ə nu bə: "Nyi í wò àcu dε o"; ¹⁸ Ðo ə dε ηucu amàtɔn kpɔ va yi vò, i ηucu kə ə l'ədu dε kidə ifia a, η nyi àcuwo o. Àdòdo i ə nu.» ¹⁹ Nyɔrun a nu bə: «Aməgan, η kpɔ ifia bə Mawugbədɔtɔ i ə nyi. ²⁰ Mía tɔgbi wo sən Mawu lè èto əla ji, vò a, miawo Jifu wo mi nu nò bə ləfi wo dɔ la sən Mawu lə a, i nyi Jəruzalemù.» ²¹ Yesu nu nà ε bə: «Àxonɔ, xò tiin nyɔ sə; ègà a mə la va sun, i í ka gbə nyi əto əla ji nɔmi Jəruzalemù i mia sən nò Dàdà a lə o. ²² Miawo Samaritɔ wo a, mi lə sən amə kə mi í dəsi a; vò a, míawo Jifu wo mí dəsi amə kə mí lə sən a, dɔ Jifu wo gbɔ i xògan a co. ²³ Vò a, ègà a mə la va sun, ə ha va ca vò, i Mawusəntɔ àdòdotɔ wo a sən Dàdà a lə gbɔngbɔn mə kidə lə àdòdo mə. Ðo Mawusəntɔ hunna məkíwo i Dàda a lə ji. ²⁴ Mawu a, Gbɔngbɔn i ì nyi, yeidɔ amə kə lə sən ε awo dɔ la sən ε lə Gbɔngbɔn kidə lə àdòdo mə.» ²⁵ Nyɔrun a nu nà ε bə: «Í nya bə Xògantɔ a dɔ la va. Amə kə wo yò bə Kriso a, nà ì va a, a dε ənu wo see gòmə nà mí.» ²⁶ Yesu nu nà ε bə: «Ènyə kə nyi Kriso Xògantɔ a, i lə xonu kidə əwo kə.» ²⁷ Ènyɔ hunna wo i wo lə nu dɛdɛ i, Yesu ye dəkprɔviwo va. Kə wo kpɔ bə Yesu lə xonu kidə nyɔrun a, ə kpaca wo taŋ, vò a, woo dəkɛn í tə η ka ε sə bə: Nukee ì lə ji ? nɔmi "Nukeejɔ i ì lə xonu kidə e o? ²⁸ Nyɔrun a gbə ye zə dε, i yi èdùgan a mə i vε nu nà aməwo bə: ²⁹ «Mí va kpɔ, ηucu dɛka kə. É nu ənu kə η wò awo see η! Í na nyi Kriso Xògantɔ a i dɛifia a?» ³⁰ Ènə a, amə wo do co èdùgan a mə, i yìkɔ Yesu gbɔ. ³¹ Ganamə a, Yesu ye dəkprɔviwo tɔ akpə dədə nà ε bə na va d̀ù ənu. ³² Vò a, É nu nà wo

bə: «Ɛnuɖùɖù ɖeka lə asinyə i maa ɖu, vò a, ənuɖuɖu huna a miawo mi ɲ dəsi o.»³³ Ɛnə a, àdəkpròvi awo lə nu lə woɖəkiwo domə bə: «Nɔmi amə ɖə hən ənuɖùɖù va nə ε i à?»³⁴ Yesu nu nə wo bə: «Tiin nu ɖùɖù i nyi bə, ma wə amə kə dɔ ɲ ɖiɖa a ye jromənu, i la wə ədɔ kə ì dɔ ɲ a, sə yi vòvò mə.»³⁵ Mi nu nɔ bə: "Lə wreti amənə ɲgbə a, ənuku wo jiji gamə la ɖo, vò a, nya ɲ lə nu nə mi bə: Mi kɔ əta yì əji nə mia kpɔ èbò wo ji ɖiɖa, ənuku awo cin nə jiji vò !"³⁶ Ɛnukujitɔ a, xɔ nɔ ye fəntu, é bɔ nə ənuku awo ɖɛ nə àgbə mavɔ, nə ənukudotɔ a, kidə ənukujitɔ və na bɔ i kpɔ jijo.³⁷ Ɛnə a, ənyɔ kə amə wo nu nɔ, bə: "Aməɖəka dɔ nə ənu, i amə bulɔmə na ji ənu a" nyi àdòdo.³⁸ Ɔ dɔ mi ɖiɖa ənuku ji gbə l'əbò kə mə mi ɲ jə tukaɖa ɖeken lə a, amə bulɔmə wo i jə tukaɖa l'əbo a mə, i mi va lə ɖù ədɔ kə wo wə a ye lə.»³⁹ Samaritɔ kə lə èdùgan hunna mə awo sùgbɔ xɔ Yesu sə, cagbə èkunnu kə nyɔrun hunna ɖə a tɔ. Yei nyi bə: « É nu ənu kə ɲ wə a see ɲ.»⁴⁰ Ɛnu hunna i dɔ, kə Samaritɔ wo yi Yesu gbɔ a, wo də akpə nə ε bə na nɔ Ye wo gbɔ. Yesu nɔ wo gbɔ nə ɲkəkə aməvè.⁴¹ Amə sùgbɔ gbə xɔ Yesu sə, cagbə ənyɔ kə yeŋta nu nəwo a tɔ.⁴² I wó nu nə nyɔrun a bə: « Í nyi ənyɔ kə ə nu nə mia ɖəɖə i dɔ, i mi xɔsə o, vò a, ə xonu i mianɖawo mi sə, i mi nya bə yei nyi xixə a xòganto nyawo.»

Yesu vɔ ədɔ nə əfyɔɖɔwɔtɔgan ɖeka ye vi

Matie 8:5-13; Luka 7:1-10

⁴³Lə ɲkəkə aməvè ɲgbə a, Yesu co lə leena i yì Galilee.⁴⁴ Yeŋta ɖ'èkunnu ɖɛɖeka bə, wo ɲ na nə bùbù Mawugbəɖotɔ ɖə lə yeŋta du mə o.⁴⁵ Gaŋkə kə ì yi Galilee a, Galileetɔ wo xɔ ε nyòɲgbɔn, ɖo wo ɲta wo ca yì dìdivayixo a ɖugbə lə Jəruzalemù, i wo kpɔ ənu kə Yesu

wɔ l'əxo a gamə awo see. ⁴⁶ Yesu trɔ va Kana lə Galilee kanmə, lə ləfi ì cɔ èci trɔ vɛɛn lə a. Ɖfyɔɔɔwɔtɔgan ɔɔka lɛ, i nɔnɔ Kapenawumù, i əvia ŋucuvi l'ədɔ ɔɔ. ⁴⁷ Kə ì sɛ bə Yesu co Judee i va Galilee a, é yi i ve kɔɔ ɛ, i dɛ àkɔɔ nɛ ɛ bə na yì Kapenawumù i la vɔ èdɔ nɛ ye vi ŋucuvi, kə lə xokubaɔa a. ⁴⁸ Yesu nu nɛ ɛ bə: «Nə mi ɔ́ mɛnɛ kɔɔ amrimanu wo kidə ənu jiwun wo o, mi ɔ́ ka xɔsə Gbədə a!» ⁴⁹ Ɖfyɔɔɔwɔtɔgan a nu nɛ ɛ bə «Aməgan, ɔ́ dɛ akɔɔ n'əwo, nɛ ɔ́ yi kaba o, əvinyə la ku.» ⁵⁰ Yesu nu nɛ ɛ bə: «Trɔ yi àxomə, əviwo l'agbè ɔɔ.» Ŋucu a xɔ ənyɔ kə Yesu nu nɛ ɛ a sɛ, i jəŋkɔ àxomə. ⁵¹ Àxomə mɔ a ji i ì lə, i ye məsəntɔ wo va dogo e, i nu nɛ ɛ bə: «Èviwo l'agbè ɔɔ!»

⁵² Ɖfyɔɔɔwɔtɔgan a ka wo sɛ bə: «Ègà kə e mɛ i ì tɔ ɔɔkia məkɔkɔ?» I wo rɔn nɛ ɛ bə: «Ècɔ lə wetɔ gaɔɔka mə ənə i vùvɔ à vɔ nɛ ɛ.» ⁵³ Dàda a ɔɔwun bə ègà hunna mə tututu i Yesu nu nɛ ɛ bə: «Èviwo l'agbè ɔɔ.» Ɖnə a, ye kidə ye xoməɔwo see xɔ Yesu sɛ. ⁵⁴ Dəsì zəvə a tɔ kə Yesu ɔɔ disa to ənu jiwun mə a nɛ. Gakəmə i trɔ co Judee i va Galilee jrɔ a, i ì wɔ ɛ.

Yesu vɔ èdɔ nɛ ŋucu kɔɔɔ nɔ ɔɔka

5 Lə hunna ŋgbə a, Jifu wo kà ɔɔ wo sənsən xo ɔɔka, i Yesu yì Jərizalemù. ² Lə èdùgan hunna mə, lə arəngbɔ wo gbo kɔɔka a, wo kù èciləɔ ɔɔka dɛ leena, i wo yɔ nɛ ɛ dɛ Ebregbə mə bə Betizata. Wo gba àgbəxɔ amatɔn xixra dɛ əɔ a, ³ i dɔnnɔ sùgbɔ na mre ɔɔ dɛ dɛ àgbəxɔ hunnawo gɔmə: Ŋkuvitɔnɔ wo; əsəkunɔ wo; kidə kɔɔɔnɔ wo; [i wo a nɔtə kɔɔ èci a hwanhwan ɔɔ. ⁴ Ɖo Mawuɔɔdotɔ ɔɔka ɔɔnɔva gàɔɔwo mə, i na hwan èci a. Nə èci a hwan troɔo a, dɔnnɔ kə jə əɔ a mə jəŋkɔ a, nɛ i na bə l'ədɔ ɔɔsɔyadə ɔɔ a, ə vɔ nɔ.] ⁵ Ŋucu

* 5:4 Wema xoxo ɔɔewo lɛ, i wo ɔ́ wɔ akpa əla xo ɔɔ o

ɖeka l'əɖɔ ɖɛ co ɔxo əgban cinyi (38) ⁶ Yesu kpɔ ɛ i ì mre ɖɛ, kə i nya bə ɛ lə ətɔ a to ɖɛ ə diŋdin a, ɛ ka ɛ sə bə: «Ɛ ji bə tɔɔɔ na vɔ à?» ⁷ Dònnò a rɔn nə ɛ bə: «Aməgan, nyi ɲ wɔ aməɖə ɖɛ i à cɔ ɲ də ɛciləɔ a mə, gəkəmə wo hwan nə ɛci a o. Gəkəmə ma lə jə àgbàgba bə ma vɛ ɖo mə a, aməbu na ɖomə jəŋkɔ ɲ.» ⁸ Yesu nu nə ɛ bə: «Co, nə na cɔ tɔɔba, i zɔn.» ⁹ I zəɖeka a, ɲucu a y'edɔ vɔ, i ì cɔ ye ba i tɔ zònzò. Gbona ɖɛ nyi Jifu wo gbòngbònzangbə. ¹⁰ Cagbə hunnatɔ a, Jifuməganxo wo nu nə ɲucu kə ɛdò vɔ nɔ a bə: «Ɛgba a, gbòngbònzani, ɛsə ɲ n'agbè bə na cɔ tɔɔba o.» ¹¹ Vò a, ɛ ɖo ɲti nə wo bə: «Amə kə vɔɔ ɲ a i nu ɲ bə: "Cɔ tɔɔba, i zɔn."» ¹² Wó ka ɛ sə bə: «Mɛɛ i nyi amə kə nu nəwo bə: "Cɔ tɔɔba, i zɔn a?» ¹³ Vò a, amə kə ɛdò vɔ nɔ a, ɲ dəsi amə kə vɔ ɛdò nə ɛ a o, ɖo Yesu bù də e lə amə sùgbɔ kə bɔ də leena ɖɛ awo domə. ¹⁴ Lə kina ɲgbə a, Yesu kpɔ ɛ lə Mawusənxo a, i nu nə ɛ bə: «Ifia kə ɛdò vɔ nə əwo a, ka gbə jə àgò o, nə ɲ nyi ənə o, ənu kə la xa əwo a la gbə nyra wu.» ¹⁵ ɲucu a yì i vɛ nu nə Jifugan wo bə Yesu i vɔɔ n'əye. ¹⁶ Cagbə ənu hunnatɔ a, Jifugan wo tɔ Yesu ə fɔ jiji, ɖo ɛ vɔɔ nə amə lə gbòngbònzangbə. ¹⁷ Vò a, Yesu nu nə wo bə: «Tiin Dada lə wɔ ɛdɔ kəkə va ifia, i ɲca ɲ lə wɔ ɛdɔ.» ¹⁸ Cagbə hunna tɔ a, Jifugan wo gbə lə ji a wu Yesu; ɖo ɲ nyi gbòngbònzani ɖəɖə i ì lə ɖu ɛkɔ nɔ o, vò a, ɛ gbə lə nu bə Mawu nyi ye Dada, i lə cɔ ɖeekia sɔ kidə Mawu.

Àcɛ kpakpa kə Yesu wɔ ɖɛ a

¹⁹ Yesu xɔ ənyɔ, i nu nə wo bə: "Ma nu àdòdo nə mi; Ɛvi a ɲ ka tɔ ɲ wɔ ənu ɖə lə ɖəkia simə o; vò a, ənu kə i kpɔ i Dàdà a lə wɔ a i ì wɔnɔ; ɖo ənu kə Dàdà a wɔ nɔ a, ye mɔki i Ɛvia ca wɔ nɔ. ²⁰ Ɖo Dàdà a rɔn Ɛvia, i dinəsa ənu kə ye ɲta wɔ nɔ awo see nə ɛ; a gbə disa ənu

kə ganɣan wu əla awo nə ε, i à kpaca mi. ²¹ Ðo sigbə Dàdà a nyo nə aməkuku wo, i na nawo àgbè a; nənə kə i Ɛvia ca na nə àgbè amə kə jro e awo. ²² Dàdà a ɲ ɖo nə kojo nə amə ɖə o, Ɛ cɔ àcɛ wo see də àsi nə Ɛvi a, nə à ɖo kojo ²³ nə amə ɖəsyadə na bù Ɛvi a, sigbə wó na nə bùbù Dàdà a ənə. Nə aməɖə ɲ bù Ɛvi a o, ɲ bù Dàdà kə dɔ ε ɖiɖa a o. ²⁴ Ma nu àdòdo nə mi: Amə kə sə tiinyɔ, i xɔ amə kə dɔ ɲ ɖiɖa a sə a, kpɔ àgbè mavɔ. Wo ɲ ka gbə ɖo kojo nə ε o, ɖo é to əku mə, i va àgbè. ²⁵ Ma nu àdòdo nə mi: Ɛgà a mə la va sun, ə ha va ca vɔ, i aməkuku wo a sə Mawuvi a ye gbə, i amə kə la sə y'əgbə awo la nɔ àgbè. ²⁶ Ðo sigbə Dàdà a wɔ àgbə ɖɛ lə ɖekia mə a, nənə kə i ì na, i Ɛvia ca wɔ agbə ɖɛ lə ɖekia mə a nə. ²⁷ Ɛ na ε àcɛ bə na ɖo kojo kidə àgbètɔ wo, ɖo é nyi Àgbètɔ Ɛvi. ²⁸ Ɛnu əlawo ɲ ka kpaca mi o, ègà a mə la va sun, i aməkuku kə lə əyɔdomə awo see la sə Àgbètɔ Ɛvi a y'əgbə. ²⁹ Amə kə wè ənyɔcɛ awo, wo a nyo wo co èku, i la na wo àgbè mavɔ. Vè a, amə kə wè əvɔcɛn awo, wo a nyo wo co èku i la ɖokojo nə wo. ³⁰ Nyi ɲ ka tə ɲ wɔ ənu ɖeken lə tiin cɛ mə o. Ɛnu kə Dàda a nu ɲ a, i ɲ sə ɖo nə kojo. I tiin kojo ɖoɖo sɔgbə. Ðo nyi ɲ jino a wɔ nyiɲta ənujro o, vè a, ma wɔ amə kə dɔ ɲ ɖiɖa a jromənu.

³¹ « Nə ɲ ɖ'əkunnu nə ɖeekinyə a, tiin kunnu ɖəɖə ɲ ka nyi àdòdo o; ³² Vè a, amə bulɔmə i lə ɖ'əkunnu ɲ, i ɲ nya bə èkunnu kə ì lə ɖə ɲ a nyi àdòdo. ³³ Mi dɔ amə wo ɖiɖa Jaan, i ì ɖ'əkunnu nə àdòdo a. ³⁴ Ɛnyə a, nyi ɲ hian bə àgbètɔ na ɖ'əkunnu ɲ o, vè a, ɲ nu ənə cagbə nə Mawu na xɔ mi gan. ³⁵ Jaan wɔ ɖɛ sigbə kanɖe kə wo tɔ i ì lə xɔ ənə, i mi rɔn i kpɔ jìjò lə ye kèkrə nu nə gàmə hɔɖeka. ³⁶ Vè a, ɲ wɔ èkunnu ɖəɖə ɖɛ, i ì wugan Jaan tɔ. Ðo èdɔ kə tiin Dada cɔ də asinyə bə ma wɔ a, ɲ lə wɔ ε, èdɔ hunna i lə ɖekunnu ɲ bə Dàda a i dɔ ɲ

dida. ³⁷ Dàdà kə dɔ ŋ dida a ŋta d'èkunnɔ ŋ. Vɔ a, mi ŋ sɛ y'egbè kɔ o, i mi ŋ kɔ ɛ kɔ o. ³⁸ Ye nyɔ ŋ lə miamə o, dɔ mi ŋ xɔ amə kə ì dɔ dida a sɛ o. ³⁹ Mi a lə kpra mawunyɔ, dɔ mi bù nɔ bə yei la na yewo àgbè mavɔ. Vɔ a, Mawunyɔ a, ənyə i ì d'èkunnɔ nɔ. ⁴⁰ Gaŋkə mi ŋ ləji a va əgbɔnyə i la kɔ àgbè o. ⁴¹ Nyi ŋ ji nɔ bə àgbətɔ wo na kafu ŋ o. ⁴² Vɔ a, ŋ dəsi mi; i nya bə mi ŋ dɔ rɔnrɔn nə Mawu o. ⁴³ Tiin Dada ŋkɔ mə i ŋ va lə, i mi ŋ xɔ ŋ o. Vɔ a, nə aməbu va lə dɛekia ŋkɔ mə a, mi a xɔ ɛ. ⁴⁴ Miawo kə na lə ji kàfù kafu kə co nɔ miadɛkiwo gbɔ, i mi ŋ jɛnɔ kàfùkafu kə co Mawu dɛka tɔtɔ a gbɔ o. Nə mia tɔ ŋ xɔ sɛ mɔ? ⁴⁵ Mi ŋ ka bù bə ənyə i la dohwɛ mi lə tiin Dàda ŋkɔ o; Moyizì kəji mia ŋkuviɔdɔ lə a, i ka dohwɛ mi. ⁴⁶ Nə mi mɛ nɛ ka dɔ Moyizì ji nyawo a, mia ka dɔ ŋca ji, dɔ ənu kə Moyizì ŋrɔ awo, əŋunyə i wo xonu do. ⁴⁷ Nə mi ŋ ka dɔ ənu kə ì ŋrɔ a ji o, nə mia tɔ ŋ ka dɔ ənyɔ kə ŋ lə nu a ji mɔ?»

Yesu na ənuɔdùdù àgbətɔ sùgbɔ

(Matie 14:13-21; Makə 6:30-44; Luka 9:10-17)

6 Lə ənu hunna ŋgbə a, Yesu zən Galileetɔ kə wo gbə yɔnɔ bə Tiberiadətɔ a jə àgə dɛyaji. ² Amə sùgbɔ lɔ àhwà kɔ ɛ do, dɔ wo kɔ ənujiwun kə ì lə wɔ, sɛ lə vɔ ədɔ nə amə wo a. ³ Yesu ra ètɔ dɛka ji, i kanrɛn dɔ leena kidə ye dəkprɔviwo. ⁴ Jifu wo xɔ kə nyi dìdivayixɔ a, i təbɔ. ⁵ Yesu kɔ əta, i kɔ àgbətɔ sùgbɔ lɔ ahwa gbɔnɔ gbɔ, i ì nu nə Filipù bə: «Fi mí a kɔ kɔnɔ xrə lə, i amə əla wo, a dù?» ⁶ É nu ənə i sɛ lə do e kɔ, dɔ é nya ənu kə ì ka wɔ a. ⁷ Filipù rɔn nə ɛ bə: «Nə mí cɔ èhoga katɔn (200) i sɛ xrə kɔnɔ ca a, ŋ ka sun nə amə dɛka dɛka na kɔ hɔdɛka dù o.» ⁸ Andre, Simɔ Piyɛ ye nɔvi, ke nyi dɛka lə Yesu ye dəkprɔvi wo mə a nu nə ɛ bə:

⁹ «Ŋucuvi ɔ̄ka lela, i wɔ̄ kpɔ̄nɔ̄ amatɔ̄n kidɔ̄ ɛ̄xwɛ̄ amɔ̄vɔ̄ ɔ̄ɛ; vɔ̄ a, nukɛɛ hunna la tɛ̄ ŋ wɔ̄ nɛ̄ amɛ̄ kpanɔ̄ kpanɔ̄ ɛ̄lawo ?» ¹⁰ Yesu nu bɛ̄: «Mi nu nɛ̄ amɛ̄ awo see na kanren.» Ɛ̄gbɛ̄ wriwri sùgbɔ̄ leena, i wo kanren dɛ̄ ji. Ŋucu amɛ̄ganxo kɛ̄ lɛ̄ wo mɛ̄ awo sun bratɔ̄n amatɔ̄n (5.000) ɛ̄nɛ̄. ¹¹ Ɛ̄nɛ̄ a, Yesu xɔ̄ kpɔ̄nɔ̄ awo, i do akpɛ̄ nɛ̄ Mawu, i ma ɛ̄ nɛ̄ amɛ̄ kɛ̄ kanren ɔ̄ɛ̄ awo. Nɛ̄nɛ̄ kɛ̄ i ì gbɛ̄ ma ɛ̄xwɛ̄ awo nɛ̄ wo nɛ̄; i amɛ̄syamɛ̄ xɔ̄ sigbɛ̄ ì jro e a. ¹² Kɛ̄ wo ɔ̄ù ɛ̄nu i ɔ̄xɔ̄ a, Yesu nu nɛ̄ ye dɛ̄kpɔ̄viwo bɛ̄: « Mi can kɛ̄ kpɔ̄tɔ̄ a bɔ̄, nɛ̄ ɛ̄ɔ̄ɔ̄ ŋ ka dɔ̄n o.» ¹³ Wo lɔ̄ kpɔ̄nɔ̄ kɛ̄ kpɔ̄tɔ̄ a, i ì ɔ̄ kisi amɛ̄wivɛ̄. Gaɔ̄kɛ̄ kpɔ̄nɔ̄ amatɔ̄n i wo wɔ̄ɔ̄ɛ̄ ɔ̄ɛ̄ɔ̄ca. ¹⁴ Kɛ̄ amɛ̄ wo kpɔ̄ ɛ̄nujiwun hunna kɛ̄ Yesu wɔ̄ a, wo nu bɛ̄: «Mawugbɛ̄ɔ̄tɔ̄ kɛ̄ ɔ̄ la va xixɛ̄ a mɛ̄ a i ì nyi nyawo.» ¹⁵ Vɔ̄ a, kɛ̄ Yesu nya bɛ̄ wo a va l'ɛ̄ye d'ɛ̄gan ŋ, i la cɔ̄ ye ɛ̄fyo a, ɛ̄ gbɛ̄ co, i yì ɛ̄to ji yɛ̄ɔ̄kɛ̄n.

Yesu zɔ̄n to ɛ̄to ji

Matie 14:22-33; Makɛ̄ 6:45-52

¹⁶ Kɛ̄ fiɛ̄nyigbɔ̄ sun a, Yesu ye dɛ̄kpɔ̄vi wo ɔ̄i va Galilee tɔ̄ a to. ¹⁷ Wo ɔ̄ ɛ̄tɔ̄jihun ɔ̄ka mɛ̄, i yìkɔ̄ Kapɛ̄nawumù lɛ̄ àgɛ̄ ɔ̄ɛ̄ya ji; ɛ̄zan ɔ̄ɛ̄ do i Yesu ŋ ɔ̄ wo gbɔ̄ haɔ̄o o. ¹⁸ Aya gaɔ̄gan ɔ̄ka lɛ̄ xo, i ɛ̄to a lɛ̄ àdan ji ɔ̄ɛ̄. ¹⁹ Kɛ̄ Yesu ye dɛ̄kpɔ̄vi wo kù ɛ̄tɔ̄jihun a yi sigbɛ̄ ɛ̄mɔ̄jrɛ̄kpɔ̄ amatɔ̄n nɔ̄mi amadɛ̄n ɛ̄nɛ̄ a, wó kpɔ̄ Yesu i ì zɔ̄n to ɛ̄to a ji gbɔ̄nɔ̄ ɛ̄tɔ̄jihun a gbɔ̄. Vɔ̄nɔ̄vɔ̄n jɛ̄ wo ji. ²⁰ Vɔ̄ a, Yesu nu nɛ̄ wo bɛ̄: «Ɛ̄nyɛ̄ i, vɔ̄nɔ̄vɔ̄n ŋ ka ji mi o!» ²¹ Àdɛ̄kpɔ̄rɔ̄vi awo lɛ̄ji a cɔ̄ ɛ̄ dɛ̄ ɛ̄tɔ̄jihun a mɛ̄, ɔ̄ɔ̄ɔ̄vɔ̄ a, ɛ̄hun a vɛ̄ gri dɛ̄ ɛ̄to a to lɛ̄fi wó yìkɔ̄ a.

²² Kɛ̄ ɛ̄ɔ̄jukɛ̄ a, amɛ̄ kɛ̄ ci àgɛ̄ ɔ̄ɛ̄ya ji n'ɛ̄to a, wo kpɔ̄ bɛ̄ ɛ̄tɔ̄jihun ɔ̄ka ɔ̄ɔ̄ɔ̄ i lɛ̄ ɛ̄to a to. I wó nya bɛ̄ Yesu ŋ ɔ̄ ɛ̄tɔ̄jihun a mɛ̄ kidɔ̄ ye dɛ̄kpɔ̄viwo o. Àdɛ̄kpɔ̄rɔ̄vi awo ɔ̄ɔ̄ɔ̄ i ɔ̄ ɛ̄tɔ̄jihun a mɛ̄. ²³ Vɔ̄ a,

Ɛtɔjihun buwo co Tiberiadə, i gri təbɔ ləfi Àxotɔ xodə də kɔnɔ ji lə, i wo dɔ̀ a. ²⁴ Kə amə wo ɲ kɔ Yesu o, i wó ɲ kɔ ye dəkprɔvi wo ca a; wó dɔ ətɔjihun hunna wo mə, i yi Yesu ji gbə lə Kapenawumù.

Yesu i nyi kɔnɔ kə na nə àgbə amə a

²⁵ Kə amə awo vɛ kɔ Yesu l'ətɔ a ɲgbə a, wo lə ka ε sə bə: «Ɛnukpramətɔ, gàkeemə i ə vayi lela ?» ²⁶ Yesu rɔn nə wo bə: «Ma nu àdòdo nə mi, ɲ nyi ənujiɲu kə ɲ jrə, i mi kɔ awo i dɔ i mi lə ji ɲ o, vɔ̀ a, kɔnɔ kə mi dɔ̀ dɔxo a i dɔ. ²⁷ Mi ɲ ka wɔ nə ədɔ i sə ji nɔ ənuɔ̀dɔ̀dɔ̀ kə da n'əhən a o, vɔ̀ a, mi wɔ nə ədɔ i sə jinɔ ənuɔ̀dɔ̀dɔ̀ kə nɔ nə anyi, i na nə àgbə mavɔ a. ənuɔ̀dɔ̀dɔ̀ hunna a, Àgbətɔ əvi a la na mi, dɔ Mawu Dàda a cɔ y'ecɛ də àsi nə ε.» ²⁸ Wó nu nə ε xotɔn bə: «Nukee jə bə mí a wɔ, i la təɲ wɔ Mawu dɔ?» ²⁹ Yesu rɔn nə wo bə: «Ɛdɔ kə Mawu ji bə mi a wɔ a, i nyi mi a xɔ amə kə i dɔ dɔ̀dɔ̀ a sə.» ³⁰ Wó xɔgbə nə ε bə: « Ɛnujiɲu kə e lə wɔ i mi a kɔ, i la xɔ əwo sə ? Ɛdɔ kə e ə lə wɔ? ³¹ Mía tɔgbinwo dɔ̀ manà lə zògbəji, sigbə wo ɲrɔ ε dɛ bə: «Ɛ na wo kɔnɔ kə co səxo.» ³² Vɔ̀ a, Yesu nu nə wo bə: « Ma nu àdòdo nə mi, ɲ nyi Moyizì i na mi kɔnɔ kə co jinɔkɔri a o. Vɔ̀ a, tiin Dada i lə na mi kɔnɔ àdòdo kə co jinɔkɔri a. ³³ Dɔ kɔnɔ kə Mawu na a, i nyi amə kə dɔ̀ co səxo i va na àgbə̀ xixə a a.» ³⁴ Wó nu nə ε bə: «Aməgan, na nə kɔnɔ hunna mi tɛgbɛɛ!» ³⁵ Yesu nu nə wo bə: «Ɛnyə i nyi kɔnɔ kə na nə àgbə amə a, amə kə la va əgbɔnyə a, fifə ɲ ka gbə lə e gbədə o, i amə kə la xɔ ɲ sə a, əci gɔmə ɲ ka tən ε gbədə o. ³⁶ Vɔ̀ a, ɲ nu i nə mi vɔ̀: mi kɔ ɲ vɔ̀, gaɲkə mi ɲ xɔsə o. ³⁷ Amə kə Dàda a na ɲ awo see la va əgbɔnyə, i amə kə la va əgbɔnyə a, nyi ɲ ka nya ε o. ³⁸ Dɔ nyi ɲ co səxo va, i la wɔ nyiɲta jromənu o. Vɔ̀ a, ɲ va i la wɔ amə kə dɔ ɲ dɔ̀dɔ̀ a ye jromənu. ³⁹ Amə kə dɔ ɲ

dida a jromənu i nyi, amə kə i cə də àsi η awo dɛkən ɲ ka bù o, vò a, ma nyo wo see co l'əku lə ɲkəkə ɲgbəsito gbə. ⁴⁰ Ɖnu kə tiin Dada jro a i nyi amə kə kpɔ Ɖvi a, i xɔ ε sə a na kpɔ àgbə mavɔ, i ənya maa nyoɛ co l'əku lə ɲkəkə ɲgbəsito gbə.» ⁴¹ Co ègà hunna mə a, Jifu wo tɔ nuxo xoxo də Yesu η, cagbə kə i nu bə: «Ɖnyə i nyi kpɔnɔ kə co jɲkɔri va a.» ⁴² Wó gbə nu dəji bə: «Ʋ nyi Yesu, Jozefù əvi a nə a ? Mí η dəsi ye dada kidə ye nana à ? Nə à tə η va nu nə mi ifia bə ye co səxo mɔ ?» ⁴³ Yesu xɔ nuxo i nu nə wo bə: «Mi gbə nuxo xoxo lə mia dɛkiwo domə dɛ !» ⁴⁴ Amə dɛkən ɲ ka tə η va əgbɔnyə, nə Dàdà kə dɔ η dida a η dɔn ε va o, i ənya ma nyoɛ co l'əku lə ɲkəkə ɲgbəsito gbə. ⁴⁵ Wo ɲrɔ də Mawugbədɔtɔ wo wema mə bə: "Wo see i Mawu ɲta la kpɔ ənu. " Ɖnə a, amə dəsyaɔdə kə la dɔ əto Dàdà a, i la xɔ y'ənuɔkpɔramənyɔ wo a, la va əgbɔnyə. ⁴⁶ Ʋ nyi bə amə dɔ kpɔ Dàda a kpɔ i η lə nu o, amə kə co Mawu gbə a dɛkən i kpɔ ε. ⁴⁷ Ɖen, ma nu àdòdo nə mi: Amə kə xɔ sə a, kpɔ agbə mavɔ. ⁴⁸ Ɖnyə i nyi kpɔnɔ kə na nə àgbə àdòdo a. ⁴⁹ Mia tɔgbiwo d̀̀ manà lə zògbəji, gaɲkə wo ku. ⁵⁰ Vò a, kpɔnɔ əla co səxo, amə kə la d̀̀ i a, ɲ ka ku o. ⁵¹ Ɖnyə i nyi kpɔnɔ àgbə àgbə kə d̀̀ co səxo va a, amə kə la d̀̀ kpɔnɔ əla a, la nɔ àgbə kəkə sə yi. Kpɔnɔ kə naa na a, i nyi tiin ɲtiran, kə naa sə na nə àgbətɔ wo see na kpɔ àgbə a.» ⁵² Jifu wo tɔ ənyɔ dɔndɔn sənɲu sənɲu lə wo dɛkiwo domə bə: «Nə ɲucu hunna la tə η na mi yə ɲtiran i mi a d̀̀ mɔ?» ⁵³ Yesu nu nə wo bə: «Ma nu àdòdo nə mi, nə mi ɲ d̀̀ Àgbətɔvi a ye ɲtiran o, i mi ɲ nu ye hun o, mi ɲ ka kpɔ àgbə o.» ⁵⁴ Amə kə d̀̀ tiin ɲtiran, i ǹ̀ tiin hun a kpɔ àgbə mavɔ, i ənya ma nyoɛ co l'əku lə ɲkəkə ɲgbəsito gbə. ⁵⁵ Ɖo tiin ɲtiran a, ənuɔd̀̀d̀̀ àdòdo i, i tiin hun nyi ənununu àdòdo. ⁵⁶ Amə kə d̀̀ tiin

ɲtiran, i nù tiin hun a, amə hunna l'agbə l'ənyə mə, i nya ɲ l'agbə lə ya mə. ⁵⁷ Sigbə Dàdà kə dɔ ɲ dɪdɪ a l'agbə, i nya ɲ l'agbə to Dàda a ji a, nənə kə i amə kə la d̀̀ tiin ɲtiran a la nɔ àgbə to əjinyə a nə. ⁵⁸ Kpɔnɔ kə d̀̀ co jɪɲkɔri a kə; ɲ wɔ dɛ sigbə kə mi a tɔgbɪn wo d̀̀, gaɲkə wo ku a ənə o. V̀̀ a, amə kə la d̀̀ kpɔnɔ əla a, la nɔ àgbə kəkə sə yi.» ⁵⁹ Yesu nu ənyɔ əlawo gakəmə i lə kpɔ ənu amə wo, lə Jifuwo b̀̀b̀̀xɔ lə Kapenawum̀̀ a.

Àgbè mavɔ nyɔ wo

⁶⁰ Kə Yesu ye dəkprɔvi wo sə ənyɔ kə ì nu a, wo domə tɔ s̀̀gbɔ lə nu bə: «Ənyɔ əla vadɪ səsə, mɛɛ i la tə ɲ dɔ əto e?» ⁶¹ Kə Yesu nya bə ye dəkprɔvi wo lə xonu də ənyɔ kə ye nu a ɲ a, é ka wo sə bə: «Ənyɔ hunna nyi àfɔkrənu nə mi i à? ⁶² I nə mi va kpɔ Àgbətɔ Əvi a i ì yikɔ səxo ləfi ì lə dɛdɛca a dɛ, nə mi a wɔ mɔ? ⁶³ Gb̀̀ngb̀̀n K̀̀k̀̀ i na nə àgbè amə. Àgbətɔ ɲ sun ənu dɛ ji o. Ənyɔ kə ɲ nu nə mi awo a Gb̀̀ngb̀̀n mə i wo co, i na nə àgbə amə. ⁶⁴ V̀̀ a, amə dɛ wo lə mia domə i wo ɲ xɔsə o.» Co g̀̀məjəjə a Yesu dəsi amə kə ɲ xɔ ε sə awo, kidə amə kə ka sa ε d̀̀ a. ⁶⁵ Yesu gbə nu dəji bə: «Ənu hunna i dɔ, i ɲ nu nə mi bə "Nə Dàda a ɲta ɲ dɛ əmɔ nə amə dɛ o, amə a ɲ ka tə ɲ va əgbɔnyə o."»

⁶⁶ Co ganamə a, Yesu ə dəkprɔvi s̀̀gbɔ trɔ lə ye yomə, i wo ɲ gbə zɔn nɔ kidə e o. ⁶⁷ Ənə a, Yesu ka wo aməwivə awo sə bə: «Miawo dɛ, mi ɲ ləji a yi a?»

⁶⁸ Simɔɔ Pyɛɛ nu nə ε bə: «Àxɔtɔ, mə ε gbɔ i mia wo mi a yi? Əgbɔwo i àgbè mavɔ nyɔ wo lə. ⁶⁹ I mia wo mi xɔsə, i mi nya bə əwo i nyi Amə K̀̀k̀̀ kə Mawu dɔ dɪdɪ a.» ⁷⁰ Yesu rɔn nə wo bə: «Ənyə ɲta i can mi, mi aməwivə awo, gaɲkə amə dɛka lə mia mə i nyi

Rɛgba!»⁷¹ Juda, Simɔɔ Isikariɔtə əvia ye nɔɔ i Yesu lə nu, ɔɔ yeca lə ye dəkprɔvi aməwivə awo mə, gaŋkə yei kà sa Yesu.

Yesu ye nɔviwo ɲ ka də ji o

7 Lə hunna ɲgbə a, Yesu lə to Galilee kan a see mə, ɲ ɔɛ lə ji a to Judee kanmə o, ɔɔ jifugan wo ləji a wu i.² Jifu wo xo kə wo ɔɔ nɔ lə àzàvə gɔmə a təbɔ.³ Nɔvi awo nu nə ε bə: «Co lela, i yi Judee, nə tɔɔ dəkprɔvi ke lə leena ca wo na kpɔ ədɔ kə ə lə wɔ awo.⁴ Ɖo amə kə lə ji bə wo a dəsi ye a, ɲ wɔ nə ənu də ənu gɔmə o. Kə ə wɔ nə ənu gaŋgan hunna wo a, ə jə bə na ɔɔ ɔɛeki əwo disa nə amə wo.»⁵ Ɖo nɔvi awo ɲta ca ɲ ka də ji o.⁶ Yesu nu nə wo bə: «Tiinga ɲ xo haɔo o, vɔ a, miawo a, gaɔəsyadə i nɔɔ nə mi.⁷ Xixə a mə tɔ wo ɲ ka tə gbə mi o, vɔ a, wo gbə ənya, ɔɔ ɲ ɔɔ nə əkunnu bə wo nu wɔwɔ wo nyra.⁸ Miawo mi yì əxo a ɔɔ gbə; vɔ a, ənyə a, nyi ɲ yikɔ* o; ɔɔ gamə ɲ sun ɲ haɔo o.»⁹ Kə Yesu nu ənə nəwo jrɔ a, é ci Galilee.

¹⁰ Kə Yesu ye nɔviwo yi əxo a ɔɔgbə a, ye ca j'əmɔji, i yi lə bəbəmə, ɲ ji bə aməɔə na kpɔ əye o.¹¹ Lə əxo a ɔɔɔɔ gamə a, jifugan wo lə ji i, i lə kasə bə: «Fi ì lə tutu ?»¹² Lə àhwà kə bɔ ɔɔ a mə a, amə wo lə nu ənyɔ sùgbɔ də ɲ, aməɔewo nu nɔ bə: «Amənyɔɛ i ì nyi.» Aməbuwo bə: «Ɖo! É brə nə amə wo ɔɔ i.»¹³ Vɔ a, amə kə lə nu Yesu ənyɔ awo ɔɔ ɲ doji cɔ əgbə d'əji o, ɔɔ wo lə vɔnɔn nə jifugan wo.

Yesu kpra ənu amə wo lə Mawusenxo

¹⁴ Kə wo lə ɔɔ əxo a kəkə i ma ɲkəkə nənə kə wo a ɔɔ əxo a nɔ a d'əvə a, Yesu yi Mawusənxo, i tɔ ənukpakpra amə wo.¹⁵ Sigbə ì lə kpra ənu amə wo mɔ a, kpaca jifugan wo kəkə wo lə nu bə: «Ŋucu

* 7:8 Wema xoxo ɔɔwo lə, i nu bə "Nyi ɲ yikɔ haɔo o"

hunna η xɔ ɛkpra l'əsə kpramɛtɔ dɛ gbo kpɔ o, nɛ ì wɔmɔ i mɔnjɛ Mawunyɔwema a mɛ dɔ ɛnɛ?»¹⁶ Yesu dɔ ηti nɛ wo bɛ: «Tiinukpramɛ η co ɛgbɔnyɛ o, vɔ a, amɛ kɛ dɔ η dɪdɪ a gbo i ì co.»¹⁷ Nɛ amɛ dɛ ji bɛ ye a wɔ Mawu ye jromɛnu a; nɛ ì nyi tiinukpramɛ a Mawugbo i ì co, nɛmi ɛnyɛ ηta ye cɛ mɛ i η lɛ xonu do a, a nya.¹⁸ Amɛ kɛ lɛ xonu dɛ yɛnta cɛ mɛ a lɛ ji yɛnta kafu kafu; vɔ a, amɛ kɛ lɛ ji amɛ kɛ dɔ ɛ dɪdɪ ye kafukafu a, nu nɛ àdòdò, i ye nyo dɛ η nyinɛ vixɔ o.¹⁹ η nyi Moyizì i na ɛsɛ wo mi a ? Vɔ a, miawo dɛken mi η zɔn nɔ dɛ ɛsɛ a ji o; nukeejɔ i mi lɛji ì ka wu η.²⁰ Àhwà a dɔ ηti nɛ ɛ bɛ: « Gbɔngbɔn vɔɛn i lɛ ɛjiwo, mɛ ɛ i lɛji i ka wu ɛwo?»²¹ Yesu gbɛ xɔ ɛnyɔ, i nu nɛ wo bɛ: «Èdɔ dɛka dɛdɛ i η wɔ, i ì kpaca mi dɔ ɛnɛ.²² Moyizì hɛn ɛvo coco ye sɛ va, kpɔ η nyi yegbo i ì co o, vɔ a, mía tɔgbɪn wo gbo i ì co; i mi co nɛ ɛvo lɛ gbɔngbɔnzangbɛ ca.²³ Nɛ mi tɛ η co ɛvo nɛ amɛ lɛ gbɔngbɔnzangbɛ, i mi η da lɛ Moyizì ɛsɛ a ji o; nukeejɔ i mi lɛ wɔ xomɛfyɛn dɛ ɛnya kɛ vɔ ɛdɔ nɛ ɛgbɛtɔ bribo lɛ gbɔngbɔnzangbɛ a?²⁴ Mi η ka kpɔ nɛ ɛnu wo nɔnɔmɛ i sɛ dɔ nɛ kojo o, vɔ a, mi dɔ nɛ kojo jɔjɔ.»

Yesu i nyi Kriso Xɔgantɔ a a?

²⁵ Jɛrizalɛmùtɔ dɛ wo lɛ nu bɛ: «η nyi amɛ kɛ wo lɛji i la wu a nɛ a? ²⁶ Ye i lɛ xonu lɛ gbanjba nɛ, i amɛ dɛ η lɛ nu ɛnyɔ dɛ nɛ ɛ o; nɛmi míagan wo va mɔnjɛmɛ bɛ ye i nyi Kriso Xɔgantɔ a à? ²⁷ Mí dɛsi lɛfi ηucu ɛla co a, vɔ a, nɛ Kriso Xɔgantɔ a ηta va a, amɛdɛken η ka dɛsi lɛfi ì co a o.»²⁸ Ènɛ a, kɛ Yesu lɛ kpɛ ɛnu lɛ Mawusɛnxo a, ɛnu nɛ wo bɛ: «Mi dɛsi η, i dɛsi fi η co a, nyi η va dɛ nyiηta cɛ mɛ o, vɔ a, amɛ kɛ dɔ η dɪdɪ a nyi àdòdonutɔ, mi η dɛ dɛsi i o.²⁹ Ènya η dɛsi i, dɔ yegbo i η co, i ye i dɔ η dɪdɪ.»³⁰ Ganamɛ a, wó lɛji i la

lè e, vò a, aməḍeken lə ɲ jə ɲ o, ɖo yega ɲ xo haḍo o. ³¹ Amə sùgbò l'ahwa amə i xɔ ε sə, i na lə nu bə: «Nə Kriso Xɔgantɔ a va va a, a gbə tə ɲ va wɔ ənujiɲu wu amə əla i a?»

³² Farizì wo sə ənyɔ kə amə wo lə ɖɔkpa lə àhwa a mə, i lə nu də Yesu ɲ a. Mawuvɔsatɔgan wo kidə farizì wo ɖɔ sɔja wo ɖiɖa nə wo a lə Yesu ³³ Yesu nu nə wo bə: «Naa gbə nɔ anyi kidə mi nə gàmə hɔḍeka; kina ɲgbə a, naa yi amə kə ɖɔ ɲ ɖiɖa a gbɔ. ³⁴ Mi a ji ɲ, i mi ɲ ka kpɔ ɲ o; ɖo mi ɲ ka tə ɲ va ləfi naa lə a o.» ³⁵ Jifugan wo tɔ nùnu lə woḍekiwo do mə bə: «Fi ì kaa yi i mi ɲ ka gbə tə ɲ kpɔ ε o ? A yi Jifu kə gban də amə kə ɲ nyi jifu awo mə i a? A vɛ kpra ənu amə kə ɲ nyi jifu awo i a? ³⁶ Ənyɔ kə e i nyi hunna wo i ì lə nu, i bə: "Mi a ji ɲ, i mi ɲ ka kpɔ ɲ o"; " mi ɲ ka tə ɲ va ləfi naa lə a o"? »

Ɖtɔɔcaca kə na nə àgbə amə a

³⁷ Ɔkəkə ɲgbəsitɔ kə wo a ɖu əxo a jrɔ a, i nyi ɲkəkə kə lə vəvəḍə a. Gbona a, Yesu nɔtə lə àhwà a ɲkɔ, i cɔ əgbə də əji, i bə: « Nə əciɔmə ten aməḍə a, na va əgbɔnyə i va nù əci. ³⁸ Sigbə Mawunyo wema nu i mɔ a: "Amə kə xɔ ɲ sə a, ətɔcaca kə na nə àgbə amə a, la ca nɔ cɔ amə hunna mə"». ³⁹ Yesu lə nu ənə də Gbòngbòn Kɔkɔ kə amə kə la xɔ ε sə awo la xɔ a ɲ. L'əga hunna mə a, Mawu ɲ na Gbòngbòn Kɔkɔ haḍo o, ɖo ɲ ɖe Yesu kàfu kafu disa haḍo o.

⁴⁰ Amə ɖə wo lə àhwà a mə, i kə wo sə Yesu ənyɔ a, wo lə nu bə: «Ɔjucu əla i nyi Mawugbəḍotɔ a nyawo !» ⁴¹ Amə buwo lə nu bə: «Amə la i nyi Kriso Xɔgantɔ a !» Vò a, amə ɖoo bə: «Kriso Xɔgantɔ a la tə cɔ Galile a ? ⁴² Mawunyo a ɲ nu bə Davidi ye jijimə i à cɔ a? Lə Betrexemù, èdù kə mə Davidi cɔ a mə à?» ⁴³ Ənə a, amə wo

ma ,cagbæ Yesu tɔ. ⁴⁴ Amə dɛ wo lə wo domə, i ləji a lə e, vɔ a, woo dɛkɛn əlɔ ŋ tɛ jə ŋ o.

Mawuwɔsatɔgan wo ɲ xɔ Yesu sə o

⁴⁵ Gakəmə sɔja kə yi Yesu ləgbə awo trɔva a, Mawuwɔsatɔgan wo kidə Farizì wo ka wo sə bə: «Nukeejɔ mi ɲ lə e va o?» ⁴⁶ Sɔja awo dɔ ŋti nə wo bə: «Mí ɲ sə i amə dɛ xonuxo sigbə ŋucu hunna mɔki kpɔ o.» ⁴⁷ Farizì wo ka wo sə bə: «Mia ca wo mi daci mia dɛkiwo dɛ i ì brə mi dɔ a?» ⁴⁸ Mi kpɔ míagan dɛ nɔmi Farizì dɛ xɔ ε sə a? ⁴⁹ Àhwà hunna kə lə kpɔ ε do awo ɲ dəsi Moyizì əsə o, Mawu do nu wo vɔ.»

⁵⁰ Vɔ a, Nikodemù, Farizì wo domətɔ dɛka ; kə vɛ kpɔ Yesu dɛdɛca a leena, i nu nəwo bə: ⁵¹ «Mía sə a tɛŋ dɔ əhwɛ nə amədɛ nə wo ɲ dɔ əto e, i nya ənu kə i wɔ a a?» ⁵² Wó dɔ ŋti nə ε bə: Galileetɔ i woca ə nyi a? Vɛ kpɔ Mawunyɔ wema mə nyɔŋgbin, aa nya bə Mawugbədɔtɔ dɛ ɲ ka tɛŋ co Galilee o.» [⁵³ Ənə a, amə dɛka dɛka yi ye xomə.*

Wo kpɔ nyɔrun əhasi wɔtɔ dɛka va nə Yesu

8 Yesu yi əto kə ji olivuti wo nɔnɔ a ji. ² Lə ye ŋkəgbə nyidin a, Yesu trɔ yi Mawusənxo, i amə wo lɔ àhwà va gbɔ; i ì kanrɛn i tɔ ənukpakpra wo. ³ Əsəkpramətɔ wo kidə Farizì wo kpɔ nyɔrun dɛka va sə də àgùddə a mə; wo co nyɔrun a do i ì lə wɔ əhasi i. ⁴ Wó nu nə Yesu bə: «Ənukpramətɔ, wo co nyɔru əla do i ì lə wɔ əhasi. ⁵ Moyizì n'agbə mí l'əsə a mə bə, wo a xu əkpə nyɔrun hunna mɔki nə a ku. Nukee wa kpɔ də ŋ?» ⁶ Wó lə ka Yesu sə ənə i la sə dɔ feca nə ε, i la kpɔ əmɔ sə dohwɛ ε. Vɔ a, Yesu bubɔ, i tɔ ənu ŋɔŋrɔ də anyigban mə kidə y'elɔvi. ⁷ Kə wo kpɔtɔ i gbə lə byɔ ənyɔɛ sə a; Yesu kɔ əta i nu

---

* 7:53 Wema xoxo dɛwo lɛ, i wo ɲ wɔ həhrɛn mə əla dɛ o.

nə wo bə: Amə kə lə mia mə, i ɲ jə àgò kpɔ gbəɖə a, na dà àkpɛ xu nyɔrun a jəŋkɔ.»⁸ Kə ì nu ənə a, Ɛ gbə trɔ d'əta gu, i gbə tɔ ənu ɲɔŋrɔ də anyigban mə.⁹ Kə wo sə ənyɔ hunna a, wo tɔ yìyì ɖeka ɖeka, bɛ co aməganxo wo ji, i ì va kpɔtɔ Yesu ɖeken kidə nyɔrun a; i nyɔrun a gbə nɔ ətə ɖɛ də leena.¹⁰ Yesu kɔ ətə də əji, i ka ɛ sə bə: «Àxonɔ, fi amə awo lə? Amə ɖeken ɲ gbə ɖohwe n'əwo a?»¹¹ Nyɔrun a rɔn bə: «Aməgan, amə ɖeken ɲ ɖohwe ɲ o.» Yesu nu nə ɛ bə: «Ənyə ca nyi ɖohwe n'əwo o; yì, vò a, ka gbə jə àgò o.»]*

Yesu i nyi kàkrə nə xixə a

¹² Yesu gbə tɔ nuxo xoxo nə àhwà a bə: «Ənyə i nyi kàkrə nə xixə a. Nə amə ɖə kprɔ ɲ do a, ɲ ka zɔn zubru mə o, vò a, a kpɔ kàkrə kə na nə àgbè a.»¹³ Ənə a, Farizì tɔ wo bə: «Ɛ lə ɖ'əkunnu nə ɖeekiwo! Tɔɔ kunnu ɖəɖə ɲ nyi àdòdo o.»¹⁴ Yesu ɖo ɲti nə wo bə: «Ɔ lə ɖ'ekunnu nə ɖekinyə nyawo, vò a, tiinkunnu ɖəɖə nyi àdòdo, ɖo ɲ dəsi ləfi ɲ co a, i dəsi ləfi ɲ yìkɔ a, vò a, mia wo mi ɲ dəsi ləfi ɲ co, nɔmi ləfi ɲ nyikɔ o.»¹⁵ Mi ɖo nə kojo sigbə àgbətɔ wo ənə. Ənyə a, nyi ɲ lə ɖo kojo nə amə ɖə o.¹⁶ Nə i nyi ɲ ɖo kojo ca a, tiin kojo ɖoɖo nyi nə àdòdo, ɖo ɲ nyi ənyə ɖeken i ɖo nə kojo a o, vò a, ənyə kidə Dàdà kə dɔ ɲ ɖiɖa a i.¹⁷ Wo ɲrɔ də mia Sə wema mə bə, ənu kə amə amèvè ɖ'əkunnu nɔ a, nyi àdòdo.¹⁸ Ɔ lə ɖ'əkunnu nə ɖeekinyə, i Dàda kə dɔ ɲ ɖiɖa a ca lə ɖ'əkunnu ɲ.»¹⁹ Wó ka ɛ sə bə: «Fi tɔɔ Dada a lə?» Yesu ɖo ɲti nə wo bə: «Mi ɲ dəsi ɲ o, mi ɲ dəsi tiin Dada ca o, ɖo nə mi mɛɛɛ dəsi ɲ i a, mi a dəsi tiin Dada ca.»²⁰ Yesu nu ənyɔ hunna wo gàkəmə i lə kpɛ ənu amə wo lə Mawusənxo a, ləfi ənujɔɖaka lə a. Amə ɖɛ ɲ lə e o, ɖo y'ega ɲ xo o.

* 8:11 Wema xoxo ɖewo lɛ, i wo ɲ wə akpa əla xo ɖɛ o

Yesu nu nà aməwo bə wo ɲ ka tə ɲ yì ləfi ye yìkɔ a o

²¹ Yesu gbə nu dəji nə wo bə: «Ŋ yìkɔ, mi a ji ɲ, v̀ a, mi a ku də mia g̀jəjə wo mə. Mi ɲ ka tə ɲ yì ləfi ɲ yìkɔ a o.» ²² Ɛnə a, jifu wo lə nu bə: «Ɛ ka wu dəkia i a? Ɖo é lə nu bə " Mi ɲ ka tə ɲ yì ləfi ɲ yìkɔ a o."» ²³ Yesu x̀gbə nə wo bə: «Mia wo a, anyigban lelajitɔ i mi nyi, v̀ a, ənyə a, səxo tɔ i ɲ nyi; xixə əla mə tɔ i mi nyi, kpɔ nya ɲ nyi xixə əla mə tɔ o. ²⁴ Yeidɔ, ɲ nu nə mi bə mi a ku də mia g̀jəjə wo mə. Ɖo nə mi ɲ xɔsə bə ɲ nyi amə kə ɲ nyi a o; mi a ku də mia g̀jəjə wo mə.» ²⁵ Wó ka ε sə bə: «Mə ε i ə nyi?» Yesu dɔ ɲti nə wo bə: «Amə kə ɲ nu nə mi co g̀məjəjə bə ɲ nyi a, i ɲ nyi. ²⁶ Ŋ wɔ ənyɔ s̀gbɔ dɛ i la nu də mia ɲ, i la dɔ kojo nə mi cagbə ənu hunna wo tɔ, àd̀d̀do nutɔ i, i ənu kə ɲ sə l'əgbɔ a, i ɲ lə nu nə xixə a.» ²⁷ Wó ɲ dɛ mɔɲjəmə bə Dàda a ye nyɔ i ì lə nu nə yewo o. ²⁸ I Yesu nu nə wo bə: G̀kəmə mi a cɔ Àgbətɔ əvi a də əji a, mi a nya bə ɲ nyi amə kə ɲ nyi a, i nyi ɲ wɔ nə ənu dɛ də tiin cɛ mə o: Ɛnu kə Dàdà a kpɔ ɲ a i ɲ lə nu. ²⁹ Amə kə dɔ ɲ d̀iɖa a, lə kidə ɲ, ɲ daci ɲ dɛ o, dɔ ɲ wɔ nə ənu kə nyɔ nə ɲkɔ ε a g̀dɛsyadɛ mə.» ³⁰ Kə Yesu lə xo nuxo ənə a, amə s̀gbɔ xɔ ε sə.

Abraxamù ye jijiməvi àd̀d̀do awo

³¹ Yesu va nu nə Jifu kə xɔ ε sə awo bə: Nə mi zɔn də tiinyɔ wo ji a, mi a nyi tiin dəkprɔvi wo nyawo, ³² mi a dəsi àd̀d̀do a, i àd̀d̀do a la dɛ mi co lə hwasi gbənu.» ³³ Wó nu nə ε bə: «Abraxamù ye jijiməvi i mí nyi, i mí ɲ nyi hwasi nə amədɛ kpɔ o, nukeejɔ ə va lə nu bə wo a dɛ mi jii lə hwasi gbənu?» ³⁴ Yesu dɔ ɲti nə wo bə: «Ma nu àd̀d̀do nə mi: Amə dɛsyadɛ kə jə nə àg̀ɔ a, nyi hwasi nə àg̀d̀jəjə. ³⁵ Hwasi ɲ nɔ

nə àxomə kəkə sə yi o, àxovi i nɔ nə axomə kəkə sə yi. ³⁶ Yeido, nə Èvi a i dɛ mi co lə hwasi nyinyi mə a, mi co lə hwasi gbənu nyawo. ³⁷ Ɔ nya bə Abraxamù ye jijiməviwo i mi nyi, vɔ a, mi ləji i ka wu Ɔ, dɔ mi gbə tiinyɔ wo. ³⁸ Ènu kə Ɔ kpɔ lə tiin Dada gbɔ a, i Ɔ lə to nə mi, vɔ a, miawo a, mi lə wɔ ənu kə mi sə lə mia dada gbɔ a.» ³⁹ Wó nu nə ε bə: «Abraxamù i nyi mía dada.» Yesu nu nə wo bə: « Nə mi nyi Abraxamù əvi wo nyawo a, mia wɔ nə ənu sigbə Abraxamù ənə. ⁴⁰ Ènyə a, àdòdo nyɔ kə Ɔ sə co tiin Dada gbɔ a, i Ɔ nu nə mi; ganjə mi ləji i ka wu Ɔ, Abraxamù Ɔ wɔ ənu hunna mɔki dɛ o. ⁴¹ Vɔ a, miawo mi lə wɔ ənu kə mia dada wo wɔ a.» Wó nu nə Yesu bə: «Mi Ɔ nyi əhasiviwo o, Mawu dɛken i nyi mía Dada.» ⁴² Yesu gbə xɔ ənyɔ, i bə: «Nə Mawu nyi mia Dada a, mi a rɔn Ɔ, dɔ Mawu gbɔ i Ɔ co va. i Ɔ ləla dɛ cagbə yetɔ. Nyi Ɔ va də nyiŋta jromə o, vɔ a, Mawu i dɔ Ɔ dɔdɔ. ⁴³ Nukeejɔ i mi Ɔ mɔŋjə ənyɔ kə Ɔ lə nu nə mi awo mə o? Tiinyɔ wo və nə səsə nə mi taɔo i. ⁴⁴ Regba i nyi mi a dada, i ənu kə jro e a i mi jino a wɔ. Aməwutɔ i ì nyi co gɔmɔjəjə, Ɔ rɔn nə àdòdo nyɔ gbɔ o, dɔ àdòdo dɛken Ɔ lə ya mə o. Nə i xovi ca a, ə sɔgbə kidə ye nɔnɔmə, dɔ vixotɔ i ì nyi, i gbə nyi vixotɔ wo dada. ⁴⁵ Vɔ a, ənyə a, àdòdo kə Ɔ nu nɔ a i dɔ mi Ɔ xɔ tiinyɔ sə o. ⁴⁶ Miadomətɔ kə e la tə Ɔ dɔ disa Ɔ bə Ɔ jə àgɔ? Nə Ɔ lə nu àdòdo a, nukeejɔ mi Ɔ xɔ tiinyɔ sə o? ⁴⁷ Amə kə nyi Mawutɔ a dɔ nə əto Mawu ye nyɔ wo i. Kə mi Ɔ nyi Mawutɔ a, i dɔ mi Ɔ lə dɔ əto Ɔ o.

⁴⁸ Jifu wo nu nə Yesu bə: «Kə mí nu bə ə nyi Samaritɔ, i gbɔngbɔn vɔɛn l'əwo mə a, Ɔ kpɔ bə mía nyɔ nyi àdòdo a?» ⁴⁹ Yesu dɔ Ɔti nə wo bə: «Èo! gbɔngbɔn vɔɛn Ɔ l'ənyə mə o, vɔ a, tiin Dada i Ɔ lə co búbù nɔ, i miawo mi Ɔ lə bù Ɔ o. ⁵⁰ Nyi Ɔ lə ji kàfù kafu nə dɛekinyə

o, vò a, aməḍəka le, i lə ji i η; ye i nyi Kojodotɔ a. ⁵¹ Ma nu àdòdo nə mi, nə aməḍə zɔn də tiinyɔ wo ji a, amə a η ka ku gbəḍə o.» ⁵² Jifu wo nu nə Yesu bə: «Mí va nya ifia bə gbòngbòn vɔen i lə əwo mə, ḍo Abraxamù ku, i Mawugbəḍotɔ wo ca wo ku, gaŋkə wa lə nu ifia bə: "Nə aməḍə zɔn də ye nyɔ wo ji a, η ka ku gbəḍə o". ⁵³ Wa wugan mia tɔgbi Abraxamù kə ku a i a? Mawugbəḍotɔ wo ca wo ku, mə ε i ə bù nɔ bə ye nyi ma ?» ⁵⁴ Yesu ḍo ηti nə wo bə: «Nə η cɔ kàfù kafu nə ḍekinyə a, tiin kàfù kafu η ka xɔ àfi o. Tiin Dada i lə cɔ kàfù kafu η, yei mi nu nɔ bə ə nyi yewo Mawu, ⁵⁵ gaŋkə mi η ḍəsi i o. Nya η ḍəsi i, nə η nu bə nyi η ḍəsi i a, naa nyi vixotɔ sigbə miawo ənə. Vò a, η ḍəsi i, i zɔn nɔ də ye nyɔ wo ji. ⁵⁶ Əji jɔ mia tɔgbi Abraxamù, ḍo é lə ḍo ηkuvì tiin vava, é kpɔ ε nyawo, i əjijɔ ε.» ⁵⁷ Jifu wo nu nə ε bə: «Ŋ wɔ əxo hoka ciwo(50) ḍe kpete o, i kpɔ Abraxamù a?» ⁵⁸ Yesu nu nə wo bə: «Ma nu àdòdo nə mi, η le xoxo gbòxo Abraxamù va jɔ.» ⁵⁹ Ənə a, wo fɔ əkpə wo, i ka xu i; vò a, Yesu bə, i do lə Mawusənxo a.

Yesu vɔ əḍḍ nə ηtɔnɔ ḍeka

9 Kə Yesu yikɔ a, é kpɔ ηucu ḍeka kə nyi ηtɔnɔ co jijimə a. ² Ye ḍəkpɔvi wo ka ε sə bə: «Ənukpramətɔ, mə ε i jə àgḍ, i wo ji i ηtɔnɔ? Ye ηta i à, nɔmi yetɔ wo ?» ³ Yesu rɔn nə wo bə: «Ŋ nyi yeŋta, nɔmi yetɔ wo gḍjəjə wo i ḍɔ, i wo ji i ηtɔnɔ o. Vò a, cagbətɔ nə Mawu na ḍə ye ηusən disa to ji i ḍɔ i wo ji i ənə. ⁴ Mí ḍo a wɔ amə kə ḍɔ η ḍiḍa a ye ḍɔ wo ifia kə əŋunkə ḍe a; ḍo əzan la va do, i aməḍə η ka gbə tə wɔ əḍɔ o. ⁵ Gàkəmə η lə xixə a mə a, η nyi kəkrə nə xixə a.» ⁶ Kə Yesu nu ənə jrɔ a, é tu ətan də ayigban mə, i sə nya əko, i sə trə də ηkuvì wo ji nə ηtɔnɔ a; ⁷ i nu nə ε bə: «Yì Silowe tɔ a mə i ve fun

7 ημᾶ.» Silowe a ye gòmᾶ i nyi "Amədɔdɔɔɔɔ." Ɔtɔnɔ a yi i ve fun ημᾶ, kᾶ i trɔ va a, ɛ lᾶ kpɔ ɛnu nyɔngbin. ⁸ Ye kpᾶna wo kidᾶ amᾶ kᾶ kpɔ ɛ i ì lᾶ byɔ ɛnu dɛdɛca awo, kasᾶ bᾶ: «Ɔɔ nyi amᾶ kᾶ kan nᾶ rᾶn dɛ i na lᾶ byɔ ɛnu a nᾶ a?» ⁹ Amᾶ dɛka wo lᾶ nu bᾶ: «Ye i.» Amᾶ b̀ wo bᾶ: «Ɔo, ɔ nyi ye i o, amᾶ dɔ amᾶ i.» V̀ a, ɔtɔnɔ a ɔta nu bᾶ: «Ɔnyᾶ i.» ¹⁰ Wó ka ɛ sᾶ bᾶ: «Nᾶ ɛ wɔ mɔ i tɔ ɔkui wo tɔ ɛnu kpɔkpɔ?» ¹¹ Ɔ nu nᾶ wo bᾶ: «Ɔjucu kᾶ wo yɔnɔ bᾶ Yesu a, i nya ̀ko i sᾶ dᾶ ɔkui wo ji ɔ, i nu ɔ bᾶ: "Ỳ Silowe tɔ a mᾶ i ve fun ημᾶ." I ɔ ỳ, i fun ημᾶ a nyawo, i tɔ ɛnu kpɔkpɔ!» ¹² Wó ka ɛ sᾶ bᾶ: «Fi ɔjucu hunna lᾶ?» Ɔ nu nᾶ wo bᾶ «Nyᾶ ɔ nya o.» ¹³ Wo kpɔ ɔjucu kᾶ nyi ɔtɔnɔ dɛdɛca a yi nᾶ Fariz̀ wo. ¹⁴ Ɔo, Jifu wo gbɔngbɔnzangbᾶ i Yesu nya ̀ko i sᾶ hun ɔkui nᾶ ɔtɔnɔ a. ¹⁵ Fariz̀ awo ca ka ɔjucu a sᾶ bᾶ, nᾶ ì wɔ mɔ i lᾶ kpɔ ɛnu? Ɔ nu nᾶ wo bᾶ: «Ɔjucu a nya ̀ko i sᾶ dᾶ tiin ɔkui wo ji, i ɔ ve fun ημᾶ, i kpɔ ɛnu.» ¹⁶ Fariz̀ dᾶwo nu nᾶ ɛ bᾶ: «Ɔjucu hunna ɔ co Mawu gbɔ o, dɔ ɔ dɔ b̀b̀ nᾶ gbɔngbɔnzan a o.» V̀ a, amᾶ buwo nu bᾶ: «Nᾶ ̀gɔjɛtɔ a tᾶ ɔ wɔ mɔ i wɔ ɛnujɔhunna?» I kankran dɔ fariz̀ wo domᾶ. ¹⁷ Ɔnᾶ a, Fariz̀ wo gbᾶ ka ɔjucu kᾶ ɛdɔ vɔ nɔ a sᾶ bᾶ: «Ɔwo i, nukɛe e b̀ dᾶ amᾶ kᾶ hun ɔkui n'ᾶwo a ɔ?» Ɔ nu nᾶ wo bᾶ : «Amᾶ hunna Mawugbᾶdɔtɔ i ì nyi.» ¹⁸ Ɔnᾶ a, Jifugan wo ɔ ji a xɔsᾶ bᾶ ɛ nyi ɔtɔnɔ dɛdɛca, i va lᾶ kpɔ ɛnu ifia o. Yeidɔ i wó yɔ yetɔ wo. ¹⁹ I ka wo sᾶ bᾶ: «Mia vi i nyi ɔjucu ɛla nyawo a? Nyawo i mi ji i ɔtɔnɔ a? Nᾶ i wɔmɔ i lᾶ kpɔ ɛnu ifia?» ²⁰ Yetɔwo rɔn nᾶ wo bᾶ: «M̀ nya bᾶ mia vi i, i m̀ ji i ɔtɔnɔ. ²¹ V̀ a, m̀ ɔ nya nᾶ i wɔ mɔ i lᾶ kpɔ ɛnu ifia o, kpɔ mi ɔ nya mᾶ ɛ i hun ɔkui nᾶ ɛ o, mi byɔ ɛnyɔ yɛnta sᾶ, ɔ gbᾶ nyi dɛvi o, yɛnta la dᾶ mᾶ nᾶ mi. ²² Yetɔ wo lᾶ nu ɛnᾶ dɔ wó lᾶ vɔnvɔn nᾶ Jifugan wo, dɔ wo nu i d'ᾶdu dɛ

bə, wo a nya aməḍəsyadə kə la ɖə mə bə, Yesu i nyi Kriso Xɔganto a, do lə wo bɔ̀bɔ̀xo a. ²³Yeido i yeto wo lə nu bə: «Ŋ gbə nyi ɖevi o, mi byo ənyo yenta sə.» ²⁴Farizì wo gbə trɔ yɔ ɲucu kə nyi ɲtɔnɔ ɖɛɖɛca a, i nu nə ε bə: «Nu àdòdo lə Mawu ɲkɔ, míawo mí nya bə ɲucu hunna a àgɔ̀jəto i.» ²⁵É rɔn nə wo bə: Nyi ɲ nya nə ì nyi àgɔ̀jəto o, vɔ̀ a, ənu kə ɲ nya a, i nyi bə ɲ nyi ɲkuvì tɔnɔ ɖɛɖɛca, ifia ɲ lə kɔ̀ ənu.» ²⁶Wó gbə ka ε sə bə: Nukee ì wɔ̀ nə əwo? Nə i wɔ̀ mɔ̀ i hun ɲkuvì n'əwo?» ²⁷É rɔn nə wo bə: «Ŋ nu i nə mi ɖɛɖɛca, vɔ̀ a, mi ɲ ɖo ətɔ ɲ o. Nukeejɔ i mi ləji i la gbə sə e? Nɔ̀mi miaca wo mi lə ji a nyi ye dəkprɔ̀viwo i a?» ²⁸Farizì wo tɔ ε zuzu bə: «Əwo i nyi ye dəkprɔ̀vi, Moyizì ye dəkprɔ̀vi i mí nyi. ²⁹Mí nya bə Mawu xo nuxo nə Moyizì, vɔ̀ a, amə əla a, mi ɲ nya fi ì co o.» ³⁰Ŋucu a nu nə wo bə: «Ə kpaca ɲ bə mi ɲ dəsi fi ì co o, ganjə ə hun ɲkuvì ɲ. ³¹Mí nya bə Mawu ɲ ɖo nə ətɔ àgɔ̀jəto o, vɔ̀ a, amə kə ɖo nə b̀̀b̀̀u nə Mawu, i wɔ̀ nə ye jromənu a, amə hunna i Mawu ɖo nə ətɔ. ³²Mí ɲ sə gbəɖə kɔ̀ bə, amə ɖə hun ɲkuvì nə amə kə wo ji ɲtɔnɔ a o. ³³Nə ɲucu əla ɲ co Mawugbɔ̀ o, ɲ ka tə ɲ wɔ̀ ənu ɖə o. ³⁴Wó rɔn nə ε bə: «Əwo kə lə àgɔ̀jəjə mə co gbəkikə wo ji əwo a, əwo i ka kpɔ̀ ənu mi a ? I wo nya ε do.

³⁵Yesu sə bə Farizì wo nya hɔ̀nnyə kə i hun ɲkuvìno a do. É ve kɔ̀ ε, i byo ε sə bə: «É xɔ̀ Àgbəto əvi a sə a? ³⁶Ŋucu a xɔ̀ əgbè nə ε bə: «Aməgan, mə ε i nyi amə a, nu ɲ ma xɔ̀ ε sə.» ³⁷Yesu nu nə ε bə: «Ə kɔ̀ amə a vɔ̀, amə kə lə xonu kidə əwo a i.» ³⁸Ŋucu a bə: «Àxotɔ̀, ɲ xɔ̀sə.» i jə əkro, i d'ənugu nə ε. ³⁹Yesu nu xotɔ̀n bə: «Ŋ va xixə a mə nə kojo ɖoɖo ɖeka. Kojo ɖoɖo a i nyi: ɲtɔnɔ wo a tɔ ənu kpəkɔ̀, i amə kə lə kɔ̀ ənu awo a trɔ zun ɲtɔnɔ wo.» ⁴⁰Farizì kə lə axa nə

Yesu awo sɛ ɔnyɔ a, i ka ɛ sɛ bɛ: «Ŋtɔnɔ i mɛfaca wo mɛ nyi a? ⁴¹ Yesu nu nɛ wo bɛ: « Nɛ mi mɛnɛ nyi ŋtɔnɔ wo i a, àgɔ̀jɛjɛ dɛ ɲ ka l'ɛkɔ nɛ mi o; vɔ̀ a, ifia kɛ mi bɛ: yewo lɛ kpɔ ɔnu a, yeidɔ i mi a gɔ̀jɛjɛ wo kpɔtɔ l'ɛkɔ nɛ mi.

Yesu do ɛlo dɛ arengbɔ nyitɔ wo ɲ

10 Yesu nu bɛ: «Ma nu àdòdo nɛ mi: Amɛ kɛ ɲ to àgbo a nu dɔ arengbɔ wo kpɔ a mɛ o, i to ɛkpata dɔ ɛkpɔ a mɛ a, amɛ hunna frafitɔ, Jaguda i ì nyi. ²Vɔ̀ a, amɛ kɛ to àgbo a nu, i dɔ mɛ a, yei nyi arengbɔnyitɔ a. ³Yei ɛmɔnucɔtɔ hùn nɛ ɛhɔn nɔ, i arengbɔ wo na sɛ ɛgbɛ̀ nɛ ɛ. Ɛ́ yɔ nɛ ye rengbɔ wo ɲkɔ dɛka dɛka, i na dɛ wo do ⁴Nɛ i dɛ wo see do a, ɛ́ jɛnɛ ɲkɔ nɛ wo, i arengbɔ awo na kpɔ ɛ do; dɔ wo dɛsi ye gbɛ. ⁵Vɔ̀ a, wó ɲ kpɔnɛ amɛjro do o, wu ɛnɛ a, wó si nɔ nɛ ɛ i; dɔ wó ɲ dɛsi y'egbɛ o.» ⁶Yesu do ɛlo hunna nɛ wo, vɔ̀ a, wó ɲ mɔɲjɛ ɔnyɔ kɛ ì lɛ nu nɛ wo a mɛ o.

Yesu i nyi arengbɔnyitɔ nyɛ a

⁷Yesu gbɛ nu nɛ wo bɛ: «Ma nu àdòdo nɛ mi, ɔnyɛ i nyi arengbɔ wo gbo a. ⁸Amɛ kɛ jɛɲkɔ ɲ va wo see a, frafitɔ, jaguda i wó nyi; vɔ̀ a arengbɔ awo ɲ dɔ ɛto wo o. ⁹Ɛnyɛ i nyi àgbo a, amɛ kɛ to ɛjinyɛ a, wo a xɔ ɛ gan, a lɛ yi, i la lɛ gbɔ, i la kpɔ ɔnu dɔ̀. ¹⁰Frafitɔ va a, ɛ́ va finɛ ɛfi, ɛ́ wunɛ amɛ, i na dahɛn ɔnu wo; ɔnya a, ɲ va, nɛ àrengbɔ wo na kpɔ àgbɛ, i kpɔ àgbɛ jɔ àgbɛ. ¹¹Ɛnyɛ i nyi arengbɔ kpɔtɔ nyɛ a. Arengbɔ kpɔtɔ nyɛ a, cɔ nɛ y'egbɛ sɛ na dɛ ye rengbɔ wo tamɛ. ¹²Amɛ kɛ ɲ nyi arengbɔ kpɔtɔ o; i arengbɔ awo ɲ nyi yetɔ o, i ì lɛ wɔ ɛdɔ i a xɔ ɛho a; nɛ i kpɔ ɛhra gbɔnɔ a, ɛ si nɔ gbɛ arengbɔ awo dɛ, i ɛhra na dɔ wo mɛ, i na lɛ dɔo, i na gban wo do. ¹³Amɛ kɛ lɛ

wɔ ɛdɔ i a xɔ ɛho a, ɲ lɛ n'ɛbɛ nɛ arɛngbɔ awo nyɔ̃ngbin o. ¹⁴ Ɛnyɛ i nyi arɛnkprɔtɔ nyɔɛ a. Ɔ dɛsi tiin rɛngbɔ wo, i wɔ dɛsi ɲ, ¹⁵ Nɛnɛ kɛ Dɔdɔ a dɛsi ɲ, i ɲ dɛsi Dɔdɔ a nɛ. Ɔ cɔ nɛ tiin gbɛ sɛ na dɛ tiin rɛngbɔ wo tamɛ. ¹⁶ Ɔ gbɛ wɔ arɛngbɔ buwo dɛ, i wo ɲ lɛ ɛkpro ɛla mɛ o. Ɔ dɔ a kprɔ wo ca wo va lela, i wɔ a sɛ tiin gbɛ, i wɔ a nyi arɛnha dɛka kraɲ, i arɛngbɔ kprɔtɔ ca la nyi dɛka kraɲ. ¹⁷ Dɔdɔ a dɔ rɔnrɔn ɲ, dɔ ɲ cɔ tiin gbɛ sɛ na, i la gbɛ kprɔ ɛ xɔ. ¹⁸ Amɛdɛ ɲ ka tɛ xɔ tiingbɛ lɛ asinyɛ o, vɔ a, ɛnyɛ ɲta i sɛ na dɛ tiin jro mɛ, ɲ wɔ ɛcɛ dɛ i a sɛ na, i gbɛ wɔ ɛcɛ dɛ i a xɔ ɛ. Sigbɛ tiin Dada dɔ ɲ a nɛ.» ¹⁹ Ɛnyɔ̃ hunna wo i dɔ i mama va jifu wo domɛ. ²⁰ Amɛ sùgbɔ lɛ nu lɛ wo domɛ bɛ: «Gbɔngbɔn vɛn lɛ dɛfu nɛ ɛ! Cukunɔ! Nukeejɔ mi lɛ dɔ ɛto e?» ²¹ Vɔ a, amɛbu wo nu bɛ: «Ɔ nyi amɛ kɛ gbɔngbɔn vɛn lɛ dɛfunnɔ a ye nuxo nɛ o. Gbɔngbɔn vɛn a tɛ hun ɲkuvɛ nɛ ɲtɔnɔ wo a?»

Jifu wo gbɛ Yesu

²² Ganamɛ a, Jifuwo lɛ dɔ azan kɛ gbɛ wo cɔ Mawusɛnxo a dɛ alɔ mɛ nɛ Mawu a lɛ Jeruzalemù, lɛ vùvɔ gamɛ. ²³ I Yesu lɛ dan to Salomɔ gbadomɛ, lɛ Mawusɛnxo a. ²⁴ Jifu wo xixra dɛ e, i nu nɛ ɛ bɛ: «Kɛkɛ jɛ gɔ kɛ e mɛ i a gbɛ mí dɛ ɛnu xokprɔ mɛ jɛ? Nɛ i nyi ɛwo i nyi Kriso Xɔgantɔ a, nu i nɛ mí dɛ ɛnu jɔnu mɛ.» ²⁵ Yesu nu nɛ wo bɛ: «Ɔ nu i nɛ mi vɔ, i mi ɲ xɔ sɛ o. Ɛdɔ kɛ ɲ lɛ wɔ lɛ tiin Dada ɲkɔ mɛ awo lɛ d'ɛkunnɔ ɲ. ²⁶ Vɔ a, mi ɲ xɔ sɛ o, dɔ mi ɲ lɛ tiin rɛngbɔ wo mɛ o. ²⁷ Tiin rɛngbɔ wo sɛ nɛ tiin gbɛ, ɲ dɛsi wo, i wɔ kprɔnɛ ɲ dɔ. ²⁸ Ɔ na nɛ wo ɛgbɛ mavɔ, wɔ ɲ ka crɔn gbɛdɛ o, i amɛ dɛkɛn ɲ ka tɛ ɲ xɔ wo lɛ tiin lɔ mɛ o. ²⁹ Tiin Dada kɛ cɔ wo dɛ alɔ mɛ ɲ a wugan ɛnu wo see, i amɛ dɛkɛn ɲ wɔ ɛcɛ dɛ i a xɔ, ɛnu lɛ tiin Dada

ye lə mə d'əgan ŋ o. ³⁰ Ɖnyə kidə Dada a, ɔka i mi nyi.» ³¹ Jifu wo gbə fə əkpə i, a da xu Yesu, i wu i. ³² Və a, Yesu nu nə wo bə: «Ŋ disa ədɔ nyɔŋgbɪn sùgbɔ kə co tiin Dàda gbɔ awo nə mi. L'ədɔ hunna wo mə a, kə e nu i, mi ka da əkpə wu ŋ do?» ³³ Jifu wo nu nə ε bə: «Ŋ nyi ədɔ nyɔŋgbɪn ɔə i dɔ, i mí ka da əkpə wu əwo o, vɔ a, cagbə ənù kə əzan də Mawu ŋ a tɔ, ɔə əwo kə nyi àgbətɔ a, ə cɔ ɔəkiwo sə yɔ Mawu. ³⁴ Yesu nu nə wo bə: «Wo ŋ ŋrɔ də mia səwema a mə bə: Ŋ nu bə, mawu wo i mi nyi a?» ³⁵ Mawunyo wema a nɛ, wo ŋ ka tə ŋ tutu ənu ɔka lə mə ənə; nə Mawu yɔ amə kə wo lə nu Mawunyo a nɔ awo bə Mawu a, ³⁶ nukée jɔ i Ɖnyə kə Dàdà cɔ d'əvo, i dɔ ŋ ɔiɔa xixə a mə a, ŋ nu nə mi bə: Mawuvi i ŋ nyi, i mi nu bə, ŋ zan ənu də Mawu ŋ ko? ³⁷ Nə nyi ŋ lə wɔ tiin Dada ədɔ wo o, mi ŋ ka xɔ ŋ sə o. ³⁸ Və a, nə ŋ ɔka lə wɔ ədɔ kə nyi yetɔ awo, i mi ŋ xɔ ŋ sə a, mi xɔsə cagbə ədɔ hunna wo tɔ, nə mia nya, i mɔŋjəmə bə, Dàdà l'ənyə mə, i ŋ lə Dàdà a mə. ³⁹ Ɖnə a, wó gbə lə ji a lə Yesu, vɔ a, é do lə wo mə. ⁴⁰ Yesu gbə trɔ yi Judɛen tɔ a ŋgbə, ləfi Jaan tɔ Mawucilələ nə amə wo lə a; i nɔ leena. ⁴¹ Amə sùgbɔ yì gbɔ leena, i nu bə: «Jaan ŋ wɔ ənujiwun ɔka lə o, vɔ a, ənyɔ kə i nu də ŋucu hunna ŋ awo see i nyi àdɔdɔ!» ⁴² Ɖnə a, amə sùgbɔ xɔ Yesu sə leena.

Yesu nyɔ Lazaa co əku

11 Ŋucu ɔka l'ədɔ ɔka, i tɔbə Lazaa, ye kidə nɔvi awo nyɔrun Mari kidə Mata wo nɔnɔ Betanii bota. ² Mari huna i ɔə cəru kɔ də àfɔ wo nə Àxotɔ, i cɔ ye ɔka sə tutu i; nɔvi a Lazaa i l'ədɔ ɔka. ³ Nɔvi nyɔrun aməvə awo dɔ amə ɔka ɔiɔa nə a nu nə Yesu bə: «Àxotɔ, əxɔ əwo l'ədɔ ɔka.» ⁴ Kə Yesu sə ənə a, é nu bə: « Ɖdɔ a ŋ ka wu Lazaa o, vɔ a, ədɔ a la ɔə Mawu ye wunsən disa. Ɖnə a, Mawu Ɖvi

ye wusən la nyi dɛdɛ disa.» ⁵ Yesu rɔn Mata kidə nɔvi nyɔrun a kidə Lazaa. ⁶ Kə Yesu sɛ bə Lazaa l'ɛdɔ dɛ a, ɛ nɔ lɛfi i lə dɛ a, nə ŋkəkə aməvə, ⁷ i nu nə ye dəkprɔvi wo bə: «Mía trɔ yì Judee kanmə.» ⁸ Ye dəkprɔvi awo nu nə ɛ bə: «Ɛnukpramətɔ, ɲ diŋdin dɛfia o, i Jifu əgan wo lə ji a dà əkpə sɛ wù əwo, i a gbə trɔyi leena a?» ⁹ Yesu nu nə wo bə: «Ŋ nyi gàxòxò aməwivə i lə ŋkəkə dɛka mə a? Nə amə dɛ lə zɔn lə əŋukəkə mə a, ŋ krə nə àfɔ o, dɔ ɛ lə kpɔ xixə a ye kəkrə. ¹⁰ Vɔ a, nə amə dɛ lə zɔn lə əzan mə a, ɛ krə nə àfɔ, dɔ kəkrə ɲ lə ya mə o.» ¹¹ Kə Yesu nu ənə jrɔ a, ɛ gbə nu dɛji bə: «Mía xɔ Lazaa dɔn arɔn, vɔ a, ma vɛ nyɔ ɛ.» ¹² Àdəkprɔvi awo nu nə ɛ bə: «Àxotɔ, nə i nyi arɔn i ì lə dɔn a, ɛdɔ a vɔ nə ɛ.» ¹³ Lazaa ku i Yesu lə nu nə wo, vɔ a àdəkprɔvi awo bù bə arɔn gbale ənyɔ i ì lə nu. ¹⁴ Ɛnə a, Yesu dɛgɔmə nəwo bə: «Lazaa ku. ¹⁵ Cagbə miatɔ a, əji jɔ ŋ, bə nyə ɲ leena gbɔxo i ku o, ənə a mia ka də əjinyə. Vɔ a, mi va mía yì gbɔ.» ¹⁶ Ɛnə a, Tɔma kə wo nyɔnɔ bə «Ɛkranvi a», nu nə àdəkprɔvi dɛya wo bə: «Mia yì, míaawo mía ku kidə e.»

¹⁷ Kə Yesu va a, ɛ sɛ bə wo cɔ Lazaa əcɔ də əyɔdɔ mə, ə wɔ ŋkəkə ənə vɔ. ¹⁸ Betanii tɛbɔ Jeruzalemù sigbə əmɔjrəkpo amɔtɔn ənə. ¹⁹ I Jifu wo sùgbɔ va Mari kidə Mata gbɔ, i a ci wo nə wo nɔvi kə ku a. ²⁰ Kə Mata sɛ bə Yesu gbɔnɔ a, ɛ vɛ dogo e; vɔ a, Mari ci àxo mə. ²¹ Mata nu nə Yesu bə: «Àxotɔ, nə i nyi lela i ə mɛnɛ lə a, nɔvinyə ɲ ka ku o! ²² Ganŋkə, ifia ca a, ɲ nya bə ənu dɛsyadɛ kə a byɔ Mawu a, a na əwo.» ²³ Yesu nu nə ɛ bə: «Tɔɔ nɔvi la nyɔ co əku.» ²⁴ Mata nu nə Yesu bə: «Ŋ nya bə a nyɔ, gbəkikə aməkuku wo la nyɔ co əku lə ŋkəkə ŋgbəsitɔgbə a.» ²⁵ Yesu nu nə ɛ bə: «Ɛnyə i nyi nyɔnyɔ co əku, i gbə nyi agbə. Amə kə xɔ ŋ sɛ a, nə i ku ca a, a nɔ agbə, ²⁶ i amə

kə l'agbə, i xɔ ɲ sə a, ɲ ka ku gbəḍə o. Ǝ xɔsə ənə a?» ²⁷ Mata rɔn nə Yesu bə: «Ǝen, Àxotɔ, ɲ xɔsə bə ə nyi Kriso Xɔgantɔ, Mawu Ǝvi kə la va xixə a mə a.»

²⁸ Kə mata nu ənə jɾɔ a, é yi, i ve yɔ nɔvia nyɔrun Mari, i ɖɔkpa nə ε bə: «Ǝnukpramətɔ a va, i lə yɔ əwo.» ²⁹ Kə Mari sə ənə a, é co zedeka i yi Yesu gbɔ. ³⁰ Vɔ a, Yesu ɲ ɖo bota a mə haɖo o, é kpɔtɔ ɖe lə ləfi Matə do əgo e lə a. ³¹ Kə Jifu kə va àxo a mə, i va ci Mari awo kpɔ bə Mari co kaba i do a, wó kpɔ ε do, i bù bə é ka ve fan avin lə əyɔdo a gbɔ i. ³² Kə Mari va ləfi Yesu lə, i kpɔ ε a, é jə əkroji də àkɔmə nə ε, i nu nə ε bə: «Àxotɔ, nə lela i ə menε lə a, tiin nɔvi ɲ ka ku o.» ³³ Kə Yesu kpɔ bə Mari kidə Jifu kə kpɔ ε do awo lə fan avin a, ə və ɲ, i aye gbando nə ε. ³⁴ I ì ka wo sə bə: «Ləfi mi cɔ ε do?» Wó rɔn nə ε bə: «Àxotɔ va kpɔ.» ³⁵ I Yesu fan avin. ³⁶ Jifu awo nu bə: «Mi kpɔ sigbə i rɔn Lazaa ɖee!» ³⁷ Vɔ a, amedəwo lə wo mə, i lə nu bə: «Ya kə hun ɲkuvɪ nə ɲtɔnɔ a, ɲ ka tə ɲ wɔ nə Lazaa na gbə kuku a?» ³⁸ Ǝɲu gbə ku Yesu, i ì yi əyɔdo a to. Ǝyɔdo a, əkpə mə i wo kù i do, i cɔ əkpə ɖeka cɔn ənù nə ε. ³⁹ Yesu nu bə «Mi bri əkpə a ji i.» Matə kə nyi Lazaa kə ku a nɔvi nyɔrun a, nu nə ε bə: «Àxotɔ, a lə hɔn vɔ, ɖo ə wɔ ɲkəkə ənə l'əyɔdo a mə vɔ.» ⁴⁰ Yesu nu nə ε bə: Nyə ɲ nu n'əwo bə nə ə xɔsə a, aa kpɔ Mawu ə ɲusən a? ⁴¹ Wo ɖə əkpə a ji i, Yesu cɔ ɲkuvɪ də əji, i bə: «Dàdà, ɲ do akpə n'əwo bə ə ɖo əto ɲ. ⁴² Ʋ nya bə ə ɖo nə əto ɲ tɛgbɛɛ, vɔ a, amə sùgbɔ kə xixra də ɲ ɖe awo i dɔ ɲ lə xonu ənə, nə wo a nya bə əwo i dɔ ɲ ɖiɖa.» ⁴³ Kə Yesu nu ənə jɾɔ a, é də axa sinsin i bə: «Lazaaa, do va!» ⁴⁴ Aməkuku a do co əyɔdo a mə nyawo, i atra kə wo sə tro də alɔ wo kidə àfɔ wo ɖe nə

ε a, kpɔtɔ dɛ lə brabra; i àv̀̀n kə wɔ sɛ bra agba nɛ ε a, lə ŋkuvimə dɛ nɛ ε. Yesu nu nɛ wɔ bɛ: «Mi tu i, i gbə e dɛ nɛ a yì.»

Ɛhabɔbɔgan wo lə bra əgbə də Yesu ŋ

Matie 26:1-5; Makə 14:1-2; Luka 22:1-2

⁴⁵Kə Jifu kə va Mari gbɔ awo kpɔ ənu kə Yesu wɔ a, wó domə̀tɔ sùgbɔ xɔ ε sɛ. ⁴⁶V̀̀d a, wo domə̀tɔ dɛwɔ ve kpɔ Farizì wo i nu ənu kə Yesu wɔ a n'əwo. ⁴⁷Ɛnə a, Mawuvɔsatɔgan wo kidə Farizì wo yo kojodotɔganwo b̀̀b̀b̀̀ , i nu bɛ: « Ŋuncu hunna lə dɛ dəsi sùgbɔ disa to ənujiwun mə. Nukee mía wɔ? ⁴⁸Nə mí gbə e dɛ, i ì yi ŋkɔ lə ənu kə ì lə wɔ a mə a, amə wo see la xɔ ε sɛ, i rɔmatɔ wo la gban mía Mawusənxo kidə mía dùkɔn.» ⁴⁹V̀̀d a, wo domə̀tɔ dɛka tɔ bə Kayifu i nyi Mawuvɔsatɔgan l'əxo hunna mə. Ɛ́ nu nɛ wɔ bɛ: «Mi í mɔŋjə ənu dɛken ŋ o.» ⁵⁰Mi ŋ kpɔ bə, nɛ amə dɛka tɔtɔ ku də dùkɔn a tamə a, é nyɔ nɛ mí wu dùkɔn a see na gban a?» ⁵¹V̀̀d a, í nyi yɛŋta əjro mə i ì lə xo nuxo hunna lə o, v̀̀d a, kə i nyi Mawuvɔsatɔgan lə əxo hunna mə a, Mawu xonu toji bə Yesu dɔ a ku də dùkɔn a see tamə. ⁵²í nyi dùkɔn hunna tamə dɛdɛ, i a ku do o, v̀̀d a, a gbə bɔ Mawu vi kə gbando awo d'ədu. ⁵³Co gbona i wó cɔ gbəta bə yewo a wù Yesu. ⁵⁴Yeido, i Yesu í gbə dɛ nɔ dɛkia disa nɛ Jifugan wo lə gbangba o. Ɛ́ yi əkan kə tə̀bɔ zògb̀̀ji, lə ə̀dùgan kə tə̀bɔ Efrayimù a mə, i nɔ leena kidə ye dəkprɔvi wo. ⁵⁵Didivayixo Jifu wo tɔ tə̀bɔ, i amə kə l'əkan a mə awo sùgbɔ lə yi Jeruzalenù, i a wɔ əkɔnu c̀̀c̀c̀dək̀̀k̀̀jito gb̀̀xo əxo a na va. ⁵⁶Wó lə Mawusənxo dɛ i lə ji Yesu, wó lə ka wo dɛkiwo sɛ bɛ: «Nə mi lə b̀̀ i mɔ? A va əxo a toho a, nɔmi í ka va o?» ⁵⁷Mawuvɔsatɔgan wo kidə Farizì wo na əgbə dɛ bə, nɛ amə̀dɛ dəsi ləfi Yesu lə a, é dɔ a nu nɛ yewo nɛ wo a lə e.

Mari ɔ̃ c̃aru kɔd̃a àfɔ ña Yesu

(*Matie 26:6-13; Mak̃a 14:3-9*)

12 Ɔk̃ak̃a ad̃an gb̃ɔxo wo a ɔ̃ d̃u didivayixo a, Yesu yi Betanii, l̃afi Lazaa k̃a i ñyo l̃a am̃ekuku wo m̃a a ñɔnɔ a. ²Leena i wo ña ̃nuɔ̃ɔ̃ Yesu l̃a, i Mat̃a l̃a ma ε ñawo. Lazaa nyi ɔ̃ka l̃a am̃a k̃a l̃a ɔ̃ ̃nu kid̃a e awo m̃a. ³Mari c̃o c̃aru x̃o ̃ho litri mam̃a k̃a wo c̃o Nad̃a àd̃òd̃o s̃a w̃o a, k̃ɔd̃a àfɔ ña Yesu, i c̃o ye ɔ̃a wo s̃a tutu i. Àxo a see l̃a h̃ɔn c̃aru a. ⁴Ɛña a, Juda Iskariot̃a k̃a nyi ɔ̃ka l̃a ye d̃akpr̃ovi wo m̃a, i k̃a ka va sa ε a, nu b̃a: ⁵«Nukeej̃o i wo ɔ̃ na sa c̃aru hunna d̃a ̃hoga kadr̃etakpo (300), i c̃o ̃ho a s̃a m̃a ña ayam̃ɔnɔ wo o?» ⁶Ɔ nyi ayam̃ɔnɔ wo i Juda l̃a b̃u kpo, i d̃o i ì l̃a nu ̃nyo hunna o, ṽd̃ a, frafito i ì nyi. Yei h̃ɔn ño ̃ho ñawo, i fiña l'̃am̃a. ⁷Ṽd̃ a, Yesu nu b̃a: «Mi gb̃a nyɔrun a ɔ̃! É w̃o ̃ña ɔ̃ ña gb̃akik̃a wo a ɔ̃ ɔ̃ a ⁸Ayam̃ɔnɔ wo l̃a kid̃a mi ɔ̃ tegb̃e, ṽd̃ a, ̃nyo a, nyi ɔ̃ ka l̃a mia gb̃o ɔ̃ tegb̃e o.» ⁹Ganam̃a a, jifu s̃ugb̃o s̃a b̃a Yesu l̃a Betanii. Wó ɔ̃ yi cagb̃a Yesu ɔ̃ken t̃o o, ṽd̃ a, wó yi i la kpo Lazaa k̃a Yesu ñyo c̃o ̃ku a. ¹⁰Ɛña a, Mawuɔ̃sat̃ɔgan wo c̃o gb̃eta i a w̃u Lazaa ca, ¹¹ɔ̃o cagb̃a yet̃o i jifu s̃ugb̃o l̃a c̃o l̃a wo gb̃o i ve l̃a x̃o Yesu s̃a.

Yesu va ɔ̃o Jeruzalem̃u

(*Matie 21:1-11; Mak̃a 11:1-11; Luka 19:28-40*)

¹²L̃a ye ɔ̃k̃agb̃a a, àhw̃a s̃ugb̃o k̃a va ̃xo a ɔ̃u gb̃a awo, s̃a b̃a Yesu gb̃ɔnɔ Jeruzalem̃u. ¹³Wó see ve ji ̃d̃ɔbaya, i do l̃a ̃d̃uɔgan a m̃a, i ve do ̃go Yesu, i l̃a d̃a àxa b̃a: «Kafukafu ña Mawu! Mawu na xod̃a ña am̃a k̃a gb̃ɔnɔ l̃a Et̃chɔnɔ ɔ̃k̃o m̃a a! Mawu na xod̃a ña ̃fyɔ Izrayel̃a

tɔ. ¹⁴ Yesu kpɔ keteketevi dɛka i karen d'ɛji, sigbɛ Mawunyɔwema nu i bɛ:

¹⁵ «Vɔ̄nɔ̄n ɛ̄ ka ji mi o, Jerizalemùtɔwo !

mi Kpɔ mia fyɔ gbɔnɔ

i kanren dɛ keteketevi ji gbɔnɔ kɛ.»

¹⁶ Ye dɛkprɔvi wo ɛ̄ mɔ ɛ̄nu jɛ, ɛ̄nu kɛ jɔ a mɛ aka aka o, vɔ̄ a, gɛkɛmɛ Yesu lɛ xɔ kafukafu a, i wɔ̄ va dɔ̄ɔ̄ bɛ Mawunyɔ nu ɛ̄nyɔ hunna dɛ Yesu ɛ̄, ɛ̄nyɔ hunna i àhwɛ a a sɛ cɛ! ¹⁷ Amɛ sùgbɔ kɛ lɛ Yesu gbɔ, gɛkɛmɛ i yɔ Lazaa, i nyɔ ɛ̄ lɛ amɛkuku wo mɛ a, wo lɛ d'èkunnu nɛ ɛ̄nu kɛ wo kpɔ awo. ¹⁸ Yeidɔ, i àhwà va dogo Yesu, dɔ̄ wo sɛ dɛsi kɛ Yesu dɛ disa to ɛ̄nujiwun mɛ a. ¹⁹ Farizì wo lɛ nu lɛ wo dɛkiwo domɛ bɛ: «Mi kpɔ bɛ mi ɛ̄ ka tɛ wɔ̄ ɛ̄nu dɛ a: Mi kpɔ sigbɛ amɛ wo see lɛ kprɔ ɛ̄ do a! ²⁰ Grekitɔ dɛwo lɛ amɛ kɛ yì Mawu sɛn gbɛ lɛ Jeruzalemù l'ɛxo a gamɛ awo mɛ. ²¹ Wɔ̄ vɛ kpɔ Filipù kɛ co Bètisayida lɛ Galilee kanmɛ a, wɔ̄ nu nɛ ɛ̄ bɛ: «Ègan, Mí ka kpɔ Yesu.» ²² Filipù vɛ nu nɛ Andre, i wo see yi i vɛ nu i nɛ Yesu. ²³ Yesu nu nɛ wo bɛ: «Ègà xo i Mawu a cɔ Àgbɛtɔ Èvi ye ɛ̄sɛn disa. ²⁴ Èɛn, ma nu àdòdo nɛ mi bɛ: Nɛ ɛ̄nuku ɛ̄ yi ɛ̄gùmɛ, i ku o, ɛ̄ na nɛ cɛncɛn o, vɔ̄ a, nɛ ì ku a, é cɛn nɔ èku sùgbɔ. ²⁵ Amɛ kɛ dɔ̄ rɔ̄nrɔ̄n nɛ y'egbe a, la cɔ ɛ̄ sɛ bù; vɔ̄ a, amɛ kɛ ɛ̄ dɔ̄ rɔ̄nrɔ̄n nɛ y'egbe lɛ xixɛ ɛ̄la mɛ a, la hɛn y'egbe dɛ nɛ àgbɛmavɔ. ²⁶ Nɛ amɛdɛ la sɛn ɛ̄ a, na kprɔ ɛ̄ do, ɛ̄nɛ a, tiinmɛsɛntɔ ca la nɔ lɛfi naa nɔ a. Nɛ amɛ dɛ sɛn a, tiin Dada la na ɛ̄ bùbù.

Yesu xonu dɛ ɛ̄ku kɛ i ka ku a ɛ̄

²⁷ Ifia, tiin ye gbando, nɛ maa nu mɔ ? “ Ma nu bɛ Dàdà xɔ ɛ̄ lɛ vɛvɛ sɛsɛ kɛ gbɔnɔ ɛ̄ a si i a?” Èo, nyɛ ɛ̄ ka nu ɛ̄nɛ o, hunna i dɔ

i η va. ²⁸ Dada dɛ tɔɔ ηusən disa.» Zedeka a wo s'əgbè dɛka dɛ co jin̄kori i bə: «Ŋ dɛ tiin ηusən disa vɔ, naa gbə dɛ e disa.» ²⁹ Kə àhwà kə lə leena dɛ awo s'əgbè a, wo bə: «Èci i d'əgbè!» Amə buwo bə: «Mawuṅdotɔ dɛka i xonu nə ε!» ³⁰ Vɔ a, Yesu nu nə wo bə: «Ŋ nyi cagbə tiinyə i əgbè hunna dɛ o, vɔ a, cagbə miatɔ i əgbè a dɛ. ³¹ Ifia i wo a dɔ kojo nə xixə əla; ifia i wo a nyà amə kə kpace nə xixə a do. ³² Ənyə a, gəkəmə wo a cɔ η lə anyigbanji a, naa dɔn àgbətɔ wo see va əgbɔnyə.» ³³ Əku arɔkpa kə i ka ku a ye nyc i ì lə nu ənə. ³⁴ Àhwa a nu nə ε bə: «Mí hrən l'əsəwema mə bə Kriso Xḡgantɔ a ḡ ka ku gbədɔ o. I wa lə nu nə mí bə wo a cɔ Àgbətɔ Èvi a də əji. Mə ε i nyi àgbətɔ əvi hunna?» ³⁵ Yesu nu nə wo bə: «Kəkrə a kpɔtɔ lə miadomə dɛ nə gàmə hɔdɛka; mi zɔn gəkəmə kəkrə lə miadomə a, nə zubru ḡ ka va do də mi o. Də amə kə lə zɔn zubru mə a ḡ dəsi fi i yikɔ a o. ³⁶ Mi xɔ kəkrə a sə gəkəmə i lə miadomə a, kina a mia nyi kəkrə əvi wo.»

Jifu wo ḡ xɔ Yesu sə o

Kə Yesu xonu nə wo ənə jrɔ a, é yi i vɛ bə də diṅdin toho.

³⁷ Yesu dɛ dəsi sùgbɔ disa to ənujiwun mə lə wo ηkuvimə, gan̄kə wo ḡ xɔ ε sə o. ³⁸ Ənə a, ənyɔ kə Mawugbədɔtɔ Ezayi nu dɛ a cɛ, yei nyi bə:

«Ètɔhonɔ, mə ε i xɔ ənyɔ kə mí nu awo sə?»

«Mə ε i Ètɔhonɔ dɛ ye ηusən disa nɔ?»

³⁹ Ezayi gbə nu ənu kə dɔ amə hunna wo ḡ ka tə xɔsə a. Yei nyi:

⁴⁰ «Mawu tɔn ŋkɔvi nɛ wo,

Nɛ wo ŋ ka kpɔ ɛnu o,

É tri àjì nɛ wo,

Nɛ wo ŋ ka mɔŋjɛ ɛnu mɛ;

I va trɔ jimɛ,

Nɛ Mawu na vɔ àdà nɛ wo o.»

⁴¹ Ezayi nu ɛnɛ, ɔɔ é kpɔ Yesu ye ŋtikɔkɔ, i xonu dɛ ŋ. ⁴² Ganŋkɛ, Jifu ègan wo sùgbɔ lɛ xɔ Yesu sɛ, vɔ a, cagbɛ Farizì wo tɔ a, wó ŋ doji i lɛ nu i do o; cagbɛtɔ nɛ wo ŋ ka va nya wo do lɛ bɔ̀b̀d̀xo a o. ⁴³ Do kafukafu kɛ wo a xɔ lɛ àgbɛtɔ wo gbɔ a, nyc nɛ wo ŋkɔ sɛwu kafukafu kɛ wo a xɔ lɛ Mawu gbɔ a. ⁴⁴ Yesu dɛ axa i bɛ: «Amɛ kɛ xɔ ŋ sɛ a, ŋ xɔ ɛnyɛ ɔkɛn sɛ o, vɔ a, é xɔ amɛ kɛ dɔ ŋ ɔ̀ɔ̀ɔ̀ a sɛ, ⁴⁵ i amɛ kɛ kpɔ ŋ a, kpɔ amɛ kɛ dɔ ŋ ɔ̀ɔ̀ɔ̀ a. ⁴⁶ ɛnyɛ a, ŋ va xixɛ a mɛ sigbɛ kekrɛ ɛnɛ, nɛ amɛ ɔ̀sɔ̀yɔ̀ɔ̀, kɛ la xɔ ŋ sɛ a, ŋ ka nɔ zubru mɛ o. ⁴⁷ Nɛ amɛɔ̀ sɛ tiin nyc wo, i ŋ zɔnɔ dɛji a, ŋ nyi ɛnyɛ i la ɔɔ kojo nɛ ε o; ɔɔ nyi ŋ va i a ɔɔ kojo nɛ xixɛ a o, vɔ a, ŋ va i a xɔ xixɛ a gan. ⁴⁸ Amɛ kɛ gbɛ ŋ, i ŋ xɔ tiin nyc wo o, amɛ hunna a, ɛnu kɛ la ɔɔ kojo nɛ ε a lɛ vɔ: ɛnyɔ kɛ ŋ nu a, i la ɔɔ kojo nɛ ε lɛ ŋkɛkɛ ŋgbɛsi tɔ gbɛ. ⁴⁹ ɔ̀ nyi nyɛnta cɛ mɛ i ŋ lɛ xo nu do o, vɔ a, Dàdà kɛ dɔŋ ɔ̀ɔ̀ɔ̀ a ŋta i na ègbɛ ɛnu kɛ maa nu, kidɛ kɛ ma kpɛra amɛ wo a ŋ. ⁵⁰ ɔ̀ nya bɛ ɛnu kɛ Dàdà a ɔ̀ ɛgbɛ nɔ a, na nɛ agbɛ manvɔ, ɛnɛ a, ɛnukɛ ŋ lɛ nu a, ŋ lɛ nu i sigbɛ tiin Dada nu i ŋ a.»

Yesu kro àfɔ nɛ ye dɛkprɔvi wo

13 Gbɔxo didivayixo a na va a; Yesu nya bɛ gɛmɛ sun i ye a co lɛ xixɛ ɛla mɛ yì Dàdà gbɔ. ¹É rɔn amɛ kɛ nyi ye tɔ lɛ xixɛ a mɛ awo, é rɔn wo kɛkɛ yì ku. ²Gakɛmɛ Yesu kidɛ ye dɛkprɔviwo lɛ d̀̀ ɛnuɔɔɔ fyenyitɔ a, Regba cɔ susu wɛn dɛ aye mɛ nɛ Juda, kɛ nyi Simɔɔ Iskariotɛ via bɛ na sa Yesu. ³Yesu nya bɛ Dada cɔ ɛnu wo see dɛ alɔ mɛ nɛ ye, i y'ɛgbɔ i ye co, i gbɛ trɔ yikɔ gbɔ. ⁴Yesu co lɛ ɛnuɔ̀̀d̀̀d̀̀ a gbɔ, i rɔ ye wu dɛ, i cɔ àv̀̀n sɛ bra arin. ⁵É d̀̀ ɛci kɛ dɛ ayawa mɛ, i tɔ àfɔ kɔkro nɛ ye dɛkprɔvi wo, i na cɔ àv̀̀n kɛ i sɛ bra arin a tutu i. ⁶É va jɛ Simɔɔ Pyɛɛ ji, i Pyɛɛ nu nɛ ɛ bɛ: «Àxotɔ, ɛwo i la kro àfɔ ɛ a?» ⁷Yesu nu nɛ ɛ bɛ: «Ènu kɛ ɛ lɛ wɔ a, ɛ ka tɛ nya ifia o. V̀̀ a, aa va mɔ̀̀jɛmɛ.» ⁸Pyɛɛ nu nɛ ɛ bɛ: «Èo, ɛ ka kro àfɔ ɛ gbɛdɛ o!» Yesu nu nɛ ɛ bɛ: «Nɛ nyɛ ɛ kro àfɔ n'ɛwo o, ɛnyɛ kidɛ ɛwo vɛ mi ɛ ka gbɛ kpɛdo ɛnuɔ̀̀d̀̀ o.» ⁹Simɔɔ Pyɛɛ nu nɛ ɛ bɛ: «Nɛ i nyi ɛnɛ a, Àxotɔ ɛ ka nyi àfɔ dɛdɛ i à kro ɛ o, v̀̀ a, kro ɛta kidɛ alɔ wo ca ɛ!» ¹⁰Yesu nu nɛ ɛ bɛ: «Amɛ kɛ lɛ ɛci a, àfɔ wo dɛdɛ i kpɔtɔ nɛ à kro, i la d̀̀i kɛ̀̀kɛ̀̀, kpɔ miawo mi nyi amɛ kɔkɔ v̀̀, v̀̀ a, ɛ nyi miawo see i o.» ¹¹Ènɛ a, Yesu dɛsi amɛ kɛ ka sa ɛ a, yeidɔ i ì nu bɛ: «Ì nyi miawo see i kɔ o.» ¹²Kɛ Yesu kro àfɔ nɛ wo jrɔ a, é cɔ ye ẁ̀ do, i kanren dɛ ɛnuɔ̀̀d̀̀d̀̀ kri gbɔ, i nu nɛ wo bɛ: «Mi mɔ̀̀jɛ ɛnu kɛ ɛ wɔ nɛ mi a mɛ a?» ¹³Mi yɔ̀̀nɔ ɛ bɛ Ènukpramɛtɔ, i yɔ̀̀nɔ ɛ bɛ Àxotɔ, mia nyɔ̀̀ jɔ d̀̀o ɛ nyi i. ¹⁴Nɛ ɛnyɛ kɛ nyi Àxotɔ, i nyi Ènukpramɛtɔ a, kro àfɔ nɛ mi a, miacawo mi d̀̀o a kro àfɔ nɛ mia domɛtɔ wo. ¹⁵Do kpɔ̀̀dɛ̀̀ ɛ i ɛ nà mi, i ɛnu kɛ ɛ wɔ nɛ mia, mia wɔ ɛ nɛ miadomɛtɔ wo. ¹⁶Nyawo a, ma nu àd̀̀do nɛ mi: Amɛsɛntɔ dɛ ɛ wunɛgan ye gan o, nɛnɛ kɛ i

amə kə wo dɔ dɪɖa ɲ wunəgan amə kə dɔ ɛ dɪɖa a ənə. ¹⁷ Ifia kə mi dəsi ənu hunna a, nə mi wɔ dəji a, a nyo nə mi. ¹⁸ ɲ nyi mia wo see, i ɲ lə xonu nɔ o, ɲ dəsi amə kə ɲ can awo. Mawunyo əla dɔ la cɛ, yei i nyi:

“Amə kə lə dɪ̀ ənu kidə ɲ a, fɔn àhwà d'əjinya.”

¹⁹ ɲ lə nu i nə mi ifia gbɔxo nə a va jɔ. Kina a, nə i va jɔ a, mia xɔsə bə “ ɲ nyi amə kə ɲ nyi a”. ²⁰ Ma nu àdòdo nə mi: Amə kə xɔ amə kə ɲ dɔ dɪɖa a, é xɔ nyənta, i amə kə xɔ ɲ a, xɔ amə kə dɔ ɲ dɪɖa a.»

Yesu nu bə Juda la sa ye

(Matie 26:20-25; Makə 14:17-21; Luka 22:21-23)

²¹ Kə Yesu nu ənyɔ hunna wo jrɔ a, ye yè gbando, i ì nu bə: «Ma nu àdòdo nə mi, amə dɛka lə miamə i la sa ɲ.» ²² Àdəkpròvi awo tɔ wo dəkliwo kpɔ kpɔ, i lə kasə bə, mə ɛ i ì lə nu. ²³ Àdəkpròvi awo dɛka, kə Yesu dɔ rɔnrɔn nɔ a lə akpadɛka nə ɛ, lə əuɖuɖu kri a gbɔ. ²⁴ Simɔ Pyɛɛ wɔ ɲkuvi, bə na ka Yesu sə bə mə ɛ nyo i ì lə nu. ²⁵ Àdəkpròvia cɔ əta də akɔtanu nə Yesu i ka ɛ sə bə :«Àxotɔ mə ɛ i ?» ²⁶ Yesu rɔn nə ɛ bə: «Naa nyrɔ kpɔnɔ kankan a də àgban mə: Amə kə ma cɔ ɛ nɔ a, amə a i.» Yesu cɔ kpɔnɔ kankan a, i nyrɔ ɛ də àgban mə i cɔ ɛ nə Juda Simɔ Iskariotə əvi a. ²⁷ Kə Juda xɔ kpɔnɔ a, Rɛgba dɔ aye mə nə ɛ, i Yesu nu nə ɛ bə: «Ènu kə ə ka wɔ a, wɔ ɛ kaba!» ²⁸ Amə kə lə dɪ̀ ənu kidə e awo dɛkɛn, ɲ mɔɲjə ənu kə dɔ Yesu nu ənə nə ɛ a mə o. ²⁹ Kə i nyi bə Juda i hən nɔ əho a, amə sùgbɔ bù bə Yesu nu nə ɛ bə na vɛ xrə ənu kə yewo hian nə əxo a; nɔmi na nà ənu ayamɔnɔ wo i. ³⁰ Juda xɔ kpɔnɔ a, i do zəɖɛka. Èzan do ganamə vɔ. ³¹ Kə Juda

do a, Yesu nu bə: «Ifia Mawu Evi a xɔ kafukafu, i Mawu xɔ kafukafu to Evia ji. ³² [Nə Mawu xɔ kafukafu to Evia ji a]ᵇ, Mawu ca la kafu əvia lə dɛkia gbɔ, a kafu i ifia zaan. ³³ Evinyə wo, nyi ɲ ka gbə nɔ miagbɔ sùgbɔ o. Mia ji ɲ, sigbə ɲ nu i nə Jifu dɛya wo a, i ɲ lə nu i nə mia ca wo ifia: Mi ɲ ka tə ɲ yì ləfi ɲ yikɔ a o. ³⁴ «ɲ lə na əsə yeye mi: Mi rɔn miadomətɔ wo. Mi dɔ a rɔn miadomətɔ wo, sigbə ɲ rɔn mi a. ³⁵ Nə mi rɔn miadomətɔ wo a, amə wo see la nya bə mi nyi tiin dəkprɔvi wo.»

Yesu nu bə Pyɛɛ la gbə ye

(*Matie 26:31-35; Makə 14:27-31; Luka 22:31-34*)

³⁶ Simɔɔ Pyɛɛ ka Yesu sə bə: «Àxotɔ, fi ə yikɔ?» Yesu rɔn nə ε bə: «Ləfi ɲ yikɔ a, ɲ ka tə kprɔ ɲ do ifia o, vɔ a, a va kprɔ ɲ do lə ifia zan.» ³⁷ Pyɛɛ ka Yesu sə bə: «Àxotɔ, nukeejɔ i nyə ɲ ka tə kprɔ əwo do ifia o? Naa cɔ tiingbə sə na də tɔɔ tamə!» ³⁸ Yesu nu nə ε bə: « E lə əgbəsɔɔ i la cɔ tɔɔgbə sə na də tiintamə nyawo a? Ma nu àdòdo n'əwo gbɔxo kokro la d'atɔ a, a gbə ɲ zətɔn.»

Yesu i nyi əmɔ kə yi Dàdà gbə a

14 Yesu nu nə Ye dəkprɔvi wo bə: «Aye ɲ ka gbando nə mi o. Mi xɔ Mawu sə, i xɔ ɲca sə. ² Lə tiin Dada xo mə a, nɔxo sùgbɔ i lɛ. Yeidɔ ɲ nu nə mi bə: “Naa vɛ grado toho dɛ nə mi.” ³ I nə ɲ vɛ gra toho a do jrɔ a, naa trɔva kprɔ mi, i ləfi ɲ lə a miacawo mia nɔ leena. ⁴ Mi dəsi əmɔ kə yi ləfi ɲ yikɔ a.» ⁵ Tomà nu nə ε bə: «Àxotɔ, mi ɲ dəsi ləfi ə yikɔ a o. Nə mía wɔmɔ i dəsi əmɔ a?» ⁶ Yesu rɔn nə ε bə: «Evyə i nyi əmɔ a, i nyi àdòdo a, i gbə nyi àgbə a. Amə dɛken ɲ ka tə yì Dada a gbə nə ɲ to əjinyə o.» ⁷ Nə mi dəsi ɲ a, mia dəsi tiin

Dada ca. Co ifia a, mi dəsi i, i kpɔ ε.» ⁸ Filipù nu nə ε bə: «Àxotɔ disa Dàdà a nə mí, ənu kə mí lə ji a see nə.» ⁹ Yesu nu nə ε bə: «Filipù, Ɛ diɲdin dɛfia i η lə kidə mi, i η dəsi η o. Amə kə kpɔ η a, kpɔ Dàdà a. Nə aa tə η nu bə: “Disa Dàdà a nə mí mɔ?” ¹⁰ Ɔ xɔsə bə η lə Dàdà a mə, i Dàdà a lə ənyə mə a? Ɛnyɔ kə η nu nɔ nə mi awo, ɲ nyi ənyə ɲta gbɔ i wo co nɔ o, vɔ a, Dada kə lə ənyə mə a, i wɔnɔ yɛnta ədɔ wo. ¹¹ Mi ka də ənyɔ kə η lə nu nə mi, i bə: Ɔ lə Dada a mə, i Dada a lə ənyə mə a ji. Nə mi ɲ ka də tiinnyɔ ji o, mi kpɔ də ədɔ kə η lə wɔ awo η kpete, i ka d'əjinyə. ¹² Ma nu àdòdo nə mi: Amə kə xɔ η sə a, la wɔ ədɔ kə η lə wɔ awo, i la gbə wɔ ε wu ənə, dɔ η yikɔ Dàdà a gbɔ. ¹³ Ɛnu dɛsyadɛ kə mia byɔ lə tiin ηkɔ mə a, ma wɔ ε, cagbətɔ nə Ɛvia na dɛ Dàdà ye kafukafu disa. ¹⁴ Nə mi byɔ ənuɔɔ lə tiin ηkɔ mə a, naa wɔ ε.

Yesu də Gbɔngbɔn Kɔkɔ ye zə

¹⁵ Nə mi rɔn η a, mia sə n'ətonu nə tiin sə wo. ¹⁶ Naa byɔ Dàdà, i à dɔ Ɛjifanamətɔ bulɔmə dɪɔa mi, i à nɔ miagbɔ tɛgbɛɛ. ¹⁷ Ye i, nyi Gbɔngbɔn àdòdotɔ, kə xixə a mə tɔ wo ɲ ka tə ɲ xɔ o, dɔ wó ɲ kpɔ ε o, kpɔ wó ɲ dəsi i o. Vɔ a, miawo a, mi dəsi i, i ì lə kidə mi, i lə mia mə. ¹⁸ Nyi ɲ ka gbə mi dɛ də əcɔvi wo gbɛ mə o, vɔ a, naa trɔva miagbɔ. ¹⁹ Zààndɛ ifia, xixə a mə tɔ wo ɲ ka gbə kpɔ η o, vɔ a, miawo a, mi a kpɔ η; dɔ η l'agbè, i miacawo mi a nɔ àgbè. ²⁰ Gbona a, mi a nya bə η lə tiin Dada mə, i miawo mi l'ənyə mə, i ɲca lə miamə. ²¹ Amə kə xɔ nə tiin sə wo, i zɔnɔ dɛji a, amə hunna i rɔn η. Amə kə rɔn η a, tiin Dada la rɔn ε, i ɲca ma rɔn ε, i la disa dɛkinyə nə ε. ²² Juda (ɲ nyi Juda Iskariotə o) ka Yesu sə bə: «Àxotɔ, nə i wɔmɔ i aa disa dɛkiwo nə míawo dɛkɛn, i ɲ ka disa dɛkiwo nə àgbèɔ wo see

o?» ²³ Yesu rɔn nɛ bɛ: «Nɛ amɛdɛ rɔn η a, a s'ɛtonu nɛ tiin nyo wo, i tiin Dada la rɔn ε, m'ia yi gbɔ, i la nɔ kidɛ e. ²⁴ Amɛ kɛ η rɔn η a, η sɛ n'ɛtonu nɛ tiin nyo wo o. Vɔ a, ɛnyɔ kɛ mi lɛ sɛ a, η co ɛgbɔnyɛ o, tiin Dada kɛ dɔ η d'ida a gbɔ i i co. ²⁵ η lɛ nu ɛnyɔ hunna wo nɛ mi gakɛmɛ η lɛ mia domɛ a. ²⁶ Vɔ a, ɛjifanamɛtɔ a, Gbɔngbɔn Kɔkɔ kɛ Dàdà a la dɔ d'ida mi lɛ tiin ηkɔ mɛ i . A kpra ɛnu wo see mi, i la dɔŋu ɛnu kɛ η nu nɛ mi awo see nɛ mi. ²⁷ Fàfa i η gbɛ dɛ nɛ mi; tiin fàfa i η na mi. Nyɛ η na mi sigbɛ xixɛ a nanɛ ε a o. Aye η ka gbando nɛ mi o, vɔnɔn η ka ji mi o. ²⁸ Mi sɛ i η nu bɛ: “η yikɔ, vɔ a, naa trɔva miagbɔ.” Nɛ mi rɔn η a, a nà mi j'j'ɔ bɛ η yikɔ Dada a gbɔ, dɔ Dàdà a wugan η. ²⁹ η nu ɛnyɔ huna nɛ mi ifia, gbɔxo wo a va jɔ, kina a, nɛ wo va jɔ a mia ka dɛ ji. ³⁰ Nyɛ η ka gbɛ xo nuxo sùgbɔ kidɛ mi o, dɔ amɛ kɛ kpace nɛ xixɛ ɛla gbɔnɔ. η wɔ ηusɛn dɛ dɛ dɛ ɛjinyɛ o, ³¹ Vɔ a, xixɛ a dɔ a nya bɛ η rɔn Dàdà a, i wɔnɛ ɛnu sigbɛ Dàdà a dɔ η a. Mi co, m'ia yi!

Yesu i nyi vɛnti àdòdo a

15 ɛnyɛ i nyi vɛnti àdòdo a, i tiin Dada nyi vɛnbojikpɔtɔ a. ² Vɛnti lɔvi dɛsyadɛ kɛ lɛ ɛnyunyɛ, i la gbɛ cɛncɛn a, Dàdà la co e ji i. Vɔ a, ɛ gra nɛ alɔvi kɛ nanɛ cɛncɛn a do, cagbɛtɔ nɛ a na cɛncɛn wu ɛnɛ. ³ Mi nyi amɛ kɔkɔ vɔ cagbɛ ɛnyɔ kɛ η nu nɛ mi a tɔ. ⁴ Mi nɔ ɛnyɛ mɛ, sigbɛ η lɛ mia mɛ ɛnɛ. Vɛnti lɔvi dɛ η ka tɛ nà cɛncɛn ye dɛken o, ɛ dɔ a nɔ vɛnti a η. ɛnɛ a, nɛ mi η nɔ ɛnyɛ mɛ o, mi η ka tɛ na cɛncɛn o. ⁵ ɛnyɛ i nyi vɛnti a, i miawo mi nyi alɔvi awo. Amɛ kɛ lɛ ɛnyɛ mɛ, i η ca η lɛ ya mɛ a, nanɛ cɛncɛn sùgbɔ, dɔ mi η ka tɛ η wɔ ɛnuɔdɛken nɛ nyi η lɛmɛ o. ⁶ Nɛ amɛ dɛ η l'ɛnyɛ mɛ o, wo a co e danɔkpɛn, sigbɛ wo co nɛ vɛnti lɔvi wo, i wo a xu, i

wo a lo wo ko d'èzo mə, i wo a bi ənə. ⁷Nə mi no ənyə mə, i tiin nyo wo no miamə a, nə mi byo ənu kə jro mi a, mia kpo ε xɔ. ⁸Nə mi na cəncən sùgbɔ, i sə disa bə mi nyi tiin dəkprɔvi àdòdo wo a, a dɛ tiin Dada ye kafukafu disa. ⁹Ŋ rɔn mi sigbə tiin Dada rɔn ŋ ənə. Mi no tiin rɔnrɔn mə. ¹⁰Nə mi s'ətonu nə tiin sə wo a, mia no tiin rɔnrɔn mə, sigbə ŋ s'ətonu nə tiin Dada ye sə wo i lə ye rɔnrɔn mə a ənə. ¹¹Ŋ nu ənə nə mi cagbətɔ tiin jìjì na no miamə, nə mia jìjìkpɔkpɔ na nyi brəbu. ¹²Tiin sə kə: Mi rɔn miadomətɔ wo, sigbə ŋ rɔn mi ənə. ¹³Rɔnrɔn dɛ ŋ wugan wo a cɔ amə əgbɛ sə na də amə xɔ wo tamə o. ¹⁴Nə mi zɔn də ənu kə ŋ dɔ mi a ji a, mia nyi əxrɔnyə wo. ¹⁵Nyi ŋ ka gbə yɔ mi bə aməsəntɔ o, dɔ aməsəntɔ ŋ dənəsi ənu kə ye xotɔ lə wɔ o. Ŋ yɔ mi bə əxrɔ, dɔ ŋ disa ənu kə ŋ sə lə tiin Dada gbɔ awo see nə mi. ¹⁶Ŋ nyi miawo i can ŋ o, ənyə i can mi, i cɔ ədɔ də asi nə mi bə mia yi, i na cəncən, nə mia cəncən na no anyi. Kina a, Dàdà la na mi ənu kə mia byo lə tiin ŋkɔ mə awo see. ¹⁷Ənu kə ŋ lə dɔ mi a, i nyi bə mia rɔn miadomətɔ wo.

Xixə a mə tɔ wo gbə Yesu kidə ye dəkprɔvi wo

¹⁸Nə xixə a mə tɔ wo gbə mi a, mia nya bə ənyə i wo gbə gbəxo i va gbə mi. ¹⁹Nə mi nyi xixə a tɔ a, xixə a mə tɔ wo la rɔn amə kə nyi wo tɔ wo. Vɔ a, mi ŋ nyi xixə a tɔ o; ŋ can mi, i dɛ mi d'əvo nə xixə a mə tɔ wo. Yeidɔ i xixə a mə tɔwo gbə mi. ²⁰Mi dɔŋu ənyɔ kə ŋ nu nə mi a: "Aməsəntɔ dɛ ŋ wu nə əgan ye xotɔ o." Nə wó dɛfun ŋ a, wó a dɛfun nə miacawo, kpo nə wó zɔn də tiin nyo wo ji a, wó a zɔn də miacawotɔ ji. ²¹Wó a wɔ ənu hunna wo see kidə mi, cagbə tiinnyə; dɔ wó ŋ dəsi amə kə dɔ ŋ dɪdɪ o a. ²²Nə nyə ŋ mene va, i xonu nə wo o; wó ŋ ka nyi àgɔjətɔ o. Vɔ a, ifia kə ŋ va, i xonu nə wo a, wo

17 ɲ ka gbə kpɔ ɛnyɔ dɛ nu, i la sɛ xɔ wodɔkiwo lə wogɔjɛjə wo mɛ o.
 23 Amə kə gbə ɲ a, gbə tiin Dada ca. 24 Nə nyə ɲ mɛnɛ wɔ ɛdɔ kə amə
 bu dɛ ɲ wɔ kpɔ gbəɔ awo lə wodomə a, àgɔjɛjə dɛ ɲ ka l'əkɔ nɛ wo
 o. Ifia wó kpɔ ɛdɔ kə ɲ wɔ awo, ganɲkə wó gbə ɛnyə kidə tiin Dada.
 25 ɛnu hunna jɔ cəgbə nɛ ɛnu kə wo ɲɔ dɛ ɛsəwema mɛ na cɛ, yei
 nyi: "Wó gbə ɲ, dɛ ɛnu matə dɛ ɛnu dɛ ɲ." 26 Gəkəmə ɛjɪfanəamətɔ
 kə maa dɔ dɪɔ mi co Dàdà gbɔ a la va a, ya kə nyi Gbòngbòn àdòdò
 tɔ, i co Dàdà gbɔ a, la d'èkunnɔ ɲ. 27 i miacawo mia d'èkunnɔ ɲ, dɔ
 mi l'ədu kidə ɲ co gɔmɛjɛjə.¹ ɲ nu ɛnyɔ hunna wo see nɛ mi, nɛ mi
 ɲ ka gbə xɔsə dɛ o. 2 Wo a nya mi lə jifuwobɔbɔxo wo, ègà a ka xo,
 i amə dɛken kə la wù mi a la bù bə Mawu i ye lə sən ɛnə. 3 Wó a wɔ
 ɛnə dɔ wó ɲ dəsi Dàdà o, kpɔ wo ɲ dəsi ɲca o. 4 Vɔ a, ɲ nu ɛnə nɛ
 mi, cəgbətɔ nɛ y'egà va xo a, mia dɔɲ bə ɲ nu i dɛ nɛ mi.

ɛdɔ kə Gbòngbòn Kɔkɔ wɔwɔ a

16 «Nyi ɲ nu ɛnyɔ hunna wo nɛ mi co gɔmɛjɛjə o, dɔ ɲ l'ədu dɛ
 kidə mi. 5 Ifia, ɲ yikɔ amə kə dɔ ɲ dɪɔ a gbɔ. Kpɔ amə dɛken
 ɲ lə miadomə i ka ɲ sɛ bə: "Ləfi ɛ yikɔ maa o? 6 Vɔ a, kə ɲ nu ɛnyɔ
 hunna wo nɛ mi a, ɛɲu ku mi taɲ. 7 Vɔ a, àdòdò i ɲ lə nu nɛ mi, ɛnyɔ
 nɛ mi bə ma yi, dɔ nɛ nyə ɲ yi o, ɛjɪfanəamətɔ a ɲ ka va o, vɔ a, nɛ
 ɲ yi a, na dɔ ɛ dɪɔ mi. 8 Nə i va a, a dɛ disa nɛ xixə a mɛ tɔ wo bə,
 sùsu kə wo wɔ dɛ də àgɔjɛjə ɲ, kidə kə wo wɔ dɛ də ɛnujɔjɔ wɔwɔ,
 kidə kojodɔdɔ ɲ a, ɲ sɔgbə o. 9 Wó a mɔɲjəmə bə sùsu kə wo wɔ dɛ
 də àgɔjɛjə ɲ a, ɲ sɔgbə o, dɔ wó ɲ xɔ ɲ sɛ o. 10 Wó a mɔɲjəmə bə
 sùsu kə wo wɔ dɛ də ɛnu jɔjɔ wɔwɔ ɲ a, ɲ sɔgbə o; dɔ ɲ yikɔ Dàdà
 a gbɔ, i mi ɲ ka gbə kpɔ ɲ o. 11 Wó a mɔɲjəmə bə sùsu kə wo wɔ dɛ
 də kojodɔdɔ ɲ a, ɲ sɔgbə o, dɔ wo dɔ kojo nɛ àcɛkpatɔ xixə ɛla tɔ

vɔ. ¹²Ŋ wɔ ɔnyɔ sùgbɔ dɛ i à nu nə mi, vò a, wo kpɛn wu mi ifia. ¹³Gakɛmɛ Gbòngbòn àdòdotɔ la va a, a kprɔ mi to àdòdo a see mɛ. Ŋ nyi yɛnta cɛ mɛ i i a xonu do o, vò a, a nu ɔnu kɛ i sɛ awo see nə mi, i à nu ɔnu kɛ la va jɔ a nə mi. ¹⁴A dɛ tiinnɔsɛn disa, dɔ ɔnu kɛ ŋ nu nə ɛ a, i à nu nə mi. ¹⁵Ɛnu kɛ nyi tiin Dàdà tɔ awo see i nyi tinyɛ. Yeidɔ i ŋ nu nə mi bɛ, ɔnu kɛ ŋ nu nə ɛ a, i à nu nə mi. ¹⁶Zandɛ a, mi ŋ ka gbɛ kpɔ ŋ o, i nə i gbɛ nɔ zandɛ a mia gbɛ trɔ kpɔ ŋ.» ¹⁷Kɛ i nu ɔnɛ a, ye dɛkprɔvi dɛwo lɛ nu lɛ woɔekiwo domɛ bɛ: «Nukee i lɛ nu nə mí ma? Ɛ nu bɛ: "Zandɛ a, mi ŋ ka gbɛ kpɔ ŋ o, i nə i gbɛ nɔ zandɛ a, mia gbɛ trɔ kpɔ ŋ. "I gbɛ nu bɛ: "Ŋ ka yi Dàdà gbɔ".» ¹⁸Nɛ "zandɛ a" lɛ nu mɔ? Mí ŋ sɛgɔmɛ o.» ¹⁹Kɛ Yesu nya bɛ wó kaa ka ɔnyɔ ye sɛ a, ɛ nu nə wo bɛ: «Mi lɛ ka ɔnyɔ miadɛkiwo sɛ dɛ ɔnu kɛ ŋ ka nu, i bɛ: "Zandɛ a, mi ŋ ka gbɛ kpɔ ŋ o, i nə i gbɛ nɔ zandɛ a mia gbɛ trɔ kpɔ ŋ a ŋ.» ²⁰Ma nu àdòdo nə mi bɛ: Mia lɛ fan avin, i la lɛ fan akwe, vò a, xixɛ a mɛtɔ wo la lɛ kpɔ jìjì; mia lɛ sɛ vɛvɛ, vò a, mia vɛvɛ sɛsɛ la trɔzun jìjì kpɔkpɔ nə mi. ²¹Nɛ nyɔrun kaa ji ɛvi a, ɛ sɛ nə vɛvɛ, dɔ vɛvɛsɛsɛ ye gɛmɛ i sun nə ɛ; vò a, nə i ji ɛvi a jɔ a, ŋ gbɛ dɔ n'ɛwun vɛvɛ kɛ i sɛ a o, ɛ nɔ nə jìjìkpɔkpɔ mɛ, dɔ ɛ ji àgbɛtɔ. ²²Nɛnɛ kɛ i miacawo mi lɛ ŋtikuku mɛ dɛ ifia a nə, vò a, naa gbɛ trɔ kpɔ mi, i ɛjì a jɔ mi, i jìjì kpɔkpɔ hunna a amɛ dɛken ŋ ka tɛ xɔ ɛ lɛ miasi o. ²³Azan hunna gbɛ a, mi ŋ ka gbɛ ka ɛnuɔɔeken ŋ sɛ o. Ɛɛn àdòdo i ŋ lɛ nu nə mi, Dàdà la nà mi ɛnuɔɔesyadɛ, kɛ mia byɔ ɛ lɛ tiin ŋkɔ mɛ a. ²⁴Kɛkɛ jɛ ifia a, mi ŋ byɔ ɛnuɔɔeken lɛ tiin ŋkɔ mɛ haɔo o. Mi byɔ ɛnu, wo a na mi, kina a mia jìjì kpɔkpɔ la lɛ brɛbu.

Yesu ɔ̀ù lə xixə aji

²⁵ Ɔ̀ xo nuxo hunna wo see nə mi to əlododo mə, v̀ə a, əgà la va xo, i nyə ɔ̀ ka gbə xonu nə mi to əlododo mə o, əgà hunna mə a, naa xonu nə mi faa də Dada a ɔ̀. ²⁶ Azan hunna gbə a, mia byɔ̀ ənu tiin Dada lə tiin ɔ̀kɔ̀ mə, nyi ɔ̀ lə nu nə mi bə maa d'akpə nə Dada də mia ta mə o. ²⁷ Ɖo Dada ɔ̀ta rɔ̀n mi. Ɖ́ rɔ̀n mi cagbə r̀ɔ̀nr̀ɔ̀n kə mi ɔ̀o ɔ̀ a tɔ̀, ə rɔ̀n mi, ɔ̀o mi xɔ̀sə bə Mawu i ɔ̀o ɔ̀ ɔ̀ɔ̀ɔ̀. ²⁸ Dada a gbɔ̀ i ɔ̀ co i va xixə a mə, ifia, ɔ̀ lə co lə xixə a mə yikɔ̀ Dàdà gbɔ̀.» ²⁹ Ye dəkprɔ̀vi wo nu nə ε bə: «Ifia, ə lə xonu nə mi faa, i ɔ̀ gbə xonə ε to əlododo mə o. ³⁰ Ifia, mí nya bə ə dəsi ənu wo see, i ɔ̀ gbə hian bə wo a ka nə ənyɔ̀ əwo sə o. Ɖnu hunna i ɔ̀o, i mi xɔ̀sə bə ə co Mawu gbɔ̀.» ³¹ Yesu ka wo sə bə: «Mi xɔ̀sə xotɔ̀n a? ³² Ɖ̀gàamə gbɔ̀nɔ̀, ə va ca vɔ̀, i mia gbando, i amə ɔ̀ka ɔ̀ka la cɔ̀ y'əmɔ̀, i mi a gbə ənyə ɔ̀ken ɔ̀. V̀ə a, ɔ̀ nyi ənyəɔ̀ken i mi a gbəɔ̀ o, ɔ̀o Dada lə kidə ɔ̀. ³³ Ɔ̀ nu ənyɔ̀ hunna nə mi, nə mia kpɔ̀ fàfa l'ənyə mə. Mi a sə v̀əv̀ə lə xixə a mə, v̀ə a, mi doji; ɔ̀o ɔ̀ ɔ̀ù lə xixə a ji !»

Yesu xɔ̀ɔ̀ nə ye dəkprɔ̀vi wo see

17 Kə Yesu nu ənə jrɔ̀ a, ə cɔ̀ ɔ̀kuvɔ̀ d'əji, i bə: «Dàdà, əgà a xo, cɔ̀ b̀ùb̀ù nə əvio, nə əvio ca na cɔ̀ b̀ùb̀ù n'əwo. ² Ɖ na ε àcə də àgbèɔ̀ wo see ji, cagbətɔ̀ nə a nà àgbè mavɔ̀ amə kə ə cɔ̀ də asi nə ε awo see. ³ Àgbè mavɔ̀ a, i nyi wó a dəsi əwo. Ɖwo kə nyi Mawu àdòdo ɔ̀ka tɔ̀tɔ̀, kidə Yesu Kriso amə kə ə ɔ̀o ɔ̀ɔ̀ɔ̀ a. ⁴ Ɔ̀ cɔ̀ kafukafu n'əwo lə anyigbanji; i wɔ̀ əɔ̀ kə ə ɔ̀o ɔ̀ bə ma wɔ̀ a jrɔ̀. ⁵ Ifia, Dàdà, nà ɔ̀ b̀ùb̀ù kə ɔ̀ wɔ̀ɔ̀ l'əgbɔ̀ əwo a; b̀ùb̀ù hunna kə ɔ̀ wɔ̀ ɔ̀ gb̀xɔ̀ xixə a na jrɔ̀ a. ⁶ «Ɔ̀ cɔ̀ əwo disa nə amə kə ə can lə xixə a mə, i cɔ̀ wo

də asi η awo. Wó nyi tɔwo vɔ̀, ə cɔ wo də alc mə η, i wó s'etonu nə tɔɔ nyɔ. ⁷Wó nya ifia bə ənu kə ə cɔ də asinyə awo see a, əgbɔwo i wó co. ⁸Ɖo ənyɔ kə ə cɔ də asi η a, η cɔ ε nəwo, i wó xɔ wo, i nya bə əgbɔwo i η co nyawo, i xɔsə bə əwo i dɔ η ɖiɖa. ⁹Ŋ lə xodə nəwo, nyə ɲ lə xodə nə xixə a mətɔ wo o, vɔ̀ a, η lə xodə nə amə kə ə cɔ də alc mə η awo, ɖo wó nyi tɔwo. ¹⁰Ənu kə nyi tinyə awo see i nyi tɔwo, i ənu kə nyi tɔwo awo see nyi tinyə; i tiin ηusən nyi ɖəɖə disa lə wo mə. ¹¹Nyə ɲ gbə lə xixə a mə o, vɔ̀ a, wawo lə xixə a mə, nya η gbɔɔ əgbɔwo. Dàdà Kɔkɔ, kpɔ wo ji lə tɔɔ ηkɔ mə. Əŋkɔ kə ə nà η a, nə wo a nɔ ɖeka wɔwɔ mə, sigbə ənyə kidə əwo mi lə ɖeka wɔwɔ mə ənə. ¹²Gakəmə η lə wo gbɔ a, η kpɔ wo ji lə tɔɔ ηkɔ mə. Əŋkɔ kə ə na η a. Ŋ cɔn alc wo ji, i amə ɖə ɲ bù lə wo mə o, zən lə amə kə ɖo la bù i Mawunyo wema nu a η o. ¹³Vɔ̀ a, ifia η gbɔɔ əgbɔwo, i lə nu ənyɔ əlawo gakəmə η gbə lə xixə a mə a, cagbətɔ nə tiin jìjìdè na nɔ wo mə, i à nyi jìjìdè kpɔkpɔ brəbu. ¹⁴Ŋ cɔ tɔɔ nyɔ də asi nə wo, i xixə a mətɔ wo gbə wo, ɖo wó ɲ nyi xixə tɔ o, nənə kə i nyə ca nyə ɲ nyi xixə a tɔ ənə. ¹⁵Nyə ɲ lə byɔ bə na ɖə wo jii lə xixə a mə o, vɔ̀ a, na cɔn alc wo ji, nə rɛgba η ka kpə wo ji o. ¹⁶Wó ɲ nyi xixə a tɔ o, nənə kə i ηca nyə η nyi xixə a tɔ ənə. ¹⁷Wɔ nə wo a nyi tɔwo brəbu to àdòdò a mə; tɔɔnyɔ i nyi àdòdò a. ¹⁸Sigbə ə dɔ η ɖiɖa xixə a mə a, nənə kə i η dɔ wo ɖiɖa xixə a mə nə. ¹⁹Ŋ cɔ ɖeekinyə brəbu sə na də wo tamə. Cagbətɔ nə wo ca wo na cɔ wo ηta wo brəbu sə na to àdòdò a mə. ²⁰Nyə ɲ lə xodə nə wo ɖeken o, vɔ̀ a, η lə xo e nə amə kə la va xɔ η sə, to tiinyɔ kə wo a nu ne wo a ji. ²¹Ŋ lə xodə nə wo see na nyi ɖeka, sigbə əwo Dàdà ə lə ənyə mə, i ηca η l'əwo mə ənə. Nə woca wo la nɔ mia mə, nə xixə a mə tɔ wo na ka dɔ ji bə əwo i

dɔ ɲ dɪɖa. ²²Ŋ cɔ kafukafu kɛ ɛ cɔ ɲ a nɛ wo, cagbɛtɔ nɛ wo a nyi ɖɛka, sigbɛ nyɛ kidɛ ɛwo mi nyi ɖɛka a ɛnɛ. ²³Ŋ lɛ wo mɛ, woca ɛ l'ɛnyɛ mɛ, ɛnɛ a woca wo a nyi ɖɛka nyawo, cagbɛtɔ nɛ xixɛ amɛ tɔ wo na nya bɛ ɛwo i dɔ ɲ dɪɖa; i ɛ rɔn wo sigbɛ ɛ rɔn ɲ a. ²⁴Dàda, ɲ ji bɛ, fi ɲ lɛ a, amɛ kɛ ɛ cɔ dɛ asi ɲ a wo ca na nɔ leena kidɛ ɲ; nɛ wó a kpɔ kafukafu kɛ ɛ nà ɲ a. Ɖo ɛ ɖo rɔnrɔn ɲ gbɔxo xixɛ a na jɔ. ²⁵Dàdà, ɛwo kɛ nyi amɛ jɔjɔ a, xixɛ a mɛ tɔ wo ɲ dɛsi ɛwo o, vɔ a, nya ɲ dɛsi ɛwo, i amɛ ɛla wo nya bɛ ɛwo i dɔ ɲ dɪɖa. ²⁶Ŋ ɖɛ tɔ ɲko disa nɛ wo, i la gbɛ ɖɛ e disa nɛ wo dɛji, cagbɛtɔ nɛ rɔnrɔn kɛ ɛ ɖo ɲ a, na nɔ wo mɛ, nɛ ɲca ma nɔ wo mɛ.

Wo lɛ Yesu

(*Matie 26:47-56; Makɛ 14:43-50; Luka 22:47-53*)

18 Kɛ Yesu nu ɛnɛ jrɔ a, ye kidɛ ye dɛkprɔvi wo yi Sedrɔn tɔ a ɲgbɛ; Abrɔ ɖɛka leena i ye kidɛ ye dɛkprɔvi wo ɖo mɛ. ²Juda, kɛ ka sa Yesu a dɛsi leena, ɖo Yesu kidɛ ye dɛkprɔvi wo bɔ nɔ dɛ leena ɖɛɖɛca. ³Juda kprɔ àhwàkɔn kidɛ Mawusɛnxocɔtɔ wo, kɛ Mawuvɔsɔtɔ gan wo kidɛ Farizì wo dɔ ɖɪɖa awo yi leena. Wó kpaɖi, i hɛn kanɖɛgban wo, ɛzòti wo, kidɛ àhwànu wo. ⁴Yesu nya ɛnu kɛ ka jɔ dɛji awo see, i zɔn yi wo gbɔ, i ka wo sɛ bɛ: «Mɛ ɛ i mi lɛ ji?» ⁵Wó rɔn nɛ ɛ bɛ: «Yesu Nazareti tɔ a.» Yesu nu nɛ wo bɛ: «Ɛnyɛ kɛ.» I Juda kɛ ka sa ɛ lɛ leena ɖɛ kidɛ wo. ⁶Kɛ Yesu nu nɛ wo bɛ: «Ɛnyɛ kɛ» a, wó gbo yi ɲgbɛ, i gejen. ⁷Yesu gbɛ trɔ ka wo sɛ bɛ: «Mɛ ɛ i mi lɛ ji?» Wó rɔn nɛ ɛ bɛ: «Yesu Nazareti tɔ.» ⁸Yesu gbɛ nu nɛ wo bɛ: «Ŋ nu nɛ mi, bɛ ɛnyɛ kɛ; nɛ i nyi ɛnyɛ i mi lɛ ji a, mi gbɛ amɛ ɛla wo ɖɛ nɛ wo a yi.»

⁹ Cagbətɔ nɛ ɛnyɔ kɛ i nu dɛ a na cɛ, yei i nyi: «Amɛ kɛ ɛ cɔ dɛ asinyɛ awo dɛ ɲ b̀̀ ɔ.» ¹⁰ Simɔɔ Pyɛɛ hɛn ɔwi dɛ, i rɔ ɛ lɛ àku mɛ, i kpra ɛto dʊsimɛto nɛ amɛsɛntɔ Mawuvɔsato gan a tɔ, amɛsɛntɔ hunna tɔbɛ Macusɛ. ¹¹ V̀̀ a, Yesu nu nɛ Pyɛɛ bɛ: «Cɔ tɔɔwi dɛ àku mɛ. Ɛ b̀̀ bɛ v̀̀vɛ sɛsɛ kɔfu kɛ tiin Dada na ɲ a, nyi ɲ na nu i e a?» ¹² Ɛnɛ a, àhwàkɔn a, kidɛ wo gan, kidɛ Mawusɛnxocɔto kɛ jifugan wo dɔ dʊɖa a wo, wo lɛ Yesu, i bra ɛ. ¹³ Wó kprɔ ɛ sɛ yì Anà gbɔ jɛŋkɔ. Anà a, nyi Kayifu ye sito, i Kayifu nyi Mawuvɔsato gan l'ɛxo hunna mɛ. ¹⁴ V̀̀ a, Kayifu hunna i kpra ɛnu Jifugan wo dɛdɛca bɛ: «Ɛnyɔ wu bɛ amɛ dɛka tɔto na ku dɛ d̀̀kɔn a tamɛ.»

Pyɛɛ gbɛ bɛ ye ɲ lɛ Yesu dɛkprɔvi wo mɛ ɔ

(Matie 26:69-70; Makɛ 14:66-68; Luka 22:55-57)

¹⁵ Simɔɔ Pyɛɛ kidɛ àd̀̀kprɔvi bulɔmɛ kprɔ Yesu do. Àd̀̀kprɔvi bulɔmɛ hunna a Mawuvɔsato gan a dɛsi i, ɛnɛ a, yeca dʊ Mawuvɔsato gan ye xo mɛ kidɛ Yesu. ¹⁶ V̀̀ a, Pyɛɛ nɔ xixɛnu l'agbo nu. Àd̀̀kprɔvi dɛya kɛ Mawuvɔsato gan dɛsi a, do i xonu nɛ nyɔrun ɛmɔnucɔto a, i kprɔ Pyɛɛ dʊ axo a mɛ. ¹⁷ Nyɔrun amɛsɛntɔ ɛmɔnucɔto a ka Pyɛɛ sɛ bɛ: «Ɛwo ca ɲ nyi dɛka lɛ ɲucu hunna ye dɛkprɔvi wo mɛ a?» Pyɛɛ nu nɛ ɛ bɛ: «Ɛo nyɛ ɲ lɛ wo mɛ ɔ.» ¹⁸ Kɛ v̀̀v̀ lɛ wɔ a, amɛsɛntɔ awo kidɛ Mawusɛnxocɔto wo bɔ ɔzo, i lɛ xu i. Pyɛɛ ca lɛ wo mɛ i lɛ xu ɔzo.

Mawuvɔsatɔgan ka ɛnyɔ Yesu sɛ

(Matie 26:59-66; Makɛ 14:55-64; Luka 22:66-71)

¹⁹ Mawuvɔsatɔgan ka ɛnyɔ Yesu sɛ dɛ ye dɛkprɔvi wo kidɛ ye ɛnukpramɛ ɲ. ²⁰ Yesu nu dɛɲ nɛ ɛ bɛ: «Gbɛngba i ɲ xonu lɛ nɛ

amə wo see, η kpra nə ənu amə wo tegbɛɛ lə jifubɔbɔxo wo kidə lə Mawusənxo, ləfi jifu wo bɔ nɔ lə awo see, nyə ɲ nu ənyɔ dɛ də ənugɔmə o. ²¹ Nukeejɔ i ə lə ka ənyɔ η sɛ? Ka ənyɔ kə η nu a sɛ, amə kə dɔ ətɔ η awo: Wawo nya ənyɔ kə η nu a.» ²² Kə Yesu nu ənə a, Mawusənxocɔtɔ kə leena dɛ awo dɛka xo ətɔmə nə ε, i nu bə: «Sigbə aa xonu nə Mawuvɔsatɔgan mɔ a nə a?» ²³ Yesu nu nə ε bə: «Nə η xonu d'əgɔ a, nu ənu kə η nu d'əgɔ a η, kprɔ nə η xonu nyɔŋgbin i a, nu ənu kə dɔ i ə xo η a?» ²⁴ Yesu lə brabra ənə, i Anà dɔ ε dɪɖa Kayifu Mawuvɔsatɔgan a gbɔ.

Pyɛɛ trɔ gbə Yesu

(Matie 26:71-75; Makə 14:69-72; Luka 22:58-62)

²⁵ Ganamədo a, Simɔɔ Pyɛɛ leena i lə xu əzɔ, i wo ka ε sɛ bə: «Ewo ca η nyi dɛka lə ye dəkprɔvi wo mə a?» Vɔ a, Pyɛɛ gbə i bə: «Eo nyi ɲ lə wo mə o.» ²⁶ Mawuvɔsatɔgan ye məsəntɔ dɛka, nyi amə kə Pyɛɛ kpa ətɔ nɔ a y'emə; ə ka Pyɛɛ sɛ bə: «Nyə η kprɔ əwo lə Abrɔ a mə kidə e a? ²⁷ Pyɛɛ gbə trɔ gbə; i zəɖeka a, kokro d'atɔ.

Wo kprɔ Yesu yi Pilatə ɲkɔ

(Matie 27:1-2 - 11-14 ; Makə 15:1-5; Luka 23:1-5)

²⁸ Wó kprɔ Yesu cɔ lə Kayifu əxomə, i kprɔ ε yi rɔmatɔwo kanməgan a ye xo mə, lə nyidi tiin. Amə kə kprɔ ε yi awo ɲ dɔ axo amə o, cəgbətɔ nə wo η ka dɪ əkɔ, nə didivayixɔ dɪdɪ na gro wo o. ²⁹ Yeidɔ, i əkanməgan Pilatə va do əgo wo də xixənu, i ka wo sɛ bə: «Àgɔ kee mi lə do ɲucu əla?» ³⁰ Wó nu nə ε bə: «Nə ɲ lə wɔ ənuvɔɛn dɛ o a, mi ɲ ka cɔ ε də àsi n'əwo o.» ³¹ Pilatə nu nə wo bə: «Mi a ɲtawo mi kprɔ ε, i dɔhwɛ nə ε, sigbə miasə byɔ mɔ a.» Jifugan

wo nu nà ε bə: «Mí ḡ wə àcɛ dɛ i a wù amə o.» ³² Cagbətɔ nà ənyɔ kə Yesu nu dɛ, də əku kə i ka ku ḡ a, na cɛ. ³³ Pilatə dɔ ye xo mə, i yɔ Yesu, i ka ε sə bə: «Ɛwo i nyi Jifu wo fyɔ a?» ³⁴ Yesu ka ε sə bə: «Ɛwɔnta susu mə i ə nu ənyɔ hunna co a, nɔmi ənu kə amə buwo lə nu də əḡunyə a i?» ³⁵ Pilatə ka ε sə bə: «Jifu i nya ḡ nyi a? Taa dukɔn ḡta kidə Mawuwɔsatɔgan wo i cɔ əwo də asi ḡ. Nukee ə wɔ?» ³⁶ Yesu nu nà ε bə: «Tiin fyɔdɔxo ḡ nyi xixə əla mə tɔ o. Nə tiin fyɔdɔxo mɛnɛ nyi xixə əla mə tɔ i a, tiin məsəntɔ wo la wə àhwà də tiin tamə, i wó ḡ ka cɔ ḡ də àsi nà jifugan wo o, tiin fyɔdɔxo ḡ nyi lela tɔ o.» ³⁷ Pilatə nu nà ε bə: «Ɛfyɔ i ə nyi nà sa?» Yesu nu nà ε bə: «Ɛwo i lə nu i bə ḡ nyi əfyɔ. Wo jì ḡ, i ḡ va xixə a mə i a d'əkunnu nà àdòdo a.» Amə kə kprɔ nà àdòdo do awo see dɔ nà əto ḡ. ³⁸ Pilatə ka ε sə bə: «Nukee nyi àdòdo a?»

Wo dɔ əkuhwɛ nà Yesu

(Matie 27:15-31; Makə 15:6-20; Luka 23:13-25)

Kə Pilatə nu ənyɔ hunna wo jɔ a, ə vɛ kprɔ Jifugan wo lə xixənu, i nu nà wo bə: Nyi ḡ kprɔ àḡḍjəjə dɛkɛn, i la sə dɔ xwɛ nà ḡucu hunna o. ³⁹ V̀ a, lə mianu wɔwɔ mə a, ḡ dɛ nà əḡasəntɔ dɛka do lə didivayi xo gamə. Mi ji bə ma daci Jifu wo fyɔ dɛ nà mi a? ⁴⁰ Wó də axa bə: «Ɛo, ḡ nyi yei woa daciɛ nə mí o! Barabasə i mí ji bə wo a daciɛ.» V̀ a, Barabasə hunna a jàḡùdà i ì nyi.¹ Ɛnə a, Pilatə d'əgbə, i wo kprɔ Yesu, i xo e kidə sɔvo. ² Sɔja wo cɔ aḡuja rɔn əfyɔkuku, i sə d'əta nà ε, wó cɔ awù diḡdin əjɛn xɛxɛ dɛka sə do nà ε. ³ Wó gbo təbɔ ε, i nu nà ε bə: «Mí ci əwo Jifu wo fyɔ!» I wó tɔ ətomə xoxo nà ε. ⁴ Pilatə gbə trɔ do, i nu nà jifu awo bə: «Naa kprɔ ε va xixənu nə mi, nə mia nya bə nyi ḡ kprɔ àḡḍjəjə dɛkɛn, i la sə dɔhwɛ nə ε o.» ⁵ Yesu do va, i

lə awù jən a mə, i anuja kuku a l'əta nə ε. Pilatə nu nə wo bə: «Ŋucu a kə!» ⁶Vò a, kə Mawuvəsətɔgan wo, kidə Mawusənxocɔtɔ wo kpɔ ε a, wó də axa bə: «Kran ε də aticoga ji! Kran ε də aticoga ji!» Pilatə nu nə wo bə: «Míanɔtawo mi xɔ ε, i kran ε də aticoga ji.» Nya η kpɔ àgɔ̀jə̀jə̀ ɔ̀kɛn i la sə ɔ̀xwɛ nə ε o. ⁷Jifugan awo nu nə ε bə: «Mí wo əsə ɔ̀ɛ, i nə mí zɔn də əsə a ji a, é ɔ̀ a ku. Ɖo é bə ye nyi Mawu Èvi.» ⁸Kə Pilatə sə ənyɔ hunna a, vɔ̀nvɔ̀n gbə ji i kpe e. ⁹É gbə ɔ̀ ɔ̀xo a mə, i ka Yesu sə bə: «Lefitɔ wo ə nyi?» Vò a, Yesu η nu ənyɔ ɔ̀ ɔ̀dɛn nə ε o. ¹⁰Pilatə nu nə ε bə: «Ènyə i ə vindəmə nɔ a? Ŋ nya bə η wɔ̀ àɛɛ ɔ̀ɛ i a daci əwo ɔ̀ɛ, nɔmi i a kran əwo də aticoga ji e a?» ¹¹Yesu nu nə ε bə:« Ŋ ɔ̀ ɔ̀ ɔ̀kɛn də əjinyə, nə η nyi Mawu i na əwo o. Yeidɔ amə kə cɔ̀ η də asi n'əwo a jə àgɔ̀ sùgbɔ wu əwo.» ¹²Co gànəmə i Pilatə ləji a ɔ̀ ɔ̀ Yesu do, vò a, jifu wo də axa bə: «Nə ə daci i ɔ̀ ɔ̀ a, η nyi əfyɔgan a ye xɔ o! Amə ɔ̀kɛn kə bə ye nyi əfyɔ a, fɔ̀n ègu də əfyɔgan rɔmatɔ a ji i!» ¹³Kə Pilatə sə ənyɔ hunna wo a, é ɔ̀ ɔ̀ Yesu do va xixənu, i kanrɛn də kojoɔ̀ɔ̀ɔ̀zinkpin ji, lefi wo cɔ̀ əkpə nyɔ̀ngbin nyɔ̀ngbin wo tɛ də anyigban mə lə a, i wo yɔ̀nə leena də Ebregbə mə bə Gabata." ¹⁴Didivayixo a kpɔtɔ ècɔ̀ lə gàwivə mə ənə a, Pilatə nu nə Jifu wo bə: «Mia fyɔ kə!» ¹⁵Vò a, wó tɔ axa dədə bə: «Wù i ! Wù i! Kran ε də aticoga ji.» Pilatə ka wo sə bə: «Ma kran mia fyɔ də aticoga a?» Mawusatɔgan wo rɔn nə ε bə: «Mí η wɔ̀ əfyɔ ɔ̀ ɔ̀ ɔ̀ wu Rɔmafɔgan o.» ¹⁶Kə i nyi ənə a, Pilatə cɔ̀ Yesu də àsi nə wo, nə wo a kran ε də aticogaji.

Wo kran Yesu də aticoga ji

(*Matie 27:32-44; Makə 15:21-32; Luka 23:26-43*)

19 Wó kprɔ Yesu jə mə. ¹⁷ Yeŋta dro yeticoga, i do lə ədugan a mə yi lefi wo yɔnə bə “Ʋtaxugo toho a”, i tɔbə Gəlgɔta də Ebregbə mə. ¹⁸ Leena i wó kran Yesu kidə amə amə̀vè buwo də aticogaji lə, amə ɔka lə ɔusi, i ə̀vè a tɔ lə əminyɔ mə, i Yesu lə donɔdomə. ¹⁹ Pilatə n'agbə i wo wɔ akpakovi ɔka, i ŋrɔ də ji bə: «Yesu Nazaretitɔ, Jifuwo fyɔ», i kran ε də àticoga a ji, lə əji. ²⁰ Jifu sùgbɔ hrən ənuŋrɔŋrɔ hunna, ɔɔ ləfi wó kran Yesu do a tə̀bɔ ə̀dùgan a, i ənuŋrɔŋrɔ a lə Ebregbə mə, latengbə kidə grəkigbə mə. ²¹ Mawuvɔsatɔgan, jifu wo tɔ wo, nu nə Pilatə bə: «Ka ŋrɔ "Jifu wo fyɔ o", vè a, ŋrɔ bə: "Ŋucu hunna nu bə: Ye nyi jifu wo fyɔ."» ²² Pilatə nu nə wo bə: «Ʋnu kə ŋ ŋrɔ a, ŋ ŋrɔ ε vɔ.» ²³ Kə sɔja wo kran Yesu də aticogaji jrɔ a, wó cɔ ye wu wo, i ma ε də toho amənə, i amə ɔka ɔka xɔ yetɔ . Wó cɔ ye wu diŋdin kə ŋu ənutɔntɔnkpa ŋ lə a, i nyi à̀v̀n ɔka co ə̀ji va à̀g̀mə a. ²⁴ Sɔja awo nu lə woɔkɔkiwo domə bə: «Mí ŋ ka vu awu hunna o, vè a, mía da à̀kɔ d'ə̀ji i a kprɔ amə kə la ɔ̀tɔ i a.» Ʋnu nyi ə̀nə, cagbətɔ nə ə̀nu kə Mawunyɔ nu a na ce, yei nyi bə: «Wó ma tiinwu wo, i dà à̀kɔ də tiinwu diŋdin a.» Ʋnu kə sɔja wo wɔ a nə. ²⁵ Yesu ye nana, ye nana ə̀ nɔvi nyɔrun, Mari Klopasi ə̀si kidə Mari kə co Madala a, wo l'ətə lə aticoga ye kpaɔka. ²⁶ Kə Yesu kprɔ ye nana a, i à̀d̀ə̀kpr̀vɔi kə i rɔn a lə akpaɔka nə ε a, é nu nə ye nana bə: «Nana, kprɔ ə̀vi wo nə.» ²⁷ I ì nu nə à̀d̀ə̀kpr̀vɔi a bə: «Kprɔ tɔɔ nana nə.» I co ə̀g̀a hunna mə a, à̀d̀ə̀kpr̀vɔia xɔ ε də y'exomə.

Yesu ku

(Matie 27:45-56; Makə 15:33-41; Luka 23:44-49)

²⁸Kina ɲgbə a, Yesu nya bə, ifia, ənuwo see yi v̀̀v̀̀mə, i nə Mawunyɔ a na cɛ a, é nu bə: «Ècig̀̀mə tən ɲ.» ²⁹Èzə ɔ̀̀ka leena i vɛen hwanhwan ɔ̀̀ ε, sɔ̀̀ja wo cɔ̀̀ àv̀̀nvi nyrɔ̀̀ də vɛen a mə, i sə tɔ̀̀ də izɔ̀̀puti nu, i sə də ə̀̀nù nə Yesu. ³⁰Yesu nù vɛen hwanhwan a, i bə: «Ènu wo see yi v̀̀v̀̀mə.» I də ətagu, i bɔ̀̀nu. ³¹Gbona a, Jifuwogb̀̀ngb̀̀nzán kp̀̀ɔ̀̀tɔ̀̀ ə̀̀cɔ̀̀ i, i wó ɲ lə ji bə aməkuku wo na nɔ̀̀ aticogaji lə gb̀̀ngb̀̀nzán gbə o. Gb̀̀ngb̀̀nzán hunna nyi azan və̀̀və̀̀ ɔ̀̀. Wó vɛ byɔ̀̀ Pilatə bə na ɔ̀̀'əgbə nə wo a gban à̀̀fɔ̀̀xu nə aməkuku awo, i a ɔ̀̀ wo ji lə aticoga ji. ³²Sɔ̀̀ja wo yi amə kə wo kran də aticogaji kidə Yesu awo gbə, i gban à̀̀fɔ̀̀xu nə aməjə̀̀kɔ̀̀tɔ̀̀ a, i gban nə ə̀̀və̀̀ a tɔ̀̀. ³³V̀̀ a, kə wó va Yesu gbə a, wó kpɔ̀̀ bə é ku v̀̀, wó ɲ gbə gban à̀̀fɔ̀̀xu wo nə ε o. ³⁴V̀̀ a, sɔ̀̀ja awo domə̀̀tɔ̀̀ ɔ̀̀ka cɔ̀̀ aɲu tɔ̀̀ axatimə nə Yesu, i ə̀̀hun kidə ə̀̀ci do zə̀̀ɔ̀̀ka. ³⁵Amə kə kpɔ̀̀ ə̀̀nu a, ɔ̀̀'ekunu, i ye kunu ɔ̀̀ɔ̀ nyi à̀̀dò̀̀do, é nya bə à̀̀dò̀̀do i ye lə nu, cagbə̀̀tɔ̀̀ nə miaca wo mia xɔ̀̀sə. ³⁶Đo ə̀̀nu hunna wo see jɔ̀̀ nə ə̀̀nu kə Mawunyɔ̀̀wema nu a, na cɛ, yei nyi: «Wo ɲ ka gban ye xu ɔ̀̀ken o.» ³⁷Mawunyɔ̀̀ wema a gbə nu lə akpa bulɔ̀̀mə xo bə «Wó a kpɔ̀̀ amə kə wó cɔ̀̀ aɲu tɔ̀̀ axatimə nɔ̀̀ a.»

Wo ɔ̀̀i Yesu

(Matie 27:57-61; Makə 15:42-47; Luka 23:50-56)

³⁸Lə ə̀̀nu hunna wo ɲgbə a, ɲucu ɔ̀̀ka lɛ i wo yɔ̀̀ nə ε bə Jozefu, Arimatetɔ̀̀ i ì nyi. È nyi ɔ̀̀ka lə Yesu ə̀̀ dəkprɔ̀̀vi wo mə. V̀̀ a, ɲ ɔ̀̀ə̀no disa bə ye lə Yesu ə̀̀ dəkprɔ̀̀viwo mə o, ɔ̀̀ ə̀̀ v̀̀nɔ̀̀n nɔ̀̀ nə jifugan wo.

É ve byɔ gbə Pilatə, i a ɔə Yesu əku ji i, Pilatə na ègbè e, i ì ve ɔə Yesu əku ji i. ³⁹Nicodemu kə ve kpɔ Yesu lə èzanmə a ca va, i hən Mire kidə Alowesə kiloo əgban ənə va. ⁴⁰Wó amèvè awo cɔ Yesu əku a, i tro àv̀n də e, i s̀i ami hɔntə wo nə ε sigbə jifu wo wɔ nɔ, nə wo məkuku, gbɔxo i na ɔi i a. ⁴¹Ləfi wo kran Yesu do a, Abrɔ ɔeka leena, i lə Abrɔ a mə a, əyɔdo yeye ɔeka leena, i wo ɨ ɔi amə dəmə kpɔ gbəɔə o. ⁴²Leena i wo ɔi Yesu do, ɔə əyɔdo a ɨ diɲdin də leena o; jifu wo ɔə lə kpaɔi ɔə nə wo gb̀ngb̀nzan a vɔ.

Yesu nyɔ co əku

(*Matie 28:1-8; Makə 16:1-8; Luka 24:1-12*)

20 Lə kɔsiɔagbə ɨgbangbansi a, Mari kə co Madala a yi əyɔdo a gbɔ, é kpɔ bə wo ɔə əkpə a ji lə əyɔdo a nù. ²É sudu yi Simɔɔ Pyɛɛ kidə àd̀əkp̀r̀vi kə Yesu ɔə rɔnrɔn nɔ a gbɔ, i nu nə wo bə: «Wo ɔə Àxotɔ ji i lə əyɔdo a mə, i mí ɨ nya ləfi wo cɔ ε do o.» ³Pyɛɛ kidə àd̀əkp̀r̀vi ɔəya do, i yikɔ əyɔdo a gbɔ. ⁴Wo a aməvə awo sudu, v̀ə a, àd̀əkp̀r̀vi ɔəya sudu wugan Pyɛɛ, i ɔə əyɔdo a gbɔ jəɲkɔ. ⁵É bubɔ i kpɔ əyɔdo a mə, i kpɔ àv̀n kə wo sə tro də Yesu əku a leena, v̀ə a, ɨ ɔə mə o. ⁶Simɔɔ Pyɛɛ ciɲgbə va, i ɔə əyɔdo a mə. É kpɔ àv̀n kə wo sə tro də e awo leena; ⁷kidə àv̀n kə wo sə cɔn èta nə ε a, àv̀n hunna ɨ lə àv̀n ɔəya wo mə o, é lə brabra l'əvo. ⁸lə ye ɨgbə a, àd̀əkp̀r̀vi ɔəya kə va əyɔdo a gbɔ jəɲkɔ a ca ɔəmə; é kpɔ, i xəsə. ⁹Kəkə jə ègà hunna mə a, àd̀əkp̀r̀vi awo ɨ sə agɔmə nə ənyɔ kə lə Mawunyɔ a mə bə: Yesu a nyɔ lə aməkuku wo mə a o. ¹⁰I àd̀əkp̀r̀vi amèvè awo trɔyi wo xowo mə.

Yesu disa dɛkia nɛ Mari kɛ co Madala a

(*Matie 28:9-10; Makɛ 16:9-11*)

¹¹ Mari lɛtɛ lɛ ɛyɔdo a gbɔ, i lɛ fan àvin. Kɛ i lɛ fan àvin a, ɛ bubɔ kpɔ ɛyɔdo a mɛ. ¹² Ɛ́ kpɔ Mawuɲɛdotɔ amɛ̀vɛ̀ i wó do awu ɛye, i kanrɛn dɛ dɛ lɛfi wo cɔ Yesu ɛku do dɛdɛca a, i dɛka lɛ ɛtarigbɛ, i ɛ̀vɛ̀ a tɔ lɛ àfɔdɛ. ¹³ Mawuɲɛdotɔ awo ka Mari sɛ bɛ: «Nukeejɔ ɛ lɛ fan avin?» Ɛ́ nu nɛ wo bɛ: «Wo dɛ tiin Xotɔ y'ɛku ji i, i nyɛ ɲ nya lɛfi wo cɔ ɛ do o.» ¹⁴ Kɛ i nu ɛnɛ jrɔ a, ɛ trɔ kpɔ ɲgbɛ, i kpɔ Yesu lɛtɛ, vɛ̀ a, ɲ nya bɛ Yesu i o. ¹⁵ Yesu ka ɛ sɛ bɛ: «Nukeejɔ ɛ lɛ fan àvin? Mɛ ɛ i ɛ lɛ ji?» Mari bù bɛ abrɔ̀jikpɔ̀tɔ i, i nu nɛ ɛ bɛ: «Nɛ i nyi ɛwo i cɔ ɛ a, nu lɛfi ɛ cɔ ɛ do a ɲ, nɛ ma ve cɔ ɛ.» ¹⁶ Yesu yɔ ɛ bɛ: «Mari!» I ì trɔ, i dɛɲkɔ ɛ, i yɔ ɛ dɛ Ebre gbɛ mɛ bɛ: «Rabuni!» Ye gɔmɛ i nyi "Ɛ̀nukpramɛ̀tɔ!" ¹⁷ Yesu nu nɛ ɛ bɛ: «Ka lɛ ɲ dɛtɛ o! Ɖo nyɛ ɲ yì tiin Dada gbɔ xaɖo o. Vɛ̀ a, yì nɔ̀vinyɛ wo gbɔ i nu nɛ wo bɛ: "Ʋ yikɔ tiin Dada kɛ nyi miacawo Dada a gbɔ; tiin Mawu kɛ nyi miacawo Mawu a gbɔ."» ¹⁸ Mari kɛ co Madala a va yi àdɛ̀kprɔ̀vi awo gbɔ i do ɛɲɛ nɛ wo bɛ: «Ʋ kpɔ Àxotɔ!» I do ɛɲɛ kɛ Àxotɔ do a nɛ wo.

Yesu disa dɛkia nɛ Ye dɛkprɔ̀vi wo

(*Matie 28:16-20; Makɛ 16:14-18; Luka 24:36-49*)

¹⁹ Gbonana a lɛ kɔ̀sidagbɛ fyenyi a, àdɛ̀kprɔ̀vi awo bɔ dɛ àxo dɛka mɛ dɛ. Wó gra agbo awo, ɖo wó lɛ vɔ̀nvɔ̀n nɛ jifugan wo. Yesu ɖo ɛxo a mɛ, i nɔ̀te lɛ donɖomɛ nɛ wo, i nu nɛ wo bɛ: «Fàfa na nɔ̀ kidɛ mi!» ²⁰ Kɛ i nu ɛnɛ ne wo jrɔ a, ɛ disa ye lɔ wo kidɛ ye xatimɛ nɛ wo. Ɛ̀ji jɔ àdɛ̀kprɔ̀via wo sùgbɔ kɛ wo kpɔ Àxotɔ a. ²¹ Yesu gbɛ trɔ nu nɛ wo bɛ: «Fàfa na nɔ̀ kidɛ mi! Sigbɛ Dada dɔ ɲ ɖiɖa a, ɲ ca ɲ dɔ

mi d̄iḏa.» ²² Kə i nu ənə jro a, é d̄ə fufu də wo, i nu nə wo bə: «Mi xo Gb̀ngb̀n K̀k̀!» ²³ Nə mi c̄o àg̀jəjə kə amə d̄ə a, Mawu la sə kə e. V̀ a, nə mi ́j c̄o àg̀jəjə kə aməḏə o, Mawu ́j ka sə kə e o.»

Yesu disa d̄ekia nə T̀maa

²⁴ T̀maa, kə nyi d̄eka lə àd̀kpr̀vi aməwiv̀ əwo mə, i wo ỳnə ε bə: «Əkranvi a», ́j lə wo mə d̄e kə Yesu va a o. ²⁵ Àd̀kpr̀vi kə leena d̄e awo nu nə T̀maa bə: « Mí k̄p̄o Àxot̄o a.» V̀ a, é nu nə wo bə: «Nə nyə ́j k̄p̄o fr̄ngobi awo lə ye l̄ wo mə, i c̄o tiinl̄vi wo də fl̄ngobi awo mə o; i c̄o tiinl̄ də ye xatimə o, nyi ́j ka xo ε sə o.», ²⁶ ́j k̄ə nyi a t̄o mə a, àd̀kpr̀vi awo gbə b̄o lə àxo a mə, i T̀maa lə wo domə, àgbo awo lə g̀gra d̄e, i Yesu d̄o àxo a mə, i n̄tə lə wod̄ndomə, i bə: «Fafa na n̄o kidə mi!» ²⁷ I i nu nə T̀maa bə: «Vru t̄o l̄vi də lela, i k̄p̄o tiin l̄ wo, i vru t̄o l̄, i c̄o ε də tiin xatimə. Ka gbə xonə ənu k̄p̄o o, x̄sə!» ²⁸ T̀maa nu nə ε bə: «Tiin Xot̄o, tiin Mawu!» ²⁹ Yesu ka ε sə bə: «Kə ə k̄p̄o ́j a, i d̄o i ə x̄sə a? Ənu nȳo nə amə kə ́j k̄p̄o o, i x̄sə awo!» ³⁰ Yesu gbə w̄o d̄əsi ənuj̄j̄ut̄o s̀gb̄o b̀ w̄o lə y'ed̀kpr̀vi awo ́k̄o, i ẃo ́j lə wema əla mə o. ³¹ V̀ a, wo ́jro wema əla cagb̄t̄o nə mia x̄sə bə Yesu i nyi Kriso X̀g̀nt̄o, Mawu Əvia. I nə mi x̄sə a, mia k̄p̄o àgbə to ji.

Yesu disa d̄ekia nə ye d̄əkr̄vi wo lə Tiberiadə ət̄o to

21 Kina ́gbə a, Yesu gbə tr̄o disa d̄ekia nə ye d̄əkr̄vi wo lə Tiberiadə ət̄o to. Sigbə i disa d̄ekia nə wo m̄o a kə: ² Sim̄o Pȳe, T̀maa kə t̄bə «əkranvi a.» Natanayelə kə co kana lə Galile a, Zebed̄e əvi ́jucu wo, kidə Yesu ə d̄əkr̄vi aməv̀ b̀ w̄o lə ədu. ³ Sim̄o Pȳe nu nə wo bə: «́j yik̄o əhwe lə gbə.» Ẃo nu nə ε bə:

«Míacawo mía yi kidə əwo.» Wó ɔ̄o ətɔ̄jihun mə i yi, vɔ̄ a, wó ɔ̄ lə ənuɔ̄ɔ̄ lə əzan hunna mə o. ⁴ Kə əɲu lə kə a, Yesu va ətɔ̄ a to, vɔ̄ a, àd̀ə̀kpr̀v̀i awo ɔ̄ nya bə ye i o. ⁵ Yesu ka wo sə bə: «Èvinyə wo, mi ɔ̄ wɔ̄ əhwə ɔ̄ ɔ̄ a?» Wó gbə bə: «Èo» ⁶ È nu nə wo bə: «Mi da mia ɔ̄ də ɔ̄ s̀imə nə ətɔ̄jihun a, mia lə əhwe wo.» Wó da əɔ̄ a nyawo, i lə əhwe s̀ugbo kəkə wó ɔ̄ ka tə dɔ̄n ε do lə ətɔ̄ a mə o. ⁷ Àd̀ə̀kpr̀v̀i kə Yesu rɔ̄n a, nu nə Pyɛɛ bə: «Àxotɔ̄ i!» kə Simɔ̄ɔ̄ Pyɛɛ sə bə Àxotɔ̄ i a, é cɔ̄ ye wu sə sa də arin; i zo jə ətɔ̄ a mə, ɔ̄o η do awu ɔ̄ o. ⁸ Àd̀ə̀kpr̀v̀i ɔ̄yawo kù ətɔ̄jihun a gbɔ̄nɔ̄ àgəji, i dɔ̄n əɔ̄ɔ̄ a kidə əhwe s̀ugbo do, wó ɔ̄ gbə dɔ̄ɔ̄dɔ̄n də àgəji wu ənujɔ̄kpo kavətakpo (100) ənə o. ⁹ Kə wó ɔ̄i a, wó kɔ̄ àkan zo ɔ̄ka, i əhwe l'ənu, i kɔ̄nɔ̄ ca leena. ¹⁰ Yesu nu nə wo bə: «Mi cɔ̄ əhwe kə mi lə ifia awo ɔ̄ewo va.» ¹¹ Simɔ̄ɔ̄ Pyɛɛ ɔ̄o ətɔ̄jihun a mə, i dɔ̄n əɔ̄ɔ̄ kə əhwe ganɔ̄n ɔ̄ ɔ̄ awo va àgəji; əhwe kàtɔ̄n takpo ciwo citɔ̄n (153) i wo lə. Èhwe a s̀ugbo ɔ̄o ənə ganɔ̄kə əɔ̄ɔ̄ a ɔ̄ co o. ¹² Yesu nu nə wo bə: «Mi va ɔ̄̀ ənu.» Àd̀ə̀kpr̀v̀i awo ɔ̄kən ɔ̄ doji i kasə bə: «Mə ε i ə nyi ma o?» ɔ̄o wó nya bə Àxotɔ̄ i. ¹³ Yesu gbo təbɔ̄ wo, i cɔ̄ kɔ̄nɔ̄ a, i na wo, i ma əhwe ca nə wo. ¹⁴ Zətɔ̄n a tɔ̄ i Yesu lə disa ɔ̄kia nə ye dəkpr̀v̀i wo co gəkəmə i nyɔ̄ co əku a nə.

Yesu cɔ̄ əɔ̄ɔ̄ ɔ̄ka də asi nə Pyɛɛ

¹⁵ Kə wó ɔ̄̀ ənu jrɔ̄ a, Yesu nu nə Simɔ̄ɔ̄ Pyɛɛ bə: «Simɔ̄ɔ̄ Jaan əvi, ə rɔ̄n η wu amə əlawo a?» È rɔ̄n nə ε bə: «Èn Àxotɔ̄, ə nya bə η ɔ̄o rɔ̄nrɔ̄n n'əwo.» Yesu nu nə ε bə: «Ləbə nə tiin ringbɔ̄vi wo.» ¹⁶ Yesu gbə ka ε sə zəvə a tɔ̄ bə: «Simɔ̄ɔ̄ Jaan əvi, ə rɔ̄n η wu amə əlawo a?» È rɔ̄n nə ε bə: «Èn Àxotɔ̄, ə nya bə η ɔ̄o rɔ̄nrɔ̄n n'əwo.» Yesu nu nə ε bə: «Ləbə nə tiin ringbɔ̄ wo.» ¹⁷ Yesu nu nə ε zətɔ̄n a tɔ̄ bə: «Simɔ̄ɔ̄

Jaan əvi, ə rən η a?» Ənu ku Pyee kə Yesu ka ε sə zətən a tɔ bə: Ɛ ɔo rən rən η a? I ì rən nə ε bə: «Ɛen Àxotɔ, ə dəsi ənuwo see, ə nya bə η ɔo rən rən n'əwo.» Yesu nu nə ε bə: «Ləbə nə tiinringbɔ wo.»¹⁸ Ma nu àdòdo nə mi, kə ə lə ɔekejəvi mə ɔe a, wonɔta i bra nə akpa nə ɔəkiwo, i yinə àfi kə jro əwo a; vɔ a, gəkəmə aa kro nyɔxo a, aa kɔ tɔɔ lɔ wo də əji, i aməbu la bra akpa n'əwo, i la kro əwo yi ləfi η jro əwo a.»¹⁹ Yesu nu ənə, i la sə ɔə əku kə Pyee ɔo a ku, i la sə ɔə Mawu ye kafukafu disa a. Yesu nu nə ε bə: «Kro η do!»

Yesu kidə àdəkpròvi kə i rən a

²⁰ Pyee trɔ kro ηgbə, i kro àdəkpròvi kə Yesu rən a kro wo do, ye i cɔ əta də akɔtanu nə Yesu gəkəmə wo lə ɔù ənu, i ì kasə bə: «Àxotɔ, mə ε i ka sa əwo a?»²¹ Kə Pyee kro ε a, é ka Yesu sə bə: «I ya ɔee, Àxotɔ, nukée la va jɔ d'əji?»²² Yesu nu nə ε bə: «Nə η ji bə na nɔ agbə kəkə jə gbəkikə na trɔva a, nukée kan əwo lə mə? Ɛwo a, kro η do!»²³ Ɛnyɔ hunna gban də nɔvixɔsətɔ wo mə, bə àdəkpròvi hunna η ka ku o. Lə àdòdo mə a, Yesu η nu bə η ka ku o. Vɔ a, é nu bə: «Nə η ji bə na nɔ àgbə kəkə jə gbəkikə naa trɔva a, nukée kan əwo lə mə?»²⁴ Àdəkpròvi hunna i ɔ'əkunnu ənu hunnawo tɔ, i ηrɔ wo, i mí nya bə ye kunnu ɔəɔə nyi àdòdo.²⁵ Yesu gbə wɔ ənu sùgbɔ bù wo, i nə wo a ηrɔ wo ɔeka ɔeka a, η kro bə wema kə wo a ηrɔ awo, la sugbɔ kəkə xixə a see, η ka teɲ kro toho i hən wo o.

^a 4:10 əwo

^b 13:32 Wema xoxo sùgbɔ lɛ, i wo η wɔ akpa əlaxo ɔe o